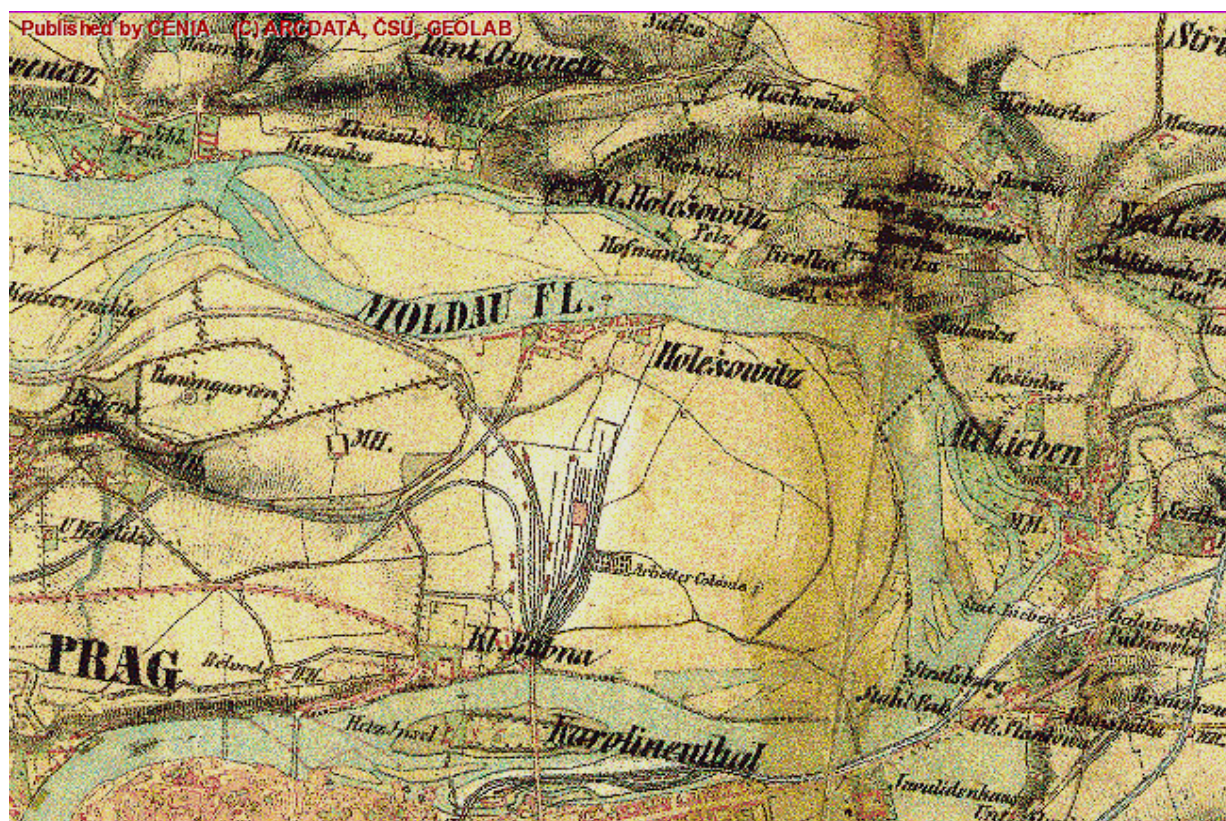

PROGNÓZA, KONCEPCE A STRATEGIE OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY V PRAZE

II. Návrhová část

zhotovitel: U-24, s.r.o., Atelier pro urbanismus a územní plánování
Praha 2007

Prognóza, koncepce a strategie ochrany přírody a krajiny v Praze

Objednatel: Útvar rozvoje hlavního města Prahy, příspěvková organizace
Oprávněná osoba ve věcech technických: Mgr. M. Fejfar

Zhotovitel: U-24, s.r.o., Atelier pro urbanismus a územní plánování
Zastoupený: Ing. V. Mackovičem, jednatelem

Kooperující osoby:
ATEM, spol. s r.o.
Ing. A. Šimčíková, GREEN DESIGN
Doc. RNDr. V. Ziegler, CSc.

Kolektiv autorů:
Prof. Ing. arch. Miroslav Baše
Mgr. Lucie Břejšková
Ing. Terezie Cuhrová, Ph.D.
Doc. PhDr. Petr Dostál, CSc.
Ing. arch. Tomáš Havrda
Ing. Tomáš Just
Bc. Tomáš Kafka
Mgr. Jan Karel
Ing. Vladimír Mackovič
Ing. Stanislav Mach
Ing. Václav Píša, CSc.
RNDr. Jan Řezníček
Ing. Milan Říha
Ing. Alena Šimčíková
Ing. Kateřina Vaculová
Ing. Květoslava Zelenková
Doc. RNDr. Václav Ziegler, CSc.

Geografické informační systémy, geografické analýzy, zpracování grafických výstupů:
Ing. Václav Píša, CSc.
Ing. Milan Říha
Bc. Tomáš Kafka

Praha 2007

1 Cíle ochrany přírody a krajiny v regionální politice	3
1.1 LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ	4
1.1.1 Plocha lesa	4
1.1.2 Stanovištně odpovídající a přírodě blízké lesní ekosystémy	5
1.1.3 Lesy příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí	6
1.1.4 Územní systém ekologické stability z hlediska lesního plánování	6
1.1.5 Natura 2000 z hlediska lesního hospodářství	7
1.1.6 Zdravotní stav lesů	7
1.2 ZEMĚDĚLSTVÍ	8
1.2.1 Struktura půdního fondu	8
1.2.2 Zemědělská výroba	9
1.3 VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ	10
1.3.1 Shrnutí analytické části	10
1.3.2 Stávající trendy	10
1.3.3 Střednědobý cíl a doporučení k jeho dosažení	11
1.3.4 Obnova a revitalizace pražských nádrží	14
1.3.5 Biotopy stojatých vod a mokřadů	15
1.3.6 Posílení retenční schopnosti krajiny	15
1.3.7 Záplavová území	16
1.4 TURISTIKA A REKREACE	18
1.4.1 Cíle	18
1.4.2 Návrh přírodně rekreačních vazeb v zázemí Prahy	22
1.5 DOPRAVA	58
1.5.1 Stanovení základních parametrů rozvoje dopravy z hlediska ekologické únosnosti území ..	58
1.5.2 Zajištění průchodnosti krajiny	60
1.6 OCHRANA NEROSTNÉHO BOHATSTVÍ	61
1.7 ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ	62
1.7.1 Úvod	62
1.7.2 Kategorizace území	63
1.7.3 Závěry a doporučení pro územní plánování vyplývající z podkladových studií	64
1.7.4 Formulace vizí	68
2 Prioritní úkoly a opatření v ochraně přírody a krajiny	76
2.1 ÚKOLY A OPATŘENÍ V OBLASTI OBECNÉ OCHRANY	77
2.1.1 Shrnutí analytické části	77
2.1.2 Územní systém ekologické stability - ÚSES	78
2.1.3 Krajinový ráz	80
2.1.4 Přírodní parky	81
2.1.5 Významné krajinné prvky	82
2.1.6 Druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	83
2.1.7 Celoměstský systém zeleně	84
2.1.8 Zásady podpory realizace zeleně v jednotlivých pásmech sídelního útvaru	87
2.1.9 Vodní ekosystémy	90
2.1.10 Lesní ekosystémy	91
2.1.11 Zemědělské ekosystémy	94
2.2 ÚKOLY A OPATŘENÍ V OBLASTI ZVLÁŠTNÍ OCHRANY	96
2.2.1 Zvláště chráněná území	98
2.2.2 Soustava NATURA 2000	100
2.2.3 Přírodní rozmanitost území (ekosystémová diverzita)	100
2.2.4 Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů	102
2.2.5 Invazní druhy	102
2.2.6 Památné stromy	103
2.3 ÚKOLY V OBLASTI EKONOMICKÝCH NÁSTROJŮ	105

2.4 ÚKOLY V OBLASTI INFORMAČNÍCH NÁSTROJŮ	107
2.4.1 Východiska	107
2.4.2 Návaznost na Koncepti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.....	107
2.4.3 Návrhy opatření	109
2.5 MEZIKRAJSKÁ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE.....	112
2.5.1 Mezikrajská spolupráce	112
2.5.2 Mezinárodní spolupráce	112
2.6 EKONOMICKÉ VYHODNOCENÍ	114
2.6.1 Zdroje financování navržených opatření	114
2.6.2 Rozpočet hl. m. Prahy.....	114
2.6.3 Státní rozpočet.....	116
2.6.4 Národní fondy	116
2.6.5 Strukturální fondy Evropské unie	120
2.6.6 Společná zemědělská politika EU	126
2.6.7 Využití soukromých investic.....	127
2.6.8 Možnosti financování jednotlivých opatření	128
2.7 SHRUTÍ A ZÁVĚRY.....	129
3 Dokladová část.....	143
Příloha č. 2 smlouvy o dílo – osnova úkolu	

1 Cíle ochrany přírody a krajiny v regionální politice

1.1 LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

1.1.1 Plocha lesa

Řešené území je charakteristické nízkou lesnatostí (cca 10 %). Lesní porosty nevytvářejí rozsáhlé komplexy a ani lesnatost sousedních okresů Praha-západ a Praha-východ není vysoká.

Zásadní význam mají lesy pro zvláště chráněná území přírody a pro územní systém ekologické stability (viz vysoký podíl zvláště chráněných území a prvků ÚSES vymezených na lesních porostech). Z analytické části vyplývá, že lesy plní ve vysoké míře také rekreační funkci.

S ohledem na vysokou koncentraci obyvatel a nízkou lesnatost dochází pochopitelně ke střetům mezi rekreačním využitím lesů a potřebou zajistit odpovídající režim ve zvláště chráněných územích přírody a krajiny a na plochách prvků ÚSES.

Při všeobecném trendu snižování nezbytného rozsahu zemědělské půdy k produkci potravinářských komodit lze chápat zalesnění části zemědělské půdy jako výhodný, pragmatický příspěvek k řešení výše uvedených střetů a současně k zachování přirozeného půdního potenciálu. Mezi hlavní podmínky a kritéria pro zalesňování na území Prahy lze zařadit:

- Zajištění vhodných pozemků $\Rightarrow$ k zalesnění je nutné především využívat pozemky ve vlastnictví státu a obcí (zalesněné plochy budou plnit zejména mimoprodukční funkce ve veřejném zájmu a pro veřejnost). Plošnými nároky pro záměry ve veřejném zájmu konkuruje potřeba pozemků pro náročnou výstavbu dopravních staveb. Přesto je nutné zalesňování zařadit mezi priority města. Musí však být zajištěna systematická a dlouhodobá „pozemková politika“ města pro nákup potřebných pozemků do jeho vlastnictví. Zalesněné plochy přinášejí plnohodnotné mimoprodukční efekty až za desítky let.
- Odlehčení rekreačně přetížených zvláště chráněných lokalit v lesích zvýšením rekreační kapacity stávajících lesních porostů jejich plošným rozšířením.
- Zvýšení stability ekologicky labilních okrajových segmentů Prahy (například částí katastrálních území s vysokým podílem orné půdy).
- Posílení retenční schopnosti dílčích povodí s narušeným vodním režimem a snížení erozivní ohroženosti (vodní i větrné) území.
- Nezalesňovat biotopy lučních a stepních společenstev.
- Vytváření polyfunkčních (např. rekreační, vodohospodářská, ekologická, krajinářská funkce) a heterogenních (lesní porosty, trvalé travní porosty, stepní společenstva, vodní plochy a vodoteče, drobné pozemky orné půdy apod.) pásů, které propojí Prahu s přírodně rekreačními oblastmi v jejím zázemí. Heterogenní skladba pásů zvýší podíl ekotonů v území a promítne jejich příznivý efekt do ekologické stability území. Heterogenita pásů a jejich vymezení s ohledem na konkrétní terénní podmínky příznivě ovlivní estetické parametry příměstské krajiny.
- Odborné vícekritériální vyhodnocení zalesněných ploch, které bylo realizováno na území Prahy v posledních sto letech (např. použité druhové skladby, technologie výsadby, péče o porosty, charakteristika přírodních podmínek zalesňovaných ploch apod.) a výsledky této analýzy využít jako zpětnou vazbu pro nově zalesňované plochy.

- Zpracování koncepčních podkladů („krajinných plánů“), které v pražské krajině, v podrobnějším měřítku, vymezí její přírodní a mimoprodukční priority. Na jejich základě navrhnout systémová krajinná opatření (včetně zalesňování). Projednané výsledky následně zpracovat do případných dalších úprav stávajícího územního plánu a zejména je využít jako jeden z výchozích podkladů nového územního plánu.

1.1.2 Stanovištně odpovídající a přírodě blízké lesní ekosystémy

Jedním z nejdůležitějších úkolů lesního hospodářství je zachování porostů se stanovištně odpovídající druhovou skladbou a postupná přeměna porostů s nevhodnou druhovou skladbou na porosty stanovištně vhodné z hlediska produkčních i mimoprodukčních funkcí lesa.

Největší plošný podíl (41,3 %) mají v Praze lesní porosty hodnocené jako spíše přirozené, ve kterých je podíl přirozené druhové skladby vyšší než 50 %. Tato skutečnost je důsledkem vysokého zastoupení porostů, ve kterých hraje roli zájem ochrany přírody a také rekreační funkce lesa.

Poměrně vysoký je podíl porostů nevhodných a introdukovaných (36,0 %). Z toho však značně vysoké procento tvoří porosty s výskytem cizokrajních druhů a exot (19,1 %). Ty zvyšují estetickou hodnotu rekreačně využívaných lesů a jsou charakteristické pro městské lesoparky. Ve vazbě na jednoznačně danou rekreační funkci lesů v zázemí velkoměsta a jeho zhoršené přírodní podmínky (např. zvýšené znečištění ovzduší, zasolování půd navazujících na hustou komunikační síť) je nutné v odpovídající míře akceptovat vyšší podíl introdukovaných druhů. Novou výsadbu introdukovaných dřevin (modřín opadavý, jedle obrovská, douglaska tisolistá, borovice vejmutovka, dub červený a topol kanadský) realizovat jen na vybraných lokalitách a mimo zvláště chráněná území či vymezené prvky územního systému ekologické stability.

Při návrhu cílové druhové skladby se vychází z rekonstruované přirozené druhové skladby, sleduje se působení dřevin na stav humusu, na vegetaci a produkci a posuzuje se zastoupení různých dřevin. Tato úvaha je zvláště naléhavá na citlivějších stanovištích, kde snadno dochází ke zhoršení humusové formy. Čím je stanoviště chudší a extrémnější, tím více se musí cílová druhová skladba blížit původnímu složení dřevin; taková skladba je nejdolnější a nejtrvalejší.

V lesích na území hlavního města Prahy pokračovat v započatém trendu hospodaření, tj. přeměně stanovištně nevhodných smrkových porostů a borových monokultur ve špatném zdravotním stavu na porosty smíšené s dřevinnou skladbou blížící se původnímu přirozenému složení porostů v oblasti Prahy (dub, habr, lípa, buk), případně na borové porosty s dostatečnou příměsí listnatých dřevin. Tomu odpovídá i navržená cílová druhová skladba (viz Analytická část, kapitola Cílová druhová skladba), ze které je v porovnání se současnou druhovou skladbou patrný výrazný pokles zastoupení smrku a naopak výrazné zvýšení zastoupení dubu. V lesích ve vlastnictví hl. m. Prahy je v současné době též snaha vysazovat ve větší míře habr obecný, který se jeví jako velmi vitální, bez výraznějšího ohrožení hmyzími škůdci. Dále se počítá s postupným zvyšováním podílu jedle bělokoré, která po plošném odumírání v minulosti začala v posledních 15 až 20 letech regenerovat a její zastoupení zvyšuje stabilitu i estetickou hodnotu lesních porostů.

Určitým problémem jsou v Praze stávající akátové porosty. V současné době zauímají celkem 7,28 % porostní půdy. Obecně je snaha nevhodné akátové porosty postupně přeměňovat na porosty se stanovištně vhodnými dřevinami.

Vzhledem k velmi vysoké pařezové výmladnosti akátu jsou tyto přeměny pracné a ekonomicky velmi náročné. Proto je potřeba konkrétně zvažovat jednotlivé lokality, zda je vhodné takovou přeměnu provést nebo je vhodnější současné zastoupení akátu v porostu ponechat. To je opodstatněné především na extrémních stanovištích, kde podmínky obnovy porostů jsou velmi ztíženy samotnými nepříznivými vlastnostmi stanoviště a přeměna by byla v takových podmínkách téměř nereálná.

1.1.3 Lesy příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí

Návštěvnost jednotlivých lesních celků v Praze je přímo závislá na vzdálenosti od obytných částí sídel, případně na jejich dostupnosti MHD, zejména metrem. Důležitým faktorem, který ovlivňuje návštěvnost, je i stav lesních porostů (stáří, dřevinná skladba, zdravotní stav, prostupnost apod.) a také vybavení rekreačními prvky.

Z hlediska návštěvnosti patří mezi nejzatíženější lesopark Hostivař, který splňuje prakticky všechny požadavky na rekreační les – je v blízkosti několika velkých sídlišť (Jižní Město, Horní Měcholupy a Košík), má hustou síť kvalitních cest a chodníků i udržované rekreační prvky, jako jsou dětská a sportovní hřiště, lavičky apod. Mezi další velmi navštěvované lesy patří Kunratický a Michelský les, Ďáblický háj, obora Hvězda a Divoká Šárka.

Dlouhodobým cílem je atraktivit i další méně navštěvované lesní celky tak, aby se rekreační zatížení rovnoměrněji rozložilo mezi další pražské lesy. Návštěvnost některých pražských lesů se již blíží jejich maximální únosné hranici a často převyšuje návštěvnost řady parků.

Negativní vlivy rekreačního využívání pražských lesů se projevily na 28,4 % lesních porostů, což je absolutně nejvyšší míra poškození tohoto druhu v rámci celé ČR. Pro srovnání lze uvést rozsah poškození lesních porostů rekreační zátěží v Královéhradeckém kraji, který je druhý nejvyšší v republice, a to je 4,8 %.

1.1.4 Územní systém ekologické stability z hlediska lesního plánování

Hlavní zásady hospodaření ve vymezených a schválených prvcích ÚSES na lesních pozemcích:

- upřednostňovat jemnější způsoby hospodaření, zejména podrobní event. násečný způsob hospodaření a vyvarovat se rozsáhlých holých sečí,
- cílová druhová skladba musí splňovat požadavek výhledového přiblížení k přirozené druhové skladbě odpovídající příslušnému stanovišti (lesnímu typu),
- nezavádět geograficky nepůvodní dřeviny, pokud není stanoveno jinak v podrobné dokumentaci ÚSES.

V případě překryvu kategorie lesa ochranného nebo kategorie lesa zvláštního určení s vymezeným prvkem ÚSES je v takových porostech preferována funkce lesa vyplývající z vyhlášené kategorie lesa, ale zároveň jsou zohledněny i zásady hospodaření v prvcích ÚSES.

1.1.5 Natura 2000 z hlediska lesního hospodářství

Protože většina evropsky významných lokalit zahrnuje i lesní typy přírodních stanovišť, byla při MŽP ustanovena již počátkem roku 2005 pracovní skupina, jejímž úkolem bylo řešit problematiku zavádění soustavy Natura 2000 do systému lesního hospodářského plánování a lesnické praxe. Tato skupina zpracovala a ministerstvu 18. 9. 2006 předala „Pravidla hospodaření pro typy lesních přírodních stanovišť v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000“.

V resortu životního prostředí by tato pravidla měly využívat všechny dotčené orgány ochrany přírody a odborné organizace při vytváření plánů péče, posuzování návrhů lesních hospodářských plánů a lesních hospodářských osnov i dalších dokumentů, týkajících se lesního hospodaření v evropsky významných lokalitách.

Pravidla jsou přílohou Sdělení č. 23 odboru mezinárodní ochrany biodiverzity o vydání „Pravidel hospodaření pro typy lesních přírodních stanovišť v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000“.

1.1.6 Zdravotní stav lesů

Z údajů uvedených v analytické části je patrné, že vývoj zdravotního stavu lesních porostů má kolísavý charakter, ale celkově jednoznačně zhoršující se tendenci.

Průběh zdravotního stavu lesních porostů je dán především průběhem klimatu (srážky zejména v průběhu jara, průběh teplot v letních měsících atd.). Zdravotní stav lesa významně ovlivňují také imise, které patří k rozhodujícím faktorům poškození lesů v daném území. Přestože došlo k výraznému poklesu imisí SO_2 , došlo zároveň i k značnému nárůstu imisí NO_x především z automobilové dopravy. Tato situace bude pravděpodobně i nadále pokračovat a bude stále více ovlivňovat stav lesních porostů, a to nejen porostů v bezprostřední blízkosti frekventovaných komunikací.

1.2 ZEMĚDĚLSTVÍ

1.2.1 Struktura půdního fondu

Z analýzy struktury půdního fondu na území hlavního města Prahy vyplývají dále uvedené skutečnosti, které ovlivňují koncepci ochrany přírody a krajiny. Jedná se zejména o:

- Relativně vysoký podíl zemědělské půdy. Z hlediska zpracovávané koncepce tato skutečnost představuje příležitost řešit zjištěné deficity a střety ochrany přírody a krajiny. V silně urbanizovaném území je potřebné posílit mimoprodukčních funkcí ZPF na úkor produkce potravinářských komodit. Samozřejmým předpokladem zachování dostatečného rozsahu ZPF je skutečnost, že bude zastaven a nebo výrazně zpomalen plošný nárůst urbanizovaných ploch (viz Analytická část). Z analýzy prof. Bašeho vyplývá potenciál skrytý v zónách označených v podkladové studii 4a. Plošně náročnou novou výstavbu na ZPF by měl nový územní plán připustit jen v odůvodněných případech a po důkladném vyhodnocení potenciálních územních rezerv.
- Relativně vysoký podíl orné půdy. Orná půda tvoří téměř třetinu posuzovaného území (30,9 %). Zornění, tj. podíl orné půdy ze zemědělské půdy, představuje orientační indikátor intenzity konvenční zemědělské prvovýroby. Zornění přesahující 73 % lze v příměstském území, které plní řadu mimoprodukčních funkcí, považovat za příliš vysoké. Jedním z důvodů jsou přímé dotace do zemědělské prvovýroby, které jsou přidělovány v závislosti na výměře obhospodařované orné půdy. Řešením by bylo vyloučení přímých dotací na zemědělskou půdu ve správním území hlavního města Prahy. Naopak upřednostnit dotování mimoprodukčních funkcí ZPF v tomto území.
- Nízký podíl trvalých travních porostů. Pouze 4,1 % ZPF (Středočeský kraj 10,6 %) představují trvalé travní porosty. Z celkové výměry se jedná jen o 1,7 % (Středočeský kraj 6,4 %). Trvalé travní porosty především chybí v návaznosti na vodní plochy a vodoteče (zejména údolní nivy), které tvoří 2,2 % posuzovaného území. Z vyhodnocení BPEJ vyplývá, že nivní polohy tvoří 8,2 % ZPF. Analýzami byla také prokázána erozivní ohroženost zemědělské půdy. Silnou vodní erozí je ohroženo 2,8 % ZPF a silnou větrnou erozí 9 % ZPF. Na těchto plochách by měly být přednostně zastoupeny trvalé travní porosty. Obtížněji lze kvantifikovat zastoupení TTP v území z hlediska krajinářských úprav pro každodenní rekreaci. V každém případě je podíl trvalých travních porostů v území nízký.
- Druhy pozemků a jejich změny. Rozhodující vliv na využití zemědělských pozemků a na změny jejich druhu (kultury) mají vlastníci, respektive s jejich souhlasem uživatelé. Zájmy vlastníků, resp. uživatelů, vycházející obvykle z ekonomických kritérií, nemusejí být vždy v plném souladu s mimoprodukčními funkcemi ZPF, které nepřinášejí vlastníkům přímý ekonomický efekt. Řešení takových „nesrovnalostí priorit“ lze operativně řešit ekonomickými nástroji:
 - město vykoupí pozemky v „uzlových či klíkových prostorech“ a jako vlastník zajistí potřebné změny druhů pozemků,
 - vlastníci či uživatelé jsou ekonomicky motivováni (např. dotacemi, příspěvky apod.) k žádoucímu režimu při užívání jejich nemovitosti. Dlouhodobé vyřešení problému je podmíněno dlouhodobou cílenou osvětou začínající u dětí a mládeže.

1.2.2 Zemědělská výroba

Zemědělská prvovýroba patří spolu s hospodařením v lesích k základním krajinotvorným činitelům. Údržba kulturní krajiny představuje jakýsi „vedlejší“ efekt obhospodařování zemědělských pozemků. Míra intenzity zemědělského hospodaření a jeho formy ovlivňují míru souladu či nesouladu s mimoprodukčními funkcemi krajiny. Na jedné straně se útlum zemědělského hospodaření projeví ztrátou kulturního charakteru krajiny. Na druhé straně intenzivní a velkovýrobní formy zemědělské prvovýroby se dostávají do střetu s mimoprodukčními funkcemi krajiny.

Krajina v zázemí velkého města plní řadu mimoprodukčních funkcí. Zajištění její nezbytné údržby bez střetů nemohou dlouhodobě zaručit intenzivní formy konvenčního, tržního zemědělství. Výhledové řešení spočívá:

- v motivaci a podpoře zemědělských forem hospodaření, které nejsou založeny jen na tržním principu maximálního zisku. Jedná se především o ekologické hospodaření směřované zejména do ochranných pásem zvláště chráněných území, přírodních parků, vodohospodářsky citlivých oblastí (např. údolní nivy) apod. Vhodné jsou také kombinované formy zemědělského podnikání a rekreačních aktivit (např. chov koní a rekreační jízda na koních),
- kulturní charakter příměstské krajiny zajišťovat podnikem či podniky, účelově zaměřenými na údržbu území (obdobně jako je udržována městská zeleň v urbanizovaném území).

Vzhledem ke značné rozloze příměstské krajiny lze předpokládat kombinaci obou předchozích možností.

1.3 VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

1.3.1 Shrnutí analytické části

V současné době probíhá zpracování plánů oblastí povodí, ve kterých se sleduje a vyhodnocuje z hlediska:

- ochrany přírody a krajiny zejména:
 - technické úpravy toku x přirozená řečiště,
 - nediferencované odstraňování splavenin při údržbě x přirozený splaveninový režim,
 - břehové porosty a jejich obnova v přírodě blízkém pojetí,
 - retenční a ekologické funkce údolních niv a jejich revitalizační potenciál,
 - vhodnost vodního prostředí pro vodní živočichy včetně ryb,
 - rozšíření invazních rostlin z hlediska potřeby jejich eliminace,
 - režim stávajících dešťových retenčních nádrží ve vztahu k transformaci na víceúčelové využití,
 - migrační překážky,
- vodní retence území:
 - existence přirozených mechanismů zpomalování odtoků z povodí, jako například povrchy ploch v povodí, vlastnosti půd v povodí, kapacitní a hydraulická úprava koryt.

1.3.2 Stávající trendy

- Projekt Obnova a revitalizace pražských nádrží (2003-2010) s cílem mj.:
 - zvýšení počtu rostlinných i živočišných druhů vázaných na vodní ekosystémy a ochrana chráněných druhů,
 - zvýšení čistoty vod,
- biologické zhodnocení rybníků včetně návrhu hospodaření,
- postupné zpracovávání generelů vodních toků,
- zpracován Generel odvodnění hl. m. Prahy I. - koncepční část, II. část - dílčí generely se postupně zpracovávají.

Prioritními úkoly v oblasti vodního hospodářství v Praze jsou v současnosti dobudování protipovodňové ochrany, dořešení intenzifikace Ústřední čistírny odpadních vod včetně likvidace kalů a dokončení rekonstrukce vodovodní a kanalizační sítě. Hlavními problémy pak jsou přetrvávající znečištění povrchových i podzemních vod a zhoršování odtokových poměrů města v důsledku úbytku nezastavěných a nezpevněných ploch. Tyto úkoly jsou řešeny v rámci samostatných oborových dokumentů, v nichž by měly být zohledněny požadavky ochrany přírody.

Formulací návrhů, opatření a doporučení, která jsou obsažena v této koncepci, je možné pozitivně ovlivnit podíl odborníků ochrany přírody a krajiny v plánovacích procesech, mezi které lze zařadit i plánování v oblasti vod. Navržená opatření v této koncepci mohou částečně pomoci ke snížení znečištění povrchových i podzemních vod a zpomalení úbytku nezastavěných a nezpevněných ploch.

1.3.3 Střednědobý cíl a doporučení k jeho dosažení

V návaznosti na požadavky Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady z 23. října 2000, stanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (Rámcová směrnice), je třeba uskutečnit zásadní přehodnocení stavu vodních toků a jejich niv a revidovat rozsah skutečně potřebných technických úprav těchto částí krajiny. Dosáhnout do roku 2015 příznivého stavu vodních útvarů. Příznivý stav je charakterizován zejména příznivými podmínkami pro život ve vodách, a to v oblasti kvality vody a morfologie vodních útvarů.

V zájmu eliminace nevyhovujících a nadbytečných technických úprav podporovat vodohospodářská revitalizační a na ně navazující krajinotvorná opatření a provádět je tam, kde jsou vhodná a účelná.

V oblasti obecných přístupů jsou k dosažení cíle navržena následující doporučení:

- Ve vodním hospodářství podporovat komplexní přístupy k vodním tokům a nivám, založené na principech diferenciací jednotlivých konkrétních úseků podle skutečné pozice v povodí, zejména podle vztahu k zástavbě či volné krajině a podle pořadí významnosti funkcí. V úsecích, souvisejících se zástavbou, preferovat průtočnou kapacitu a stabilitu, potřebné pro zajištění ochrany této zástavby. V úsecích ve volné krajině preferovat přírodní či přírodě blízký charakter vodních toků a jejich niv.
- Podporovat polyfunkčnost vodních toků a jejich niv, u nichž byly dosud jednostranně preferovány funkce odtokové, případně energetické a plavební. Rehabilitovat funkce přírodní, krajinné, pobytové a rekreační.
- Prosazovat komplexní postupy při řešení protipovodňové ochrany v povodí. Současně s technickou protipovodňovou ochranou začít ve větší míře chránit, využívat a podporovat přirozené mechanismy, schopné snížit nebezpečí vzniku povodní a příznivě ovlivňovat průběh povodní, a to zejména přirozenými rozlivy v nezastavěných plochách niv. Z hlediska ochrany přírody a krajiny nelze občasné rozlivy vody z vodotečí chápat jako jednoznačně negativní faktor. Naopak řada přírodních společenstev je na takovém režimu vod závislá.
- Požadovat zajištění alespoň základní ekologické, vzhledové a pobytové hodnoty těchto prvků vodního systému krajiny, vodohospodářských objektů a opatření, jejichž charakter je z objektivních důvodů technický. Například požadavek ekologicky a pohledově kultivovaného provedení technicky upravených koryt v intravilánech.
- Chránit a vhodným managementem podporovat dochovaný přírodní nebo přírodě blízký stav vodních toků a niv.
- Tam, kde je to možné a přijatelné (zejména se zřetelem na ochranu zastavěných území), chránit, využívat a systémem vhodně prováděné správy a údržby vodních toků podporovat samovolný renaturační vývoj vodních toků a jejich niv a vhodně využívat vývoje vodních toků a niv při povodňových událostech. Neorientovat správu a údržbu jednostranně na konzervaci existujících technických úprav, nýbrž na dosažení příznivého stavu těchto toků. Ve vhodných úsecích (například v návaznosti vodního toku na plochy se zvýšeným zájmem ochrany přírody a krajiny) podporovat obnovení přírodního či přírodě blízkého stavu části dříve technicky upravených vodních toků.

- Podporovat úzkou koordinaci a spolupráci správců vodních toků, vodoprávních úřadů, orgánů ochrany přírody a odborných pracovišť ochrany přírody a krajiny při organizaci a plánování různých způsobů nakládání s vodními toky a nivami, a to v zájmu dosahování výše uváděných cílů. Spolupracovat zejména v oblasti provádění zásahů do významných krajinných prvků vodních toků a niv, vodohospodářské a ochranné evidence, vodohospodářských revitalizací a navazujících podobných opatření, projednávání a řešení povodňových škod a opatření protipovodňové ochrany.
- Podporovat a iniciovat využití dosud existující státní držby půd (Pozemkový fond ČR) pro zajištění veřejných vodohospodářských, přírodních, krajinných nebo rekreačních funkcí vodních toků a niv. Této držby přímo, či formou individuálních výměn využít pro zabezpečení dostatečně širokých přírodních a přírodě blízkých potočních nebo říčních pásů a ploch pro přirozené povodňové rozlivy.
- Při zpracování nového územního plánu důsledně zajistit územní ochranu dosud nezastavěných částí údolních niv. Formulací územních regulativů připustit jen takovou stavební činnost, která úzce souvisí s vodohospodářskou a ekologickou funkcí údolní nivy. Na základě posouzení konkrétních úseků připustit výstavbu související s nepobytovou rekreační funkcí údolních niv (např. cyklistické stezky).
- Při zpracování nového územního plánu doplnit drobné vodní toky, které jsou v současném ÚPn součástí jiných funkčních ploch a nejsou specifikovány. Při výstavbě nejsou většinou akceptovány, což se následně negativně projeví při přívalových deštích.

V oblasti organizace a podpory ekologizace správy vodních toků a vodohospodářských revitalizací jsou navržena následující doporučení:

- Vytvořit Program hlavních vodohospodářských revitalizačních opatření pro období do roku 2015 (v návaznosti na Plány oblastí povodí Dolní Vltavy a Berounky), vycházející z hlavních poznatých problémů v síti vodních toků hl. m. Prahy.
- Zajistit zpracování podkladových a realizačních studií revitalizačních opatření.
- Zajistit standardní průběh vodohospodářských šetření ke stanovení povodňových škod a následných opatření, a to za účasti odborného pracoviště ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR).
- Vytvořit trvalé pracovní skupiny ke koordinaci správy vodních toků, a to za účasti správců vodních toků, magistrátu a odborného pracoviště ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR).
- Zajistit zpracování projekční a realizační metodiky vodohospodářských revitalizací na území hl. m. Prahy pro potřeby správců vodních toků, vodoprávních úřadů, orgánů ochrany přírody a dalších subjektů, vstupujících do procesu revitalizací.
- Zajistit zpracování provozní metodiky péče o břehové porosty.
- Pro pracovníky magistrátu, vodoprávních úřadů a orgánů ochrany přírody, odborná pracoviště ochrany přírody a krajiny a správce vodních toků pořádat pravidelné semináře k otázkám ekologizace správy vodních toků a povodí, vodohospodářských revitalizací, komplexní protipovodňové ochrany včetně aktivace přirozených tlumení vzniku a průběhu povodní v povodích.
- Zajistit městskou koncepci ekologizace správy vodních toků a integrace revitalizačních přístupů do systému protipovodňové ochrany.

- Aktivně spolupracovat se státním systémem podpory revitalizačních opatření (např. Program revitalizace říčních systémů Ministerstva životního prostředí - PRŘS).
- Ekologický fond města rozšířit o dotační titul na podporu liniových revitalizačních akcí, který bude působit v součinnosti se státním PRŘS. Z tohoto podtitulu dotovat investorům liniových revitalizací náklady na projektovou dokumentaci staveb a odůvodněné výkupy pozemků, potřebné pro obnovu potočních a říčních koridorů.
- Zajistit zpracování podrobné městské koncepce migračního zprůchodnění vodních toků.
- Zpracovat výsledky z plánování v oblasti vod do územně plánovacího procesu.
- Koordinovat realizaci potřebných opatření se sousedními správními územími.

Opatření v rámci říčních tepen (středně až dlouhodobá opatření) – v pražském úseku Vltavy je v příhodných místech nutno podporovat zejména opatření těchto typů:

- Podporovat rehabilitaci významnějších částí říčního území, jako například v industriálně devastovaném levobřeží kolem jezu v Modřanech nebo na bývalém Holešovickém ostrově v Tróji a v oblasti Rohanského ostrova a Manin.
- Rehabilitace území na soutoku Vltavy a Berounky umožňuje rozsáhlá vodohospodářsko-krajinářská opatření, jejichž základem může být obnova nebo nápodoba některého z původních členitých průběhů řeky, včetně obnovení průtoku vody z Berounky do starého ramene Krňáku. Na to může navazovat vytvoření (vytěžení) rozsáhlé a členité soustavy vodních ploch. Tyto plochy by představovaly jistou povodňovou retenční kapacitu a pro dobu mimo povodně by byly rozčleněny podle funkcí na přírodní území, plochy pro rekreaci a vodní sporty a plochy pro sportovní rybářství. Lze předpokládat, že vytváření těchto vodních ploch by bylo spojeno s těžením využitelných zásob písků a štěrků, což by mohlo významnou měrou příznivě ovlivnit nákladovou stránku těchto opatření. Významným aspektem celkového řešení revitalizace tohoto úseku Berounky musí být obnova prostředí vhodného pro vodní živočichy, včetně ryb – celková členitost, tvorba vhodných říčních habitatů, úkrytů, povodňových útočišť a zimních stanovišť. Využití vhodně kotveného mrtvého dřeva (mj. ve funkci stanovišť chráněných před rybožravými ptáky – potenciálně významný příspěvek např. k řešení tlaku kormorána).
- Rehabilitace přiléhajících ploch v nivě pro přiměřené přírodní a rekreační funkce (např. model povodňově průtočného veřejného přírodně-rekreačního parku).
- Revitalizační rekonstrukce břehů řeky – rozčlenění, úpravy do mírnějších a proměnlivých sklonů, nahrazení dlažeb přírodě bližšími typy stabilizace – záhozy, pohozy, mírně sklonité štěrkové břehy, umožnění pomístního přirozeného vývoje štěrkových lavic.
- Podpora, případně založení lokálních poříčních biotopů (obnova fragmentů nivních tůní, postranních ramen, nivních hájů apod.).
- Rekonstrukce břehových porostů, včetně využití potenciálu přirozené obnovy.
- V rámci rekonstrukce objektů podporovat zprůchodnění migračních překážek – jezů.

Opatření v rámci ostatních vodních toků (střednědobá opatření) – k dosažení příznivého stavu je třeba podporovat následující principy:

- Diferencované přístupy k různým úsekům vodních toků a niv podle jejich konkrétní pozice v povodí a podle různých požadavků na ně kladených. V zastavěných územích preference stability a kapacity koryt, nezbytné pro zajištění ochrany zástavby. Ve volné krajině preference přírodních tvarů a funkcí vodních toků a niv.
- Polyfunkční využití vodních toků a jejich niv. Tato území a na ně vázané přírodní a krajinné prvky jsou natolik cenné, že nelze obecně jednostranně preferovat například jen odtokové funkce, ale je nutné využívat potenciálu všech dalších funkcí území.
- Využití a podpora přirozených mechanismů tlumení odtoků v rámci komplexní protipovodňové ochrany. (Například revitalizace koryt vodních toků ve volné krajině = podpora koryt o malé průtočné kapacitě = podpora tlumivých rozlivů povodní v nivách.)
- Na revitalizovaných úsecích toků provádět podrobný průzkum vodní fauny a flóry s cílem vyhodnocení jednotlivých revitalizačních zásahů.
- Podporovat vytváření nových (též jako náhradních), případně obnovu zaniklých vodních ekosystémů.
- Podél toků likvidovat invazní rostliny, zejména křídlatku japonskou.
- V horních částech povodí potoků podporovat:
 - liniová revitalizační opatření na technicky upravených úsecích toků a v soustavě drobných přítoků, včetně obnovy potočních pásů,
 - ochranná opatření a opatření zajišťující spolehlivé čištění odpadních vod v povodí za účelem ochrany toků před znečišťováním,
 - ekologicky orientovanou správu a údržbu přírodních a přírodě blízkých úseků toků a přirozený vývoj koryt a niv,
 - optimalizaci nakládání s dešťovými vodami, zejména optimalizaci využívání dešťových retenčních nádrží (víceúčelovost, částečné otevření přírodním funkcím).
- U rekonstrukcí vodohospodářských objektů dbát na zajištění migrační prostupnosti.
- Pokračovat ve zpracování generelů vodních toků, závěry promítnout do územně plánovacího procesu.

1.3.4 Obnova a revitalizace pražských nádrží

Cílem je zvýšení počtu rostlinných a živočišných druhů vázaných na vodní ekosystémy, ochrana chráněných druhů a zvýšení čistoty vody v pražských vodních tocích a rybnících, zajištění bezpečnosti vodních děl při povodňových stavech, rekonstrukce a opravy všech funkčních objektů vodních nádrží.

Doporučení:

- Pokračovat v projektu „Obnova a revitalizace pražských nádrží“, ukončení je stanoveno na rok 2010.
- Vyhodnotit účinnost realizovaných opatření.

1.3.5 Biotopy stojatých vod a mokřadů

Cílem je zajištění ochrany stávajících přírodně cenných vodních a mokřadních biotopů a podpora vzniku nových biotopů.

Doporučení:

- Iniciovat podrobnou inventarizaci mokřadů s cílem zjistit jejich charakteristické druhy a společenstva, navrhnout a postupně realizovat odpovídající způsob ochrany a managementu.
- Postupně zajišťovat územní ochranu mokřadů stabilizací v územně plánovacích dokumentacích.
- Nadále prosazovat započatý směr mimoprodukční funkce rybníků a nádrží.
- Při projednávání záměrů na vytváření nových vodních ploch (například po těžbě) vyžadovat ponechání jejich části přirozeným přírodním procesům (přirozené či řízené sukcesi). Individuelně se posoudí jejich vhodný rozsah a lokalizace (například ve vazbě na plochy se zvýšeným zájmem ochrany přírody a krajiny). Vhodným způsobem zajistit vyhodnocování probíhajících přírodních procesů. Odborné závěry vyhodnocení využívat pro korekci způsobu a režimu využití dané lokality nebo při projednávání nových obdobných záměrů.

1.3.6 Posílení retenční schopnosti krajiny

Urbanizací území dochází vlivem zvyšování podílu nepropustných ploch k snížení jeho retenční schopnosti, a tím následně ke snížení vlhkosti v ovzduší a zvýšení prašnosti se všemi dalšími negativními dopady. Kvalita vody odtékající z urbanizovaných území je horší než voda protékající přes území pokryté vegetací. Přeroum vody přes povrch s vegetací se voda okyslíčí a částečně pročistí. Akumulovaná voda v půdě zajistí výpar, a tím zlepšení mikroklimatu a zásobu vody pro období bez dešťů. Podstatné je vodu zadržet, akumulovat a postupně odpouštět do vodního toku, případně kanalizace. Zpomalený odtok sníží riziko povodní a umožní omezení budování velkokapacitních koryt na horních úsecích toků.

Tyto schopnosti vegetace spolu s retenčním potenciálem jsou důvodem pro zakládání širokých pásů zeleně podél toků. Optimální šíře 20 m již v zastavěném území zřejmě nedosáhnou. Ve volné krajině je třeba podpořit stabilizaci těchto území. Mohou být využita jako plochy zeleně ke každodenní rekreaci.

Doporučení pro posílení retenční schopnosti krajiny:

- U odvádění dešťových vod preferovat vedení dešťových vod povrchově v otevřených odvodňovacích zařízeních.
- V nově zastavěných územích podporovat odpovědný přístup k nakládání s dešťovými vodami. Při navrhování nových krajinných úprav využívat retence a retardace – otevřené příkopy, zasakovací muldy, vegetační pásy podél toků, upřednostňovat opatření vedoucí ke zlepšení kapilarity a vedení vody v půdě.
- Iniciovat revitalizační opatření i v zastavěných plochách v rámci nového využití území, např. průmyslových a skladovacích areálů, u nových úprav uličních prostorů s využitím retardace nebo retence a cirkulace dešťových vod.
- Podporovat omezení nepropustných povrchů na nezbytnou míru a podporovat budování propustných zpevněných ploch.

- Podporovat odkanalizování urbanizovaných území v duchu principů trvale udržitelného rozvoje. Jedná se o systémy, v nichž zvláště dešťové vody nejsou odváděny nejkratší cestou, a tedy bez užitku z území, ale jsou využívány buď v místě spadu nebo se zpomalí jejich odtok. Smyslem je snížení návrhových průtoků a v odlehčovacích komorách počtu přepadů do recipientů a rovněž zmenšení velikostí dešťových zdrží. Tyto systémy sníží rizika povodní a zlepší klima ve městě¹.
- Zapracovat nové principy pro odvodňování urbanizovaných území do územního plánu, a tak účinně ovlivňovat potenciál stávající stokové sítě v souvislosti s novou výstavbou.
- Jako základní ekologický požadavek podporovat podzemní retence a využití vody jako užitkové.
- Požadovat vodotěsnost jako základní požadavek na rekonstrukci a výstavbu nových kanalizací a takové technologické postupy výstavby inženýrských sítí, které zamezí oddrenážování podzemních vod podsypovými a obsypovými vrstvami kolem potrubí.
- Trasy odvodňovacích zařízení pokud možno nenavrhovat souběžně s tokem.
- Při výstavbě dopravních tahů a kanalizačních systémů (v souvislosti s výstavbou průzkumných štol) důsledně požadovat navrácení vody do toků.
- Vedle vodohospodářské funkce podporovat u poldrů a retenčních nádrží i jejich ekologickou a krajinnotvornou funkci.
- Vhodnou formou propagace posilovat ekologické uvědomění obyvatel. Stále ještě je voda některými skupinami obyvatel považována za nebezpečný, nevladatelný živel, který je nutné co nejrychleji z města odvést.

1.3.7 Záplavová území

Výstavbou nových protipovodňových opatření vznikají v průtočném záplavovém území prostory pro přírodní a přírodě blízké biotopy. Aby bylo dosaženo optimálního využití a funkce těchto území z hlediska ochrany přírody a krajiny, doporučuje se:

- Ve spolupráci se správci toku uplatňovat opatření uvedená v části Opatření v rámci říčních tepen a toků.
- Podporovat využití území pro rekreaci a sport v takové míře, aby nebyly dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny.
- Vyžadovat zajištění průchodnosti území.
- Posuzovat činnosti v území i z hlediska krajinného rázu.
- Podporovat realizaci ÚSES a celoměstského systému zeleně.
- Respektovat omezení v navrhování a realizaci vegetačních úprav v zátopovém průtočném území:
 - stromy v zátopovém průtočném území musejí být vysazovány jako liniové struktury respektující směr proudnic, rychlost a hloubku vody při povodňových stavech,

¹ V současné době se pracuje v rámci projektu RainDROP, jenž je součástí programu INTERREG IIIB, CADSES, na vytvoření Rámcové směrnice společenství v oblasti vodní politiky, jež má sloužit k zavádění pravidel hospodaření s dešťovou vodou, tzv. storm-water-management (SWM), v zemích regionu CADSES. Směrnice integrace SWM dle pravidel trvale udržitelného rozvoje se v těchto zemích stane podkladem pro změny v legislativě, změny ekonomických podmínek, technických předpisů a norem téměř všech stavebních oborů a hlavně změny v myšlení a přístupu k odvodňování urbanizovaných území.

- v místech s vyššími rychlostmi proudění a větší hloubkou lze připustit omezenou výsadbu spíše soliterní stromů ve větších vzájemných vzdálenostech, situovaných ve směru proudnic při průtoku povodňových vod,
- druhově budou převažovat dřeviny snášející zaplavení, které by měly mít podle umístění v území vysoko nasazenou korunu, aby při povodňových stavech nezasahovala do průtočného profilu,
- keřové porosty nejsou žádoucí z důvodů snížení průtočnosti území, tolerovány jsou ostrůvky křovinatých vrbových porostů, které mají schopnost při povodni slehnout a neměly by klást výrazný hydraulický odpor,
- výsadby musí respektovat požadavky bezproblémového průtoku vody během vybřežení řeky ze stálého koryta,
- plošně rozsáhlejší výsadby v zátopovém území je vhodné prověřit hydrotechnickým výpočtem matematického 2D modelu Povodňového modelu Prahy (DHI Hydroinform, a.s.), který posoudí jejich případný vliv na odtokové poměry v území.

1.4 TURISTIKA A REKREACE

Ve vyspělých zemích se stále více uplatňuje trend k pojetí trvale udržitelného cestovního ruchu, který se má rozvíjet s ohledem na kritéria kvality životního prostředí, z hlediska rozvoje ziskovosti odvětví cestovního ruchu a z hlediska trvalé tvorby pracovních míst.

Zejména v centrech s kumulací atraktivit cestovního ruchu a kultury, jako je hl. m. Praha, stojí proti sobě dva základní požadavky:

- přilákat co nejvíce turistů s cílem zvýšení efektů z cestovního ruchu,
- zabránit ničení součástí kulturního a přírodního dědictví.

V Praze je cestovní ruch soustředěn především na kulturní složku území. Pražská památkové rezervace je náš nejceněnější památkový komplex zapsaný do seznamu světového dědictví UNESCO. Současně však je živým organismem, který plní roli centra velkoměsta. Z celkové rozlohy 866 ha připadá 100 ha na řeku Vltavu a 205 ha na zeleň.

Rekreační možnosti jsou vázané zejména na historické zahrady, sady a parky a vltavské ostrovy. Tyto lokality jsou tak zahlceny turisty, že jejich oddechová funkce ztrácí význam a jejich zatížení je neúměrné. Proto je nutno vytvářet nové prostory s rekreační funkcí, např. podél řeky dalším využitím náplavek, u nově rekonstruovaných objektů a poloveřejných vnitroblokových prostorů.

Problémem každodenní rekreace obyvatel hl. m. Prahy je podle výsledků analytické části nedostatek kvalitních ploch pro rekreaci a jejich komplikovaná dostupnost. Z toho vyplývá tlak na chráněná území, která v neúměrném rozsahu a intenzitě využití nahrazují rekreační plochy.

1.4.1 Cíle

- Zvýšit kvalitu a možnosti rekreace v hl. m. Praze v souladu se zachováním všech stávajících i potenciálních přírodních hodnot území.
- Vytvářet živé urbánní čtvrti se smíšenými strukturami a takovou kvalitou veřejných prostorů, v níž najdou obyvatelé i návštěvníci zázemí pro každodenní rekreaci a odpočinek.
- Využít restrukturalizaci průmyslu, kde uvolněné výrobní areály představují mj. plošný potenciál pro tvorbu další nabídky pro kvalitní každodenní rekreaci.
- Využít pro rekreaci území podél vodních toků, zejména aktivní záplavovou zónu, průtočná záplavová území řek a záplavová území menších toků.
- Rehabilitovat parter panelových sídlišť podle potřeb jejich obyvatel s cílem dotvoření rekreačního a odpočinkového zázemí.

Při dalším plošném rozvoji sídelní struktury důsledně vyžadovat vytváření nových ploch zeleně odpovídajícího rozsahu a zaměření, tzv. „rekreační parky“. Jejich atraktivní náplň a individuální identita využije především stávající a potenciální přírodní hodnoty daného území (viz. vize „Rekreace za rohem“).

Prostorový rozvoj sídelní struktury koordinovat se specifikovanými vazbami na Středočeský kraj. Posílení přírodně rekreačních vazeb na přírodně rekreační prostory ve Středočeském kraji. Zachování stávajících přírodních ploch a jejich potřebný rozvoj představuje jednu z možností nabídky pro rekreační aktivity a turistiku. Současně tím dojde i k oživení území a tvorbě nové identity krajiny.

Podporovat spolupráci s regionem na vytváření rekreačních příležitostí, což bude mít i příznivý sociální dopad (vznik nových pracovních příležitostí).

Při návrhu etapizace přírodně rekreačních ploch („rekreačních parků“) v rámci města preferovat obytné lokality s jejich nedostatkem (např. severní část města v oblasti Letňan).

- Minimalizovat negativní vliv rekreace na přírodu a zvýšit kvalitu pobytu v městských lesoparcích
 - Podle analytické části převládají v lesoparcích u každodenní rekreace odpočinkové aktivity nad sportovními. Doporučuje se oddělené značení cest pro cyklisty a pěší, lokalizace odpočinkových míst mimo značené cyklistické trasy.
 - Problémy eroze (velké množství stezek, sešlap) je nutno řešit postupně budováním logické cestní sítě ve vazbě na utváření terénu a s přihlédnutím k přirozenému pohybu návštěvníků v lokalitě a k vazbám na možnosti dopravy do území (parkoviště, stanice MHD).
 - Logicky uspořádaná, účelná cestní síť je důležitá i z hlediska minimalizace fragmentace území, a tím i negativního vlivu pohybu rekreatantů na vegetaci.
 - U historických zahrad a parků je samozřejmě cestní síť stabilizovaná a problémy je nutno řešit zákazy a kontrolou pohybu mimo cesty.
 - Řešit doprovodnou infrastrukturu včetně odpovídajícího rozmístění toalet (sníží se znečištění území a nitrifikace okolních biotopů, zvýší se standard rekreační nabídky pro uživatele).
 - Instalovat kvalitní informační tabule s návštěvním řádem a aktuálně informovat a prováděných zásazích. Přispívat k osvětě týkající se přírodního prostředí, jeho významu v dané lokalitě apod.

- Zajistit ochranu přírody a krajiny ve vazbě na cestovní ruch

V návaznosti na „Návrh Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR 2002-2007“ je třeba podporovat:

- zajištění péče o přírodní bohatství a krajinný ráz jako podmínky atraktivity území,
- moderní produkty cestovního ruchu – obecně ekologickou turistiku, cykloturistiku, městský, kongresový a incentivní cestovní ruch, kulturní cestovní ruch, využití technických památek pro cestovní ruch apod. včetně doprovodných programů,
- aktivity cestovního ruchu pro rozvoj malého a středního podnikání a tvorbu nových pracovních příležitostí i mimo historické centrum,
- zkvalitnění a rozvoj infrastruktury pro ekologicky šetrné formy cestovního ruchu.

▪ Uplatňovat zájmy ochrany přírody v rozvojových rekreačních plochách

- V rozvojových plochách rekreace (zejména velká území rekreace, plochy určené k transformaci podél vltavských břehů) prosazovat nejen ochranu ZCHÚ a obecnou ochranu přírody, ale podporovat v maximální míře i zachování stávajících a tvorbu nových přírodních biotopů vázaných na vodu a pobřežní porosty.
- Návrhem odpovídající struktury druhů pozemků a uplatněním odpovídajícího rostlinného materiálu podporovat zhodnocení krajinného rázu údolní nivy.
- Na plochách rekreace ve volné krajině využívat i stávající spontánní vegetační procesy, které s minimálními nároky na založení (doplnění) mohou vytvořit „extenzivní park“, a stabilizovat tak prostor pro rekreační využití².

▪ Zlepšení prostupnosti území

Trasování stezek je nutno provádět v souladu s požadavky ochrany přírody a krajiny, které je nutné zařadit mezi základní kritéria pro posuzování podmínek jejich realizace. K prostupnosti území pro rekreační aktivity přispěje zejména:

- Podpora rozvoje projektu „Po Praze podél toků“ v nezbytné koordinaci se správci toku a s orgány ochrany přírody a krajiny. Budování cyklostezek podél toků posuzovat individuálně pro každou lokalitu v souvislosti s kvalitou nivy, případně výskytem chráněných živočichů apod. Ne každá lokalita je vhodná pro budování cyklostezky, v některých úsecích stačí pouze pěší propojení a alternativní vedení cyklostezky mimo nivu toku.
- Podpora rozvoje systému cyklistických stezek jako alternativního způsobu přepravy v rámci města a jeho blízkého okolí. Masivní podpora cyklistiky může přinést více příznivých efektů (zlepšení fyzické a psychické kondice obyvatel, zmenšení negativních dopadů na životní prostředí snížením či zpomalením nárůstu dopravní zátěže automobilovým provozem, sociální přínosy rozšířením spektra nabídky aktivit pro mladistvé a rodiny s dětmi).
- Při budování cyklostezek pokračovat v součinnosti s orgány ochrany přírody a krajiny. Řešit střetová místa a podle situace navrhnout alternativní trasování (např. při ohrožení chráněných území nebo stanoviště bioindikačních druhů apod.). Pomocí informačních tabulí informovat veřejnost nejen o kulturních zajímavostech, ale i o přírodních hodnotách území.
- Podporovat zřizování a údržbu naučných stezek a výletních okruhů s cílem probouzet a pěstovat vztah obyvatel k přírodě a krajině daného území.
- Jezdeckví a hipoterapie přitahuje stále více příznivců a zájemců. Proto je potřebné zohlednit jak současné, tak i budoucí prostorové nároky tohoto způsobu trávení volného času. Zadat zpracování evidence stávajících tras hiposteze a stanovit kritéria pro návrh nových potenciálních tras. Cílem je nalezení souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny a rovněž s ostatními volnočasovými

² Novým fenoménem využití volných prostorů navazujících na zástavbu jsou zejména v Německu přírodní dětská hřiště ve smyslu tvorby pestré struktury přírodních biotopů. Výsledky výzkumu vztahu dětí k přírodním plochám na hraní – „prostory pro poznávání přírody vlastní zkušeností“ – prokázaly, že i samotné děti zvláště ve věku 6-8 let preferují tyto plochy ve srovnání s dobře vybavenými komerčními hřišti. Odborníci se shodují, že je důležité, aby děti vyrůstaly s možností kontaktu s přírodou. Pramen: Naturerfahrungsräume, Ein Ansatz zur Naturvermittlung in Stadtgebieten, K. Reidl, příspěvek na konferenci Perspektiven und Bedeutung von Stadtnatur für Stadtentwicklung, 1.Tagung des Kompetenznetzwerkes Stadtökologie Conturec, 26.-28. 11. 2006, Technische Universität Darmstadt.

aktivitami v území. Při navrhování přihlídnout k existujícím nebo plánovaným trasám jak v okolí města, tak i v širším kontextu kraje a státu.

- Vytvářet systémy tras pro bezpečný pěší pohyb v příjemném prostředí (umožňující širší spektrum vycházkových okruhů s rozdílnou délkou a náročností pohybu) zejména ve vazbě na celoměstský systém zeleně a ÚSES.
- Lokalizace rekreačních a sportovních zařízení ve volné krajině s ohledem na ekologickou únosnost dotčených území
- Upřednostňovat výstavbu sportovních a relaxačních kapacit (zejména vyžadující vyšší podíl zastavěných a zpevněných ploch, parkovišť a odstavných ploch) na zastavěném a zastavitelném území.
 - V územích přírodně a krajinářsky exponovaných neumisťovat nová zařízení sportu a rekreace, přednostně využívat stávající objekty, nová zařízení budovat jen v omezené míře, při respektování únosnosti území a zachování hodnot krajinného rázu (přizpůsobení tradičním místním stavebním vzorům a struktuře krajiny podmíněné přírodními podmínkami a historickým vývojem).
 - Preferovat menší rekreační a sportovní zařízení nabízející aktivity nepoškozující přírodu před velkými areály se značnými územními nároky a nepříznivými dopady na krajinu a přírodu.
 - Nabídku rekreace směřovat i do oblastí a lokalit dosud nedoceněných, u nichž není zvýšené riziko poškození přírodního prostředí a narušení krajinného rázu.
 - Nepřipouštět takové záměry, které jsou spojeny s většími zásahy do celistvosti lesních porostů či jsou lokalizovány v přírodně cenných lokalitách nebo v návaznosti na zvláště chráněná území.
 - Nepodporovat vznik nových velkých sportovních a zábavních center mimo zastavěná území.
 - V rekreačních lokalitách preferovat menší nezpevněné parkovací plochy s propustným povrchem (např. štěrkový trávník) před velkými odstavnými parkovišti.
 - Podporovat veřejnou dopravu cílenou do turisticky zajímavých míst jako alternativu k individuální automobilové dopravě.

Literatura:

Jan Gehl, Život mezi budovami, Nadace Partnerství, 2000

Jan Hromek – LESPROJEKT, lesnické a parkové úpravy, Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje

1.4.2 Návrh přírodně rekreačních vazeb v zázemí Prahy

Úvod

▪ Úkol systému

Přispět ke zlepšení ekologické stability zázemí Prahy a dlouhodobě stabilizovat prostupnost území mezi Prahou a bezprostředním okolím v návaznosti na celoměstský systém zeleně hlavního města.

Vymezit takové prostory, které budou z důvodu ochrany území s potenciální přírodně rekreační hodnotou považovány za nezastavitelné.

Zvýšit podíl ekologicky stabilních ploch v územích s velkou ekologickou labilitou mnohde zatížených nadměrnou výstavbou a bez hodnotnějšího krajinného zázemí.

▪ Cíl navrženého řešení

Vytvořit funkční a účinný systém přírodních a přírodě blízkých společenstev, vzájemně propojující městské i příměstské plochy zejména s rekreační a krajinářskou funkcí.

Rovnoměrnou sítí přírodně rekreačních vazeb spojit území Prahy s okolní příměstskou krajinou a navázáním na vzdálenější turisticky zajímavé cíle umožnit větší rozptyl obyvatel, který odlehčí některým nadměrně rekreačně zatěžovaným lokalitám.

Funkce systému – jedná se polyfunkční systém, který je vymezen především v návaznosti na:

- vodoteče a jejich údolní nivy,
- územní systém ekologické stability,
- zvláštní a obecnou ochranu přírody,
- turistické či cykloturistické trasy,
- luční a lesní ekosystémy.

Na území hlavního města je návrh reprezentován celoměstským systémem zeleně, který je tvořen zelenými klíny, rozvojovými osami a rozvojovými uzly (více o celoměstském systému zeleně viz kapitoly k obecné ochraně).

Polyfunkčnost spočívá v možnosti kombinovaného využití systému zejména pro rekreační účely, ekologické (např. migrační, zlepšení prostupnosti území) a vodohospodářské funkce území, protierozní ochranu a další krajinotvorná opatření.

▪ Forma vymezení

- liniové trasy (přírodně rekreační pásy),
- plochy (přírodně rekreační parky).

Návrh systému přírodně rekreačních vazeb v rámci Koncepce ochrany přírody záměrně neřeší zcela konkrétní umístění doporučených lokalit či pásů, neboť je návrh pojímán jako koncepčně systémový, strategický záměr. Autoři doporučují, aby pro bližší upřesnění byly zpracovány krajinářsko urbanistické studie, kde by již byl konkrétně vyhodnocen potenciál území a možnosti vedení jednotlivých koridorů či umístění přírodně rekreačních parků.

Metodický přístup

▪ Způsob vymezení

A) Přírodně rekreační pásy

Jsou vymežovány na základě:

- rekreačního a přírodního potenciálu zázemí Prahy,
- širších vztahů, vytipování možných cílových oblastí,
- potřeby ochrany území před neúměrným suburbanizačním tlakem,
- potřeby ekologické stabilizace území,
- existence jiných systémů (jevů), jako např. ÚSES, vodoteč, vegetace, cyklotrasy, turistické trasy,
- možností vzájemného propojení.

Předpokládaná šířka zakládaného přírodně rekreačního pásu na zemědělské půdě je cca 100 metrů tak, aby mohla být zajištěna jeho polyfunkčnost (např. u vodoteče 50 m na každou stranu). Stanovenou velikost je nutné považovat za směrnou, v konkrétním vymezení vycházející z podmínek daného prostoru. Lze předpokládat, že v některých místech nebude možné parametru dosáhnout, jinde naopak bude možné pás rozšířit s využitím např. již existujících přírodních lokalit. Vzniklá prostorová variabilita okrajů pásu bude nejen z pohledu ekologie příznivějším ekotonálním rozhraním, ale vzájemným prolínáním dojde i k účinnějšímu optickému začlenění liniového prvku v rámci krajinného obrazu.

Některé úseky navržených pásů jsou vedeny po již existujících lesních, lučních či vodních společenstvech. V takových případech by mělo dojít k upřesnění trasy a ke stanovení managementu hospodaření s ohledem na funkční využití celé plochy pásu.

Vymezené pásy budou zajišťovat ochranu existujících kvalitních společenstev, umožňovat průchodnost krajinou a převodem orné půdy na TTP či les podporovat ekologickou stabilitu a druhovou diverzitu území.

Především v místech, kde není součástí systému žádná přirozená linie (např. vodoteč, biokoridor, turistická trasa atp.), je nutné vedení navrženého pásu upřesnit podrobnější studií ve vazbě na: účelové komunikace, mimoúrovňová křížení, obecné a zvláštní zájmy ochrany přírody, kulturní zajímavosti apod.

Při konkrétním vymezení a určení formy a obsahu koridoru bude nutné s ohledem na rekreační funkci stanovit i některé zásady organizace prostoru, míru i možnosti využití v kontextu rekreačního potenciálu území.

Navržené pásy, vzájemně spojující území hlavního města a jeho zázemí, umožňují oboustrannou „migraci“ návštěvníků a mají sloužit potřebám obou zmiňovaných stran. Z pohledu Středočeského kraje je navazujícím článkem celoměstský systém zeleně doplněný o síť (mnohde však ne plně uspokojivou) turistických, naučně poznávacích tras a cyklotras. K dosažení zcela funkčního systému bude nutné i na vlastním území Prahy vyřešit některá problematická místa a doplnit nespojitá místa novými úseky přírodně rekreačního charakteru.

Hlavní směry a cílové oblasti s významným přírodně rekreačním potenciálem (= vzdálené cíle):

Tab. I: Hlavní směry propojení

Směr	Cílová oblast s přírodně rekreačním potenciálem
JZ – J – JV	Brdská oblast: Hořovická pahorkatina Brdská vrchovina, hřeben Brd Středočeská pahorkatina: Benešovská pahorkatina <i>Poberouní, Povolaví, Posázaví</i>
V	Středočeská pahorkatina: Benešovská pahorkatina <i>Posázaví, Černokostelecko</i> Středolabská tabule <i>Polabí</i>
SV	Středočeská pahorkatina: Středolabská tabule <i>Polabí</i>
S	Středočeská pahorkatina: Středolabská tabule Brdská oblast: Pražská plošina <i>Povolaví, Polabí</i>
Z	Brdská oblast: Pražská plošina Křivoklátská vrchovina <i>Poberouní</i>

B) Přírodně rekreační parky

Jedná se o plochy navržené především v územích s:

- největším procentem zornění (= nejméně stabilní území),
- největší absencí výskytu zeleně,
- deficitem ploch pro rekreaci a relaxaci,
- v návaznosti na prvky ÚSES, čímž by se snížilo jejich rekreační zatížení.

Rozloha plochy bude dána podmínkami území, funkčním využitím a existujícími vztahy i potřebou zajištění stabilizace území. Za kritérium minimálního parametru přírodně rekreačního parku je považována velikost regionálního biocentra. K těmto prostorovým nárokům je nezbytné přidat další prostor k naplnění očekávané rekreační nabídky a zátěže v konkrétní lokalitě.

Podrobnější vymezení musí upřesnit územní studie, kterou bude stanovena i forma a obsahová náplň přírodně rekreačního parku.

Vybraná území jsou uvedena jako příklady reprezentující některá kritéria výběru. Lokalita může být považována za vhodnou například z důvodu:

- řešení lability území, absence přírodně rekreačního potenciálu (příklad oblastí a-d),
- nutnosti ochrany jiného území před nadměrným rekreačním zatížením, vytvoření „nárazníkové zóny“ a prostoru pro rozptýl návštěvníků (příklad oblasti f),
- využití krajinářsky zajímavého potenciálu území (příklad oblasti e).

Z obecné analýzy území Prahy vychází:

- nerovnoměrné rozložení přírodně rekreačního potenciálu při hranici správního území i v širším okolí Prahy,
- „bohatý“ jih a „chudý“ sever (výrazně kvalitou i kvantitou převažující rekreační potenciál „dolní“ poloviny /JZ – J – V/ okolí Prahy oproti severní části).

▪ Stanovení podmínek pro rozvoj vymezených území

- nezastavitelná území,
- prostor pro realizaci záměrů, které budou v souladu s cílem a úkolem systému (např. revitalizace toku, zatravnění, podpora biodiverzity, doplnění sítě cest, podpora atraktivity území atp.), přednostně dotovat ÚSES, protierozní opatření, revitalizace, zatravnění, rekreace atp.

Předpoklad směřování: stát či obce by se měly snažit přednostně vykoupit pozemky do veřejného vlastnictví nebo se jinou formou dohodnout se soukromými vlastníky dotčených pozemků na jejich obhospodařování (dotace na realizaci záměrů v souladu s vytyčeným cílem systému).

Návrh

▪ Přírodně rekreační potenciál zázemí hlavního města

Praha má, především díky jedinečné modelaci terénu, v mnoha ohledech zcela specifické postavení. Výrazná rozmanitost přírodního prostředí kolem Prahy se týká především JZ a J směrů, které svým prostorově zajímavým geomorfologickým uspořádáním s pestrou mozaikou přírodních společenstev poskytují kvalitní rekreační zázemí pro každodenní i víkendovou rekreaci. V daných směrech se ještě objevuje, vedle meandrující Vltavy a jejích přítoků, pronikání přírodního prostředí do urbanizovaného území. Díky tomu je v těchto místech Praha nejen pohledově zasazena do přírodního rámce, ale je s ním i účinně propojena. K obdobnému prolínání přírodních a urbanizovaných společenstev dochází podél Vltavy na severu Prahy, které je však, kvůli mnohem menšímu okolnímu přirozenému zázemí, omezeno jen na prostor kolem řeky. Severní, západní a východní okolí Prahy je především zemědělskou krajinou s výraznými suburbanizačními aktivitami. Přestože se i zde místně nacházejí přírodní plochy s možností rekreačního využití, jejich rozdrobenost a omezená prostorová kapacita nepokrývá nároky na aktivní odpočinek ani nevytváří dostatečné ekologicky stabilní zázemí.

Z hlediska rekreačního potenciálu lze na hranici Prahy a okolí označit některá tradičně navštěvovaná místa umožňující přirozený přechod do zázemí města. Základ tvoří především (ve směru J – V):

- Komořany – Závist – Šance – Točná (PP Modřanská rokle a Cholupice),
- Tok Vltavy_jih (především pravý břeh Komořany – Zbraslav – Jarov),
- Milíčovský les – podél Botiče – Průhonický park (PP Botič – Milíčov),
- Klánovický les (PP Klánovice Čihadla),
- Drahaňské údolí – podél Vltavy (PP Drahaň – Troja),
- Tiché údolí – Kozí hřbety – údolí Únětického potoka (PR Tiché údolí a Roztocký háj, PR Údolí Únětického potoka),
- Chuchle – Radotín (PP Radotínské údolí – Chuchelský háj, CHKO Český kras),
- Zbraslav – Baně.

Z uvedeného je patrné, že základ rekreačně využívaných území tvoří plochy se zájmy ochrany přírody a krajiny. Zvýšená koncentrace obyvatel a nároky na rekreační využití prostoru se tak mohou dostávat do střetu s cílem a managementem ochrany daných území. Návrh systému přírodně rekreačních vazeb by proto měl mj. pomoci odlehčit nadměrně zatěžovaná chráněná území vytvořením nových směrů a možností rekreace (viz příklad doporučené lokality pro umístění přírodně rekreačního parku /e/ jako nárazníkové zóny PP Prokopské a Dalejské údolí).

Hlavní směry propojení ve vazbě na významnější přírodně rekreační oblasti jsou uvedeny dále.

Obr. I: Výřez pro území Prahy a okolí z Mapy krajinných typů ČR

▪ Popis navržených přírodně rekreačních pásů

V rámci základních směrů je na správním okraji Prahy vytyčeno 14 hraničních bodů, ze kterých vycházejí jednotlivé přírodně rekreační pásy. Navržené trasy se mohou dále rozvětňovat. Nejbližší se ke správní hranici města nacházejí vhodné rekreační cíle JJV směrem (hraniční body 13 a 14). Nejméně dostupné a kvalitní zázemí se nachází na S města (hraniční body 6, 7, 8).

Popis jednotlivých přírodně rekreačních pásů je uveden v tabulce III spolu s obrazovými ukázkami hraničních bodů na leteckých snímcích. Tabulková příloha obsahuje: označení hraničního bodu, hlavní významné přírodně rekreační oblasti v daných směrech, popis trasy, některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí (výčet samozřejmě není vyčerpávající, ale má příkladný charakter), doprovodné jevy a vztah k celoměstskému systému zeleně. V grafické podobě jsou pásy vykresleny v mapě Návrhu systému přírodně rekreačních vazeb.

Současný stupeň rozpracovanosti návrhu zahrnuje přibližné určení směru vedení, konkrétní umístění a prostorové parametry musí upřesnit detailnější studie.

Jednotlivé trasy jsou doprovázeny dalšími systémy (doprovodnými jevy), které návrh vedení pásu buď zcela určily (např. údolní niva potoka) nebo alespoň rámcově vymezily (např. ÚSES k vymezení, směry propojení ÚSES). Doprovodné systémy se mnohde vzájemně kombinují i překrývají (biokoridor na potoce), a přinášejí tak do navrženého systému žádoucí polyfunkčnost. V následující tabulce jsou uvedeny základní doprovodné jevy navržených přírodně rekreačních pásů v prioritě vodoteč – ÚSES – ostatní.

Tab. II: Hlavní osy a doprovodné jevy navržených pásů

Hlavní osy a doprovodné jevy navržených pásů	Název	Hraniční bod č.
vodoteč	Vltava_jih	1
	Břežanský potok	1
	Botič	2
	Pitkovický potok	3
	Rokytká	4
	Výmola	5
	Vinořský potok	6
	Mratínský potok	7
	Vltava_sever	9
	Únětický potok, Kopaninský potok	10
	Litovický potok	11
	Jinočanský potok	12
	Radotínský potok	13
	Berounka	14
R-ÚSES, směry propojení	Na skalce – Bořanovice okolí Směr propojení na RBK 1146 – RBC 1854 Beckov	8
turistická trasa	červená: Zbraslav – Závist – Jarov – Vrané n. Vltavou	1 přes most - pravý břeh
	zelená: Závist – Dol. Břežany	1
	červená: podél Botiče, v Průhonicích navazuje na cyklostezku	2
	navazující turistické trasy	4
	navazující turistické trasy	5
	žlutá, červená, modrá: Vltava_sever	9
	žlutá: Háje – Statenice	10
	červená: Radotínský potok	13
	CT: ZA – ZB Závist – Zbraslav, 8100	1 pravý břeh

Hlavní osy a doprovodné jevy navržených pásů	Název	Hraniční bod č.
cyklotrasy (CT), cyklostezky (CS), doporučená nebo prověřená cyklistická trasa (DCT)	CT: ZA – ZB Závist – Zbraslav, 8100	1 pravý břeh
	CT: ÚJ-BR Braník – Krč – Chodov – Újezd – Průhonice, 11, vedena západním směrem cca 500 m od hran. bodu	2
	DCT: končí na správní hranici Prahy severně od hran. bodu	3
	CT: v Kuří pás protíná CT 8100, Pražské kolo	
	CT: 8100 Pražské kolo - končí severně od hran. bodu na správní hranici Prahy	4
	CT: 0034, protíná pás za hranicí Prahy severně od hraničního bodu	6
	DCT: protíná pás jižně od hran. bodu na území Prahy	7
	DCT: část vedena společně se žlutou turist. trasou	8
	CT: 2 Výtoň – Letná – Troja – hranice Prahy	9 pravý břeh
	CT: 0078 navazuje na 8100 Pražské kolo, za správní hranicí Prahy vede podél Kopaninského potoka a dále Únětickým údolím	10
	DCT: vedena rovnoběžně s Litovickým potokem, na jih od hran. bodu	11
	DCT: vedena SZ směrem cca 500 m od hraničního bodu, přes most přechází dálnici a ve Zbuzanech se napojuje na CT 8100 Pražský okruh	12
	DCT: vedena na území Prahy podél Mlýnského a Radotínského potoka, cca 2 km od hran. bodu	13
	DCT: část levého břehu Berounky, v Radotíně napojeno na CS 3	14
poutní cesta	Loreta – Ladronka – Vypich – Bílá hora – Hostivice – Hájek u Hostovic	var. 11

Poznámka k cyklistice: Dle třídění uvedeného na internetových stránkách Magistrátu hlavního města je systém cyklistické dopravy rozdělen na:

- cyklistické stezky, cyklostezky (zvláštní cesty vedené mimo automobilovou dopravu; prozatím se jedná spíše jen o úseky stezek, značeny),
- cyklistické trasy, cyklotrasy (vedeny především po komunikacích s minimálním nebo žádným automobilovým provozem, může být vedeno po cyklostezce, značeny),
- doporučené nebo prověřované cyklistické trasy, cyklotrasy (vedeny především po komunikacích s minimálním nebo žádným automobilovým provozem, neznačeny).

Nejbezpečnější pro cyklisty jsou, z pohledu eliminace střetu s automobilovým provozem, cyklostezky. Hraničními body nebo v jejich blízkosti (kromě č. 14) žádná cyklostezka nevede. K posílení rekreační funkce pásů by přispělo dotvoření sítě cyklostezek na území Prahy i mimo ni a napojení na jednotlivé hraniční body.

K naplnění cíle návrhu, tzn. vytvořit vzájemně provázaný systém příměstských a městských přírodně rekreačních ploch, je žádoucí jednotlivé doporučené pásy spojit mezi sebou. Z toho důvodu jsou mezi některými přírodně rekreačními pásy navrženy tangenciální směry propojení, umožňující vytvoření kratších okruhů. Jedno ze žádoucích bezkolizních propojení pro pěší a cyklisty, které by umožnilo provázat mezi sebou hraniční body 1 (jih) a 9 (sever), by mělo fungovat podél řeky Vltavy. Přítomnost řeky stejně jako kopců (Petřín, Vyšehrad, Dívčí hrady atp.) dodává městu nejen na specifické rázovitosti, ale především nabízí prostory pro rekreační aktivity v klidovém přírodě blízkém prostředí. Řeka resp. její břehy (náplavky) mohou mít funkci jakési „výpadovky“ pro cyklisty, běžce či pěší a zároveň umožňovat propojení S a J části města. Nezastavitelnost nivy řeky a možnost rozlévání vody

by měla být, vzhledem k prožitým skutečnostem záplav, zcela samozřejmá a ve veřejném zájmu vyžadovaná. Již v současnosti je možné některé úseky podél řeky využít k rekreaci, mnohde však chybí vzájemné propojení a návaznost na okolí. Přirozený charakter úpravy břehů, respektující meandrující křivku řeky, by ještě podtrhl sepětí Prahy s přírodou a jejich vzájemné prolínání, které činí hlavní město zajímavé nejen z pohledu architektury a památek, ale také z hlediska existence přírody.

Za prioritní a k urychlenému řešení lze, z pohledu ochrany území před suburbanizací (srůstáním sídel, abnormálním nárůstem zastavěných ploch na úkor volného prostoru, degradací funkce volného prostoru jako pouhé zbytkové části území), označit především tyto směry:

- 1) č. 1 (vřetev Dolní Břežany), č. 2 a jejich vzájemné propojení (území Vestec, Jesenice okolí),
- 2) č. 4 Říčany,
- 3) č. 5, č. 6 a jejich vzájemné propojení (Šestajovice),
- 4) č. 11, č. 12 a jejich vzájemné propojení (Zbuzany, Chrášťany, Chýně).

▪ Lokalizace přírodně rekreačních parků

Návrh zahrnuje pouze výběr lokality a přibližné situování plochy. Konkrétní umístění, prostorové nároky, formy a možnosti využití přírodně rekreačního parku je nutné upřesnit detailnější studií. Jednou z možností, jak realizovat představu o využití a uspořádání území, je nabídnout vytipované lokality pro uspořádání Krajinnej výstavy (viz Krajinnej výstava bez hranic Cheb/Eger, 2006).

Výrazná absence přírodě blízkých a rekreačně využitelných ploch v severní části území Prahy, které je navíc územím s nadměrným zorněním, předurčuje vytipování potenciálně vhodných lokalit pro zamýšlený návrh. Do této oblasti jsou situovány 4 lokality přesahující správní hranici Prahy.

Na jižním okraji Prahy je vybráno jako základ plochy pro vymezení přírodně krajinářského parku území kolem rybníků na Šeberově s přesahem za hranici směr Vestec.

Ochranou přírodovědně cenného území přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí před nadměrným rekreačním využitím by měla být vybraná lokalita plošiny nad Dívčími hrady – Na rovinách. Svým příhodným umístěním v oblasti s pestrým přírodním i kulturně historickým potenciálem a snadnou dostupností může plnohodnotně plnit funkci nárazníkové zóny PP a soustředit odpovídající rekreační aktivity. Předpoklad nezastavitelnosti plochy má i v tomto případě své opodstatnění, protože se jedná, vzhledem k poloze náhorní plošiny, o značně pohledově exponovanou plochu.

Návrh lokalit pro umístění přírodně rekreačního parku:

- a) severně od Dolních Chab – Ďáblic (území mezi Dolní Chabry – Ďáblice – Březiněves – Zdiby),
- b) severně od Čakovic – Třeboradice (území mezi Třeboradice – Hovorčovice – Pakoměřice – Březiněves),
- c) severovýchodně od Miškovic, lokalita Korunka (území mezi Miškovic – Přezletice – Veleň – Milovice),
- d) na sever od Satalic (území mezi Satalice – Radnice – Víně),
- e) jižně od Olšanského rybníka směr Vestec, návaznost na systém rybníků na Šeberově,
- f) Na rovinách – Dívčí hrady (náhorní plošina mezi žel. zastávkou Praha-Žvahov – Radlice – žel. stanice Praha-Jinonice – Butovice).

▪ Závěr

Návrh rekreačně přírodních vazeb schematicky a v obecné rovině dokumentuje potřebu vzájemného provázání hlavního města Prahy s okolím. Stále se zvětšující hrozba vzniku neprostupné suburbánní hradby, a tak uzavření některých směrů propojení, optické znehodnocení obrazu významného kulturního sídla, rychlá a nenávratná ztráta volné krajiny a řada dalších nepříznivých jevů, mohou způsobit degradaci dlouhodobě existujících kvalit a předností města.

S ohledem na možnosti, které území sídla a především jeho okolí stále ještě nabízí, se autoři opírají o dvě skutečnosti: krajina ještě existuje (přírodní funkce), stojíme o ní a chceme jí procházet (rekreační funkce).

Navazující krajinářsko urbanistické studie (územní studie), vycházející z přírodně rekreačního (včetně kulturního) potenciálu daného území, musí:

- upřesnit vymezení jednotlivých pásů,
- stanovit formu a obsah pásů (cílová společenstva, vegetační úpravy, doplnění stezek, drobného mobiliáře pro rekreaci, možnosti osazení naučně poznávacími tabulemi, odbočky k zajímavostem v okolí, vytvoření nabídky pro každodenní rekreační a sportovní aktivity obyvatel obcí, v jejichž blízkosti jsou pásy vymezeny apod.) – tj. navrhnout scénáře jednotlivých pásů,
- vyřešit vlastnické vztahy a stanovit management pásů,
- zajistit provázanost s okolním zázemím (návaznost na další trasy, odkazy, širší vztahy),
- upřesnění lokalizace přírodně rekreačních parků,
- stanovit formu a obsah parků (účel, funkce, možnosti apod.),
- vyřešit vlastnické vztahy a stanovit management navržených parků,
- na území Prahy dořešit konkrétní propojení s celoměstským systémem,
- prověřit zájem a potřebu bezkolizní dostupnosti Prahy pro obyvatele okolních obcí ze Středočeského kraje (např. cesta do zaměstnání, za vybaveností, sportem apod.).

▪ Použité zdroje

J. Němec; V. Ložek a kol. autorů: Chráněná území ČR 2 – Praha. Consult, Praha 1997.

ÚPSÚ hl. m. Prahy, kap. 3.11.2. Zeleň – návrh (s. 41-44)

Letecké snímky poskytnuté Útvarem rozvoje hlavního města Prahy

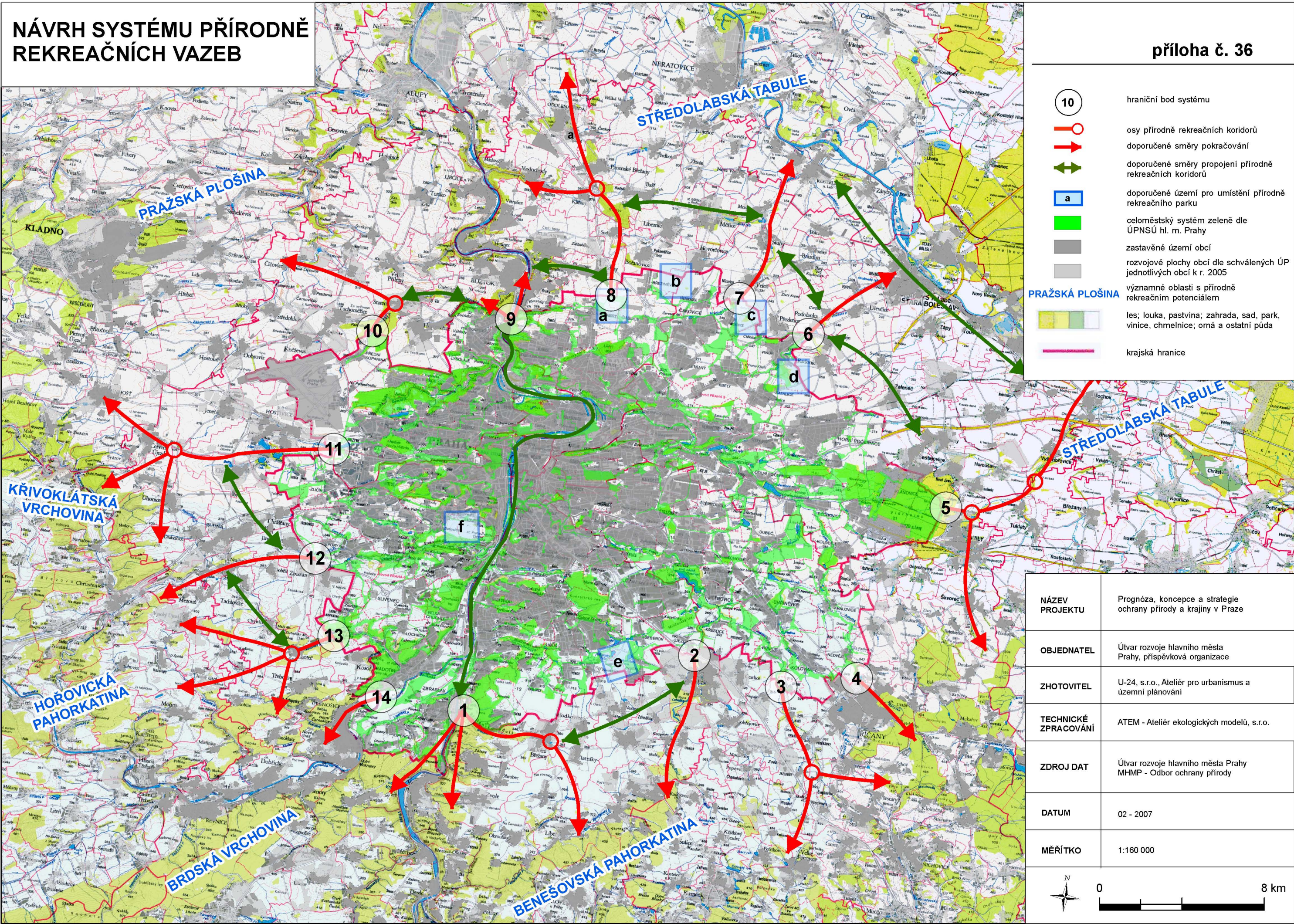
Turistické mapy 1:50 000, Praha-západ, Praha-východ

Cyklomapa Praha a okolí, 1:50 000

Mapa krajinných typů ČR 1:500 000, J. Löw, M. Culek, P. Hartl, J. Novák, 2005

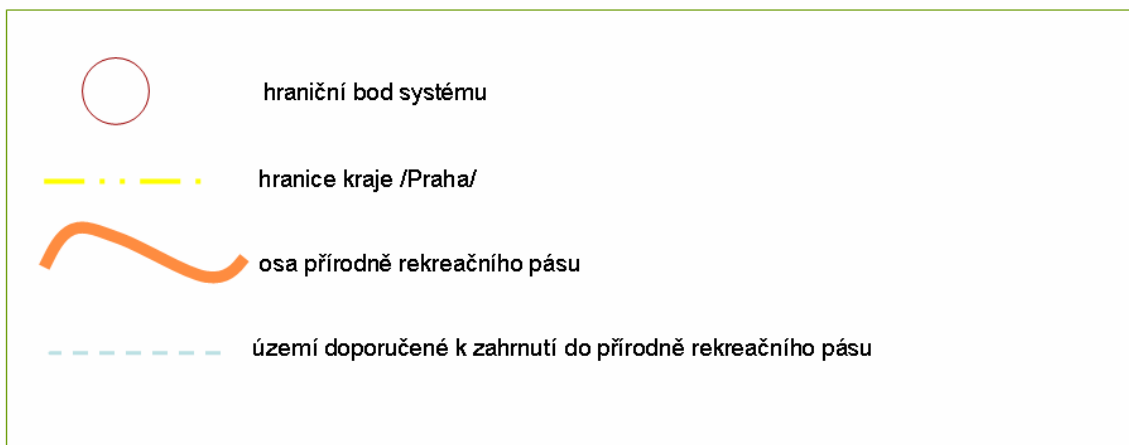
internetové stránky Magistrátu hl. m. Prahy <http://doprava.praha-mesto.cz>

NÁVRH SYSTÉMU PŘÍRODNĚ REKREAČNÍCH VAZEB

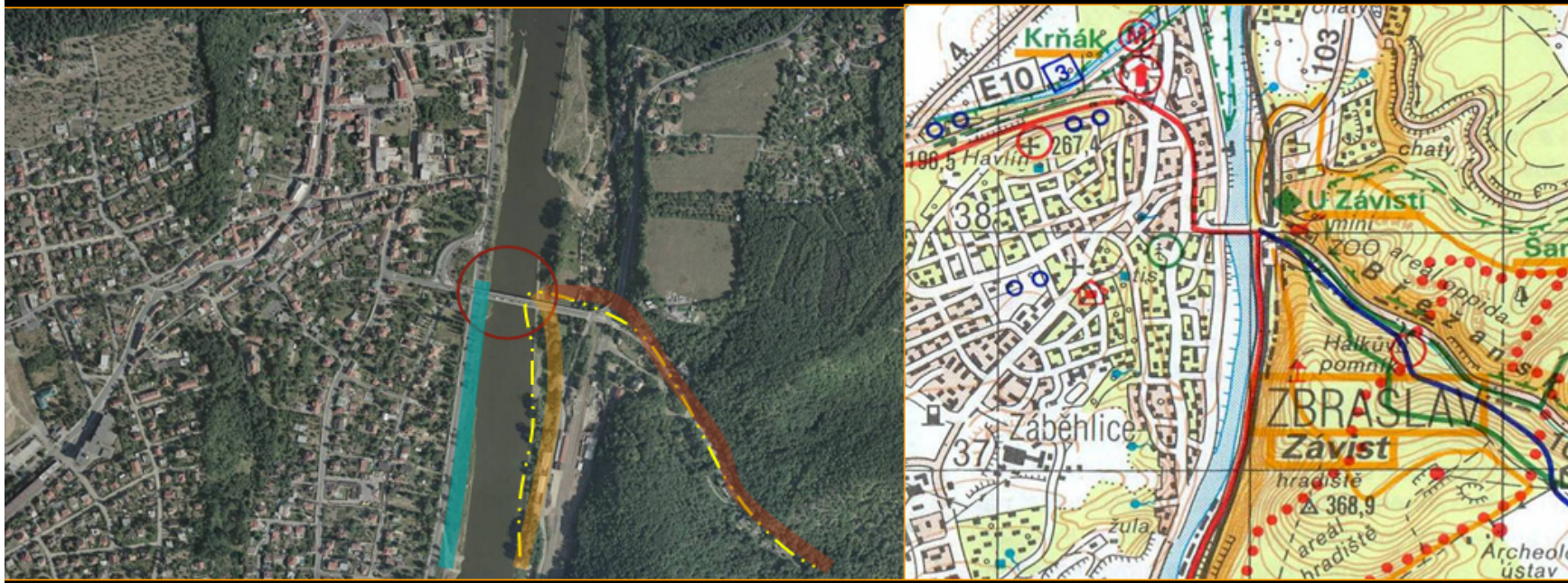

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA KE KAPITOLE NÁVRH SYSTÉMU PŘÍRODNĚ REKREAČNÍCH VAZEB
hraniční body

LEGENDA

Č.1 TOK VLTAVY_ jih /mezi Zbraslaví a Břežanským údolím/

levý břeh Vltavy

Podél řeky – Žabovřesky – Baně - Cukrák – Černolické skály – Skalka – hřeben Brd...

pravý břeh Vltavy

Zbraslav – Vrané n. Vltavou - Davle:

- i) J_ podél Vltavy
- ii) V_ podél Sázavy

Břežanské údolí

Závist – Břežanské údolí, Břežanský potok - Dolní Břežany:

- i) V_ směr Průhonice
- ii) J_ směr Psáry – benešovská pahorkatina (Kněží hora, Grybla, Sázava)

Doporučené směry pokračování na významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem:

Brdská vrchovina /Hřebený/

Hořovická pahorkatina

Benešovská pahorkatina /Povltaví, Posázaví/

Č.2 PODÉL BOTIČE /Újezd – Průhonice/

Podél Botiče – Průhonice (park, zámek) – Radějovice
...

Doporučené směry pokračování na významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem:

Benešovská pahorkatina - Posázaví

Č.3 PODÉL PITKOVICKÉHO POTOKA /Lipany – Kuří/

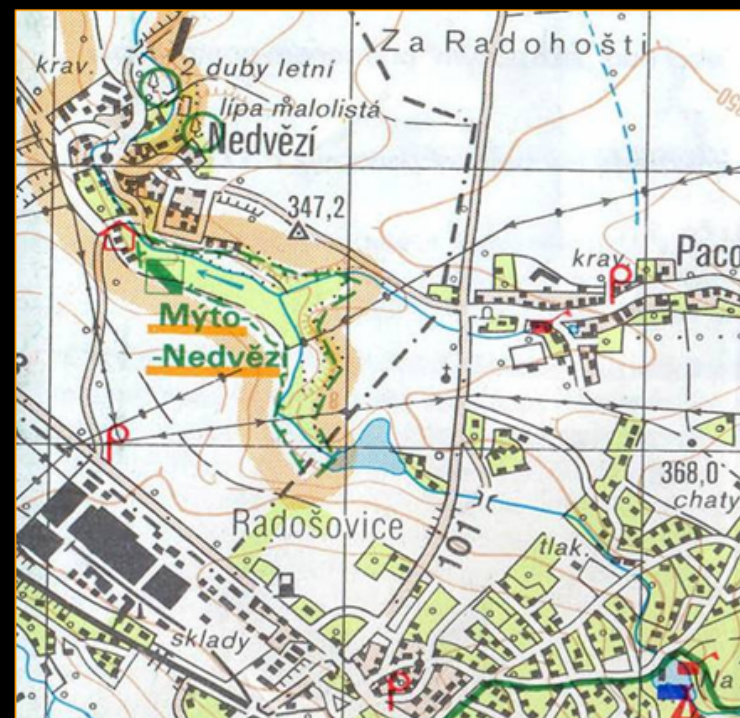
Proti proudu Pitkovického potoka – Kuří – Voděrádky – Otice:

- i) J_směr Týnec nad Sázavou, Posázaví
- ii) V_směr Říčanský les, Voděradské bučiny, Jevany

Doporučené směry pokračování na významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem:

Benešovská pahorkatina – Posázaví, Voděradské bučiny, Černokostelecko

Č.4 PODÉL ROKYTKY /Nedvězí - Říčany/

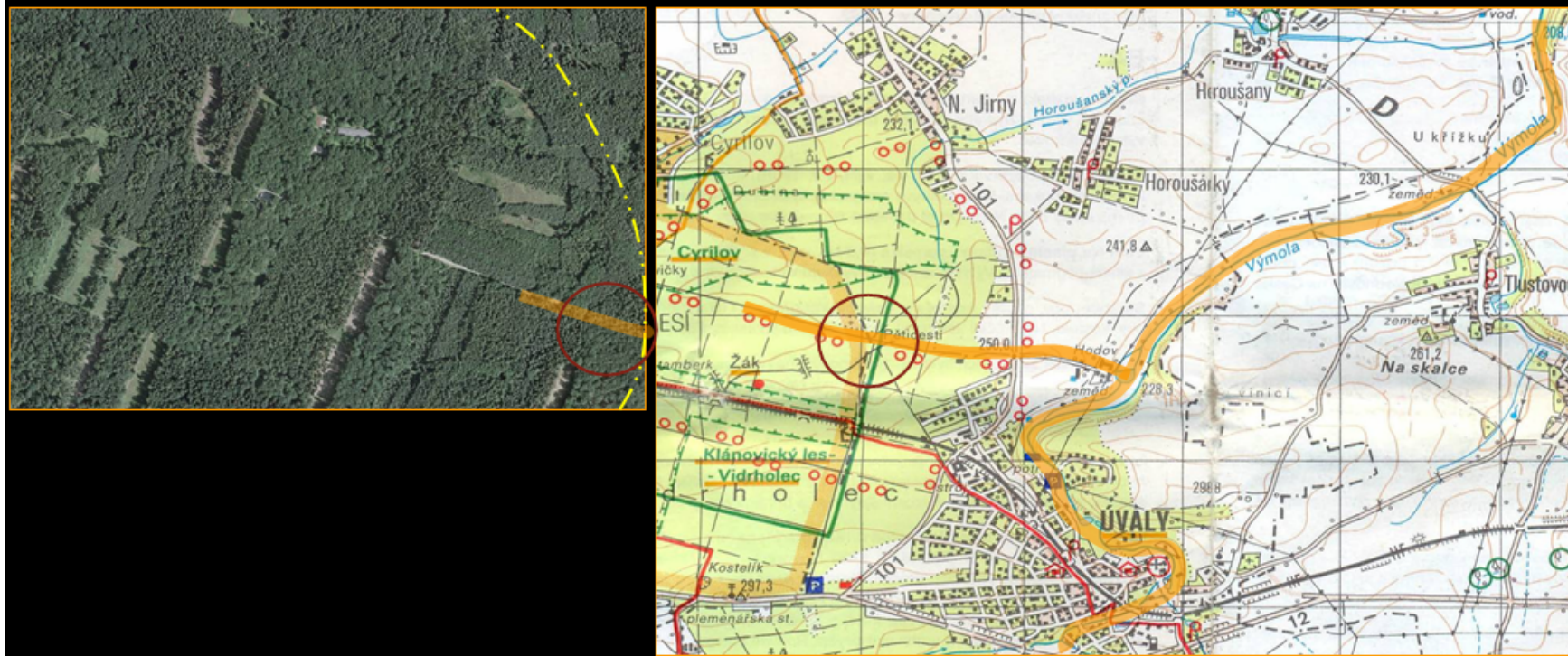
Podél Rokytky – Říčanský les – Trhovec – Jevany, Vyžlovka okolí:

- i) JV_směr Voděradské bučiny – Stříbrná Skalice /Posázaví/
- ii) V_směr Kostelec nad Černými lesy - Kouřim

Doporučené směry pokračování na významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem:

Benešovská pahorkatina – Voděradské bučiny, Černokostecko, Posázaví

Č.5 PODÉL VÝMOLY /Klánovice - Úvaly/

Klánovický les – S_nad Úvaly – Hodov – podél Výmoly:

- i) S_směr Tlustovousy – Všeňovice – Přerov nad Labem /Polabí/
- ii) J_směr s možností podél Výmoly nebo podél Škvoreckého potoka, směr Říčany, Jevany okolí

Doporučené směry pokračování na významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem:

S_směr: Středolabská tabule /Polabí/

J_směr: Benešovská pahorkatina /Jevany okolí, Voděradské bučiny, Černokostelecko/

Tab. III: Příklad podrobnějšího rozpracování návrhu systému přírodně rekreačních pásů

[illegible]

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
		b) středočeská pahorkatina (benešovská pahorkatina) Povltaví, Posázaví Davle (soutok)	Brdy, Skalka – rozcestí turistických značek pravý břeh Vltavy Vrané nad Vltavou - Davle: podél Vltavy – VN Štěchovice – VN Slapy, podél Sázavy – Týnec nad Sázavou Břežanské údolí Závist – Břežanské údolí, Břežanský potok - Dolní Břežany: i) V_směr Průhonice ii) J_směr Psáry – benešovská pahorkatina (Hornopožárský les, Kněží hora, Grybla) /Posázaví/	barokní areál Skalka přírodní PR Zvolská Homole /skalní srázy kaňonu Vltavy/, PPark Střed Čech, údolí Vltavy, Vranská nádrž (hnízdíště vodního ptactva), horniny štěchovické skupiny starohor, údolí Sázavy, NPR Medník, benešovská pahorkatina kulturní Závist hradiště, VN Vrané n. Vltavou, Davle /ostrov sv. Kiliána, sv. Kilián/, Štěchovice, Slapy Posázavský pacifik, tramské osady podél Sázavy přírodní PR Šance /skalnaté svahy pokryté dubovými lesy/, Břežanské údolí, Benešovská pahorkatina /Kněží hora, Grybla, Panská skála/, údolí Sázavy (NPR Medník), žulové lomy kulturní Zbraslav /zámek, ZOO/, Závist, Hádkův pomník, zřícenina Zbořený Kostelec		
JJV	č. 2 PODÉL BOTIČE (Újezd – Průhonice)	středočeská pahorkatina (benešovská pahorkatina)	Podél Botiče – Průhonice – Radějovice – směr benešovská pahorkatina /Posázaví/	přírodní PP Pitkovická stráž, PP Milíčovský les a rybníky, tok Botiče, průhonický park, rybníky Labeška a Bořín, lesy mezi	vodoteč, turistická trasa,	navazuje na zelený klín v návaznosti na Botič na území Prahy dále napojeno na

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
				Radějovicemi a Horními Jirčany, výhled na benešovskou pahorkatinu kulturní Průhonice – zámek a park	směr propojení ÚSES RBK	Milíčovský les: - Hostivař nádrž, les atd. - Kunratický les atd. rozšiřující varianty: vzájemné propojení s trasou z Břežanského údolí (hraniční bod č.1)
JJV	č. 3 PODÉL PITKOVICKÉHO POTOKA (Lipany – Kuří)	středočeská pahorkatina (benešovská pahorkatina) Posázaví, Voděradské bučiny	Podél Pitkovického potoka – Kuří – Voděrádky – Otice: i) J_směr Týnec nad Sázavou, Posázaví	ad i) přírodní PP Pitkovická stráň, přirozený tok Vinného potoka, drobné stepní lokality mezi Voděrádkami a Oticemi, lomy na žulu v okolí Velkých Popovic a dále v Posázaví, PR Grybla, lesy v okolí Zbořeného Kostelce, požárské lomy, peceradské gabro, tok Sázavy v kaňonu a vodní ptactvo kulturní Velké Popovice – barokní kostel Panny Marie Sněžné, barokní sochy Petra a Pavla, památník zastřeleným občanům vojsky SS dne 7.5.1945; pivovar s černým kozlem Zbořený Kostelec – zřícenina hradu ze 14. stol. Týnec nad Sázavou – románský hrad, rotunda z 11. stol., kostel sv. Šimona a Judy, historické domy, muzeum ad ii) přírodní PP Pitkovická stráň, PP Uhříněveská obora, tok Říčanského potoka, říčanské	vodoteč	Pitkovický potok součástí tranzitní rozvojové osy (jižní regionál) – propojení Komořanský háj – Říčanský potok rozšiřující varianty: vzájemné propojení s trasami hraničního bodu č.2 (podél Botiče) a č.4 (Rokytká)

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
			ii) V_směr Říčanský les, Voděradské bučiny, Jevany	koupaliště (výchozy žul se zajímavými minerály), říčanské lesy s naučnou stezkou OP, lom v Mukařově, NPR Voděradské bučiny, jevanské rybníky, permské uloženiny s měděnými minerály u Kostelce n.Č.lesy kulturní Uhřetěves – zámek a barokní kostel Kolovraty – zámek Říčany – hradní zřícenina, gotický kostel, radnice, měšťanské domy, muzeum Jevany – výletní sídla Kostelec n.Č.lesy – zámek, kostel, muzeum		
JV	č. 4 PODÉL ROKYTKY (Nedvězí – Říčany)	středočeská pahorkatina (benešovská pahorkatina) Černokostelecké lesy, Posázaví	Podél Rokytky – Říčanský les – Trhovec – Jevany, Vyžlovka okolí: i) JV_ směr Voděradské bučiny – Stříbrná Skalice /Posázaví/ ii) V_směr Kostelec nad Černými lesy - Kouřim	i) dtto č. 3 ii ii) dtto č. 3 ii a směr Kouřim	vodoteč	navazuje na tangenciální rozvojovou osu (východní tangenta) od Rokytky přes Vltavu (Karlín) až ke Strašnicím a Slatinskému potoku rozšiřující varianty: propojení S_směrem s trasou hraničního bodu č.5
V	č. 5 PODÉL VÝMOLY (Klánovice – Úvaly)	a) středočeská tabule (středolabská tabule) Polabí	Klánovický les – S_nad Úvaly – po cestě na Hodov, podél Výmoly: i) S_směr Tlustovousy – Vyšehořovice – Přerov nad Labem /Polabí/	ad i) přírodní PR Klánovický les, naleziště ordovických zkamenělin u Úval, lomy a hlinitky usazenin sladkovodní křídly, PP U skal, Labe a jeho slepá ramena, Přerovská hůra, PR Vrt', Polabí kulturní Úvaly – kostel, rodiště M. Majerové,	vodoteč, ÚSES NRBC Vidrholec	napojení na zelený klín doprovodného pásu přírodní vegetace Rokytka, oblasti Kolodějí, Újezda nad Lesy rozšiřující varianty: propojení J_větvě s trasou hran. bodu č. 4 (Rokytka), propojení Klánovic přes Šestajovice s bodem č. 6 (Vinoř)

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
		b) středočeská pahorkatina (benešovská pahorkatina) Jevany okolí	ii) J_směr s možností bud' podél Výmoly nebo podél Škvoreckého potoka – směr Říčany, Jevany okolí	Vyšehořovice /zřícenina tvrze z 2. pol. 13. stol, kostely, zřícenina renesanční atikové zvonice se zbytky sgrafitové výzdoby, barokní statek, secesní budova školy/, Lom u Nehvzd /místo úkrytu po seskoku J. Gabčíka a J. Kubiše, kteří provedli v roce 1942 atentát na Heydricha/ Čelákovice – zámek, muzeum, Přerov n.L. – zámek a skanzen ad ii) přírodní PR Klánovický les, naleziště ordovických zkamenělin u Úval, lomy a hlinitky usazenin sladkovodní křídý, PP Lom na Plachtě /zatopený žulový lom, výskyt vzácných druhů obojživelníků/, Babický les kulturní Úvaly /kostel, železniční viadukt z r. 1845/, Škvorec /starý zámek z 16. stol., kostel sv. Anny, barokní sýpka, barokní domy č. 15 a č. 50/, na červené turist. Značce socha sv. Donáta z r. 1765 s lípami, Březí /kostel sv. Bartoloměje, geolog. zajímavost: žárem ztvrdlé břidlice vykrystalizované na pyrit a grafit/, býv. hradiště v Babickém lese		
SV	č. 6 PODÉL VINOŘSKÉHO POTOKA (Vinoř – Dřevčice)	středočeská tabule (středolabská tabule) Polabí	Podél Vnořského potoka – Dřevčice – Popovice – Brandýs nad Labem /Polabí/	přírodní PP Satalická bažantnice, PR Vnořský park, Přezletice (naleziště staročtvrtohorní fauny a chráněná vrba bílá), Jenštejn - chráněná lípa malolistá, Vnořský potok, Labe a jeho tůň v okolí	vodoteč, ÚSES RK, RBC Na Vnořském potoce	navazuje na zelený klín zemědělské krajiny jižně od Satalic s tangenciální rozvojovou osou (severní tangenta) přes Satalice – Hutě – Bažantnici – Dáblice až k Třeboradicím

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
				Brandýsa a Staré Boleslavi kulturní Vinoř – barokní zámek, pomník M.J.Husa od Fr. Bílka, v okolí barokní kaple poutní cesty, Jenštejn – zřízení hradu, Brandýs a Stará Boleslav – slavné poutní místo – zámek, spousta kostelů, barokní a renesanční domy		rozšiřující varianty: Propojení V_ směrem na hran. bod č.5 a Z_ směrem na Mratínský potok (č.7)
S	Č. 7 PODÉL MRATÍNSKÉHO POTOKA (Miškovice – Mírovce)	středočeská tabule (středolabská tabule) Polabí	Podél Mratínského potoka – Sluhy – okolí Měšic – směr Kostelec nad Labem /Polabí/	přírodní Hovorčovice – pramen Mratínského potoka, Měšice – zámecký park s chráněnými stromy, tok Mratínského potoka, mezi Kostelcem n.L. a Neratovicemi, Labe se slepými rameny a PP Jiřina, PP Píščina u Tišic, PR Černínovsko a dále mělnické Polabí kulturní Měšice – rokokový zámek a park, Kostelec n.L. – gotický kostel, Neratovice – moderní město	vodoteč	napojení přes ÚSES na severní kříž tranzitní rozvojové osy (Šárka – Dáblice – Letňany- Kbely k Satalicům) blízkost zeleného klínu zemědělské krajiny jižně od Satalic rozšiřující varianty: propojení polními cestami V_ směrem /Sluhy – Brázdim – Cvrčovice/ na trasu hran. bodu č.6 a Z_ směrem přes Měšice, podél bezejmenné vodoteče a polní cestou k trase bodu č.8 (Na skalce)
S	Č. 8 VE SMĚRU ÚSES Na skalce /Dolní Chabry – Zdiby/	středočeská tabule (středolabská tabule) /Povltaví/ brdská oblast (pražská plošina)	přechod dle vedení ÚSES (regionálního či lokálního) – směr Beckov – Klíčany: i) Z_ směr Vodochody – Máslovice – Vltava	ad i) přírodní pražská plošina – štěrkopísky Vltavy, Málavice – polštářové lávy starohor, údolí Vltavy kulturní Málavice – muzeum málav	R-ÚSES, směr propojení	napojení přes ÚSES na tangenciální rozvojovou osu (severní tangenta) a na radiální osu (Dolní Chabry – Dáblický háj – Pekařka) rozšiřující varianty: propojení podél bezejmenné vodoteče s trasou bodu č. 9,

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
			ii) S_směr Panenské Břežany – Dolínek – Odolná Voda – dále směr Veltrusy /Vltava/	Vodochody – letiště ad ii) přírodní PP Čimické údolí, PP Zámky, PP Sedlecké skály, PR Roztocký háj, starohorní Kozí hřbety, NPR Větrušické rokle, Libčická skála, Hostibejk v Kralupech, PP Minická skála, PP Sprašová rokle u Zeměch, tok Vltavy, Veltruský park a Dolní Povltaví kulturní Roztoky – muzeum, blízko Levý Hradec, Řež – atomový reaktor, Dol u Libčic – Ústav pro výzkum medu a medoviny, Libčice – barokní kostel, pravěké hradiště, Kralupy – kostel sv. Václava, most, Nelahozeves – zámek, Veltrusy – zámek a park		vedenou podél Vltavy (Klecánky)
S	č. 9 PODÉL VLTAVY (Sedlec)	středočeská tabule (středolabská tabule) soutok Vltava-Labe brdská oblast (pražská plošina)	levý i pravý břeh, podél toku Nelahozeves, Veltrusy Z_směrem podél Únětického potoka	Dtto č. 8 ii ve směru na Únětice přírodní PR Roztocký háj – Tiché údolí /výrazně členitý reliéf, skalní společenstva, stepi, vřesoviště, teplomilná vegetace, bikové a habrové doubravy/, PP Sedlecké skály /skalní výchoz proterozoických břidlic, doklad vltavské říční terasy, teplomilná společenstva/, Kozí hřbety /buližníkový hřeben, archeologická naleziště, PP Housle /geologicky významný útvar, úzká rokle zahloubená do sprašových hlín/	(NRBK ÚSES) turistické trasy, cyklotrasy, směr propojení regionálního BK na RBC Únětický háj	pravý břeh Drahaňským údolím napojení na zelený klín, který přichází z rozevřené zemědělské krajiny S od Ďáblického a Čimického háje levý břeh propojení podél Vltavy – Sedlec (Pobaba) – Šarecké údolí rozšiřující varianty: mimo celoměstský systém – návaznost Tichým údolím podél Únětického potoka až k Přední Kopanině

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
				kulturní Únětice /archeologická naleziště únětické kultury, barokní kostel, fara, hospodářský a panský dům/ Alšova vyhlídka na Kozích hřbetech – rozhled, Suchdol /Česká zemědělská univerzita, směrem na Kozí hřbety kaple sv. Václava na místě morového kříže/		
SSZ	č. 10 PODÉL PŘÍTOKU ÚNĚTICKÉHO POTOKA (Přední Kopanina – Háj - Statenice)	brdská oblast (pražská plošina)	Přední Kopanina – větev Únětického potoka /Kopaninský p./ – Statenice – další vedení upřesnit dle vymezeného ÚSES /směr propojení RBC Únětický háj – RBK 1140 – RBC 1468 Okoř/ - směr Čičovice – Okoř – Budeč – Kováry: i) S_směr Veltrusy ii) Z_směr Kladno okolí	přírodní PP Opukový lom u Přední Kopaniny, lom v Tuchoměřicích, PP Kněživka, PP Čičovický kamýk, skály u Okoře, lomy v Kovářech, údolí Zákolanského potoka kulturní Přední Kopanina – románský kostel, Tuchoměřice – barokní jezuitská rezidence, Čičovice – kaple sv. Salvátora, Okoř – zřícenina hradu; Budeč – slovanské hradiště; Zákolany rodiště prezidenta A. Zápotockého	vodoteč, turistická trasa, RBC Únětický háj	návaznost na zelený klín od Zadní Kopaniny – Zmrzlíku – k Radotínskému a Chuchelskému háji rozšiřující varianty: přes Únětický potok spojení s Vltavou
Z	č.11 PODÉL LITOVICKÉHO POTOKA var. poutní cestou Prahy do Hájků u Hostivice (Ruzyně)	brdská oblast (pražská plošina, křivoklátská vrchovina) Loděnice, Berounka	podél Litovického potoka – Břve, rybníky – Chýně – J/ JZ_směr Loděnice (tok), Nižbor, Křivoklátská vrchovina var. podél poutní cesty z Lorety přes Ladronku do Hájků u Hostivice: i) J/JZ_směr Loděnice (tok), Nižbor, Křivoklátská vrchovina ii) SZ_směr Kamenné	přírodní Rybníky v okolí Břve, PPark povodí Kačáku (Loděnice), CHKO Křivoklátsko, PPark Džbán kulturní Hostivice /barokní dvoupatrový zámek, mariánský sloup z r. 1734, kostel sv. Jakuba/, Litovice /původně gotická tvrz barokně upravená, barokní kaple/, Hájek /františkánský klášter, poutní loreťanský kaple, zakončení poutní cesty z Prahy/, poutní cesta z Lorety v Praze do Hájků u	vodoteč, RBK ÚSES, RBC Břevská rákosina var. poutní cesty	navazuje na radiální osu Litovický potok – Ruzyně – Veleslavín – Petřiny – Hradčany rozšiřující varianty: propojení J_směrem na Jinočany (trasa hran. bodu č.12)

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
			Žehrovice, Kladno okolí	Hostivice podél výklenkových kaplí (1720 – 26) s obrazy ze života Panny Marie a sv. Františka /značně zničeno, dlouholeté snahy o obnovu cesty včetně jednotlivých zastavení/, Kladno /radnice, kostely, muzeum/, Kozová hora /hotel a rozhledna – výhledy/		
Z	č. 12 PODÉL JINOČANSKÉHO POTOKA (Řeporyje – Jinočany)	brdská oblast (křivoklátská vrchovina) Loděnice, Berounka	podél Jinočanského potoka – Jinočany – po ní cestou na Nučice – Radotínský potok – směr Loděnice	přírodní převážně příměstská zemědělská krajina, vzdálenější směry: CHKO Český kras PPark povodí Kačáku (Loděnice) kulturní Hořelice /barokní zámek, pozdně barokní fara, barokní kostel sv. Jana Křtitele snad dílo K.I. Dientzenhofera, boží muka na mohyle obětí moru z 18. stol./ Tachlovice /kostel, kaple, hospodářský dvůr/	vodoteč	návaznost na radiální osu Jinočany – Chaby – Na pískách – dvůr Háje – Motol... Jinočanský potok vstupuje do Dalejského potoka – zelený klín Dalejské a Prokopské údolí rozšiřující varianty: vzájemné propojení S_ směrem s trasou hran. bodu č.11 spojení přes Radotínský potok s koridorem č.13
JZ	č. 13 PODÉL RADOTÍNSKÉHO POTOKA (Choteč)	brdská oblast (křivoklátská vrchovina, hořovická pahorkatina) Loděnice, Berounka	Podél Radotínského potoka – Choteč: i) JZ_ směr Karlštejn, Berounka ii) Z_ směr Loděnice (Ize pokračovat podél Radotínského potoka – Nučice...)	přírodní PR Radotínské údolí, skály u Chotče a Třebotova, PR Kulivá hora, PR Karlické údolí, lomy na Mořině (Velká a Malá Amerika), NPR Karlštejn kulturní mlýny na Radotínském potoce, Choteč – barokní chrám sv. Kateřiny, barokní plastiky v obci, Třebotov – zámek, Karlštejn – hrad a Budňany	vodoteč, turistická trasa, RBK ÚSES, RBC Radotínské údolí	návaznost na zelený klín od Zadní Kopaniny – Zmrzlíku – přes Radotín k Chuchelskému háji

světová strana	označení, hraniční bod napojení z okraje Prahy	hlavní směry, významné oblasti s přírodně rekreačním potenciálem	popis trasy, bližší cíle, další směry	některé zajímavosti na trase a v blízkém okolí	podpora přechodu trasy z území Prahy do okolí přítomností nějakého doprovodného jevu (turistická trasa, vodoteč, R- NR ÚSES atd.)	vztah hraničního bodu k celoměstskému systému zeleně na území Prahy
	č. 14 PODÉL BEROUNKY (Radotín – Černošice)	brdská oblast (křivoklátská vrchovina, hořovická pahorkatina) Karlštejn, Loděnice, Berounka	Podél Berounky – Radotín – Černošice – Všenory – Dobřichovice – Řevnice – směr Karlštejn...	přírodní PR Staňkovka u Radotína, niva Berounky (Mže), kaňon Berounky, PR Karlické údolí, CHKO Český kras, NPR Karlštejn a NPR Koda a dále směr Beroun kulturní Černošice – kostel, letní vily z 30.let 20. stol., Všenory – zámek, kostel, park; Dobřichovice – zámek, nedaleko hrádek Karlík; Řevnice – slovanské hradiště, barokní kostel; Zadní Třebáň – selské baroko, výborné hospody, barokní kaple; Karlštejn – hrad a Budňany	vodoteč, osa NRBK K56	navazuje na zelený klín rovinatého pásu nivy Berounky

1.5 DOPRAVA

1.5.1 Stanovení základních parametrů rozvoje dopravy z hlediska ekologické únosnosti území

Zajištění dopravního systému je nezbytnou podmínkou fungování města. Jeho řešení je s ohledem na finanční náročnost jeho realizace, komplikované terénní podmínky, složitost hledání potřebného kompromisu³ s dalšími funkcemi území při zachování základních cílů, které má dopravní stavba plnit pro přepravní vztahy, složité.

Základní dopravní skelet je proto sledován a připravován dlouhodobě⁴. V současné době lze konstatovat, že rozhodující dopravní stavby jsou již projednány i z hlediska ochrany přírody a krajiny a územně stabilizovány. Při přípravě projektové dokumentace k územnímu řízení lze provést poslední korekce, reagující na konkrétní podmínky v lokalitě. Z hlediska zaměření tohoto materiálu však dílčí problémy, které vznikají při realizaci staveb, představují neúměrnou podrobnost řešení.

Současně platí, že provoz dopravy (zejména automobilové) patří mezi rozhodující zdroje zátěže životního prostředí. Z hlediska ochrany přírody a krajiny je nejvýznamnějším negativním jevem fragmentace území, která vede k destrukci nebo k rozrušení dosud relativně zachovalých přírodních prostorů. Přehrazení migračních tras a vytváření „ostrovů“ pro populace živočichů se může negativně promítnout do dlouhodobého vývoje druhů, které pro výměnu genetických informací potřebují dostatečně velké „životní prostory“⁵. Samozřejmě i pro obyvatele a návštěvníky města představují dopravní stavby⁶ snížení prostupnosti územím. Mezi další negativní vlivy patří zábor konkrétních biotopů v důsledku realizace staveb.

Provozem dochází k usmrcování živočichů při střetech s vozidly⁷, znečištění ovzduší⁸, půdy a vody⁹, rušení živočichů hlukem apod.

Významným faktorem, který přispívá ke zhoršení vlivů dopravy, je také výstavba obchodních, skladových či jiných areálů podél nových komunikací. Kromě přímého záboru plochy se také zvětší bariéra pro migraci.

V nejbližších letech bude docházet k pokračování výstavby dalších dopravních tahů zejména v okrajových částech Prahy¹⁰. V řadě případů je jejich výstavba zásadní podmínkou zlepšení stávající neúnosné zátěže obyvatel Prahy (např. na Barrandově). Další komunikace jsou plánovány jako předpoklad dalšího rozvoje města a pro převedení tranzitní dopravy mimo zastavěné území Prahy. U rozhodujících částí dopravního systému proto nelze (až na výjimky) předpokládat, že by došlo k jejich nerealizaci z důvodu střetů se zájmy ochrany přírody.

³ Kompromis musí obsahovat takové řešení, které dopravním stavbám umožní plnit požadované přepravní vazby za přijatelných provozních podmínek.

⁴ Viz grafické přílohy č. U8 – Regulační plán Prahy r. 1931 a U9 – Územní plán Prahy r. 1951.

⁵ Jedná se zejména o živočišné druhy vyšších savců.

⁶ Zejména železniční tratě, dálnice a rychlostní komunikace.

⁷ Podle konkrétních podmínek rozhodnout o potřebě oplocení dopravní stavby (potřebné jak z hlediska ochrany živočichů, tak z hlediska bezpečnosti silničního provozu).

⁸ Které má narůstající trend se zvyšováním intenzity dopravy a klesající trend vyplývající ze zdokonalování provozu spalovacích motorů a kvality paliva.

⁹ Riziko znečištění palivem z vozidla a převáženy látkami při dopravních nehodách.

¹⁰ V roce 2006 se předpokládalo dokončení hlavních chybějících silničních úseků v období 2010-2012.

Současně však platí, že k těmto střetům dochází, a to s ohledem na relativně kvalitní přírodní prostředí Prahy¹¹ ve značné míře. Proto je nezbytné zaměřit se na uplatnění takových nástrojů, které umožní zajistit eliminaci negativních vlivů, a tím příznivěji ovlivnit ekologickou únosnost území:

- Zásadně uplatňovat posuzování vlivů na životní prostředí (EIA/SEA):
 - v místech, kde plánované komunikace procházejí přírodně cennými lokalitami, uplatňovat zvýšené nároky na vyhodnocení lokality a technického řešení stavby v takové míře, která zajistí optimalizaci výsledného řešení,
 - v místech, kde plánované komunikace procházejí přírodně cennými lokalitami, zásadně respektovat podmínky stanovené orgánem ochrany přírody v rámci územního, stavebního a kolaudačního řízení,
- Omezovat výstavbu areálů podél komunikací; nepřipustit ji v místech, kde by znamenala další zásah do přírodních nebo přírodně blízkých ekosystémů.
- Umožnit v dostatečné míře migraci živočichů skrze nově vytvořenou bariéru, s maximálním využitím znalostí o dosavadních migračních trasách. Hledat řešení, které na jedné straně v dostatečné míře eliminuje negativní dopad stavby na přírodní prostředí, na druhé straně bude technicky i ekonomicky reálné.
- Rozhodujícím kritériem pro realizaci stavby by neměla být snaha dosáhnout nejnižší náklady. Například při křížení vodotečí dávat přednost přemostění¹² před zatrubněním.
- Řešit dopravní stavby tak, aby organismy pohybující se po terénu nemusely měnit úroveň (podchody, „ekomosty“ apod.). To znamená, že je potřeba při křížení migračních tras hledat, s ohledem na konkrétní terénní podmínky, technické řešení na komunikaci (vedení úseku trasy pod terénem nebo na mostě s dostatečnou „podchozí“ výškou, v závislosti na předpokládaných živočišných druzích, které by měly pod mostem migrovat).
- Dopravní stavby řešit včetně vegetačního doprovodu¹³ a cyklistické stezky, která přispěje ke zlepšení průchodnosti příměstským územím.
- Zajistit potřebnou nápravu nepředpokládaných negativních dopadů na stavby do území (například na vodní režim v území – ztráta vody ve vodotečích¹⁴).
- Zajistit realizaci dohodnutých kompenzačních opatření k odlehčení dopadů výstavby a provozu nové komunikace.

¹¹ Viz například Aplikovaná vegetační mapa – grafická příloha č. 32.

¹² Dostatečně dimenzované přemostění představuje menší migrační překážku pro organismy vázané na pobřežní ekosystémy. I negativní vliv na vodní ekosystémy (například rozdíly v oslunění, okysličování vody apod.) je menší.

¹³ Který bude umístěn ve vzdálenosti požadované dopravní normou, čímž se zvýší plošné nároky. Doprovodná vegetace liniových staveb však patří k základním faktorům, které podmiňují zapojení technických staveb do krajiny. Při návrhu doprovodných dřevin vycházet z autochtonních druhů a z dřevin, které snášejí zhoršené podmínky v okolí dopravních staveb (změněné půdní podmínky v násypch a výkopech, zasolení půd, exhalace apod.).

¹⁴ Například devastace Skalního potoka v ZCHÚ Slavičí údolí vlivem výstavby tunelu SO 514 či devastace Komořanského a Cholupického potoka v důsledku stavební činnosti SO 514 – při ražení průzkumných štol došlo ke stržení podzemních vod.

1.5.2 Zajištění průchodnosti krajiny

Zajištění průchodnosti krajinou, městskou i příměstskou, patří mezi hlavní problémy zjištěné v analytické části. V návrhové části se proto tímto problémem zabývá několik kapitol.

V kapitole 2.1 Úkoly a opatření v oblasti obecné ochrany s migrací souvisí:

- potřeba realizace biokoridorů ÚSES,
- polyfunkční využití údolních niv jako VKP ze zákona pro vodohospodářskou, ekologickou a rekreační funkci,
- realizace nefunkčních částí celoměstského systému zeleně vyznačeného ve schváleném územním plánu, jeho korekce a doplňování v souvislosti s probíhajícími změnami ÚPn a přípravou nového územního plánu; jednou z funkcí celoměstského systému zeleně je zajistit průchodnost pro pěší a cyklisty i pro migraci živočichů.

Odstraňování migračních bariér ve vodotečích je uvedeno v kapitolách týkajících se vodních ekosystémů.

V kapitole 2.2 Úkoly a opatření v oblasti zvláštní ochrany jsou naznačeny vazby ploch s převahou přírodního charakteru v Praze a ve Středočeském kraji.

Logicky se průchodností území zabývá kapitola 1.4 Turistika a rekreace. Dílčí kapitola 1.4.2 „Návrh přírodně rekreačních vazeb v zázemí Prahy“ rozpracovává návrh průchodnosti v širším zázemí.

V kapitole 1.7 Územní plánování jsou mimo jiné formulovány „strategické vize“. Jedna z nich se přímo zabývá průchodností územím pro pěší a cyklisty (vize „Zelené tepny a vlasečnice pro pěší a cyklisty“).

Z těchto důvodů jsou v této subkapitole uvedeny pouze odkazy na části návrhu, které se průchodností území podrobně zabývají.

1.6 OCHRANA NEROSTNÉHO BOHATSTVÍ

Cíl 1: Šetrné využívání ložisek nerostných surovin jako neobnovitelného zdroje v souladu s principy ochrany přírody a krajiny

Opatření: Těžbu nerostných ložisek v Praze vždy posuzovat komplexně, a to jak s ohledem na šetrné využívání ložisek, tak i s ohledem na zájmy ochrany přírody a krajiny

Úkoly:

- Problematiku těžby ložisek nerostných surovin v Praze posuzovat komplexně s ohledem na ochranu krajinného rázu, na ochranu zvláště chráněných druhů organismů, zvláště chráněných území, území NATURA 2000 a ÚSES a také s dalšími možnými využitími ve vědě, výzkumu, výuce a dokumentaci geologických jevů

Termín: průběžně

Cíl 2: Revitalizace opuštěných těžeben při zohlednění aktuálního geologického fenoménu (zachování cenných profilů či nalezišť minerálů či zkamenělin) a biotopů rostlin a živočichů

Opatření: Podporovat projekty směřující k citlivé revitalizaci opuštěných těžeben, a to při zohlednění aktuálního geologického fenoménu, biotopů rostlin a živočichů a ekologicko stabilizační funkce nově tvořené části krajiny

Úkoly:

- Podporovat projekty revitalizace těžeben po ukončení těžby nerostných surovin směřujících k zohlednění aktuálního geologického fenoménu (zachování cenných geologických profilů, nalezišť minerálů a zkamenělin) a biotopů rostlin a živočichů a ekologicko stabilizační funkce nově tvořené části krajiny.

Termín: průběžně

1.7 ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

1.7.1 Úvod

Jeden z nástrojů, kterým bude možné koncepci ochrany přírody a krajiny převádět postupně do „běžného života“, představuje proces územního plánování. Cílem by mělo být promítnout územní požadavky krajské koncepce až do konkrétních lokalit v území. To je mimo jiné podmíněno obsažením principů a zásad KOP v územních rozhodnutích a stavebních povoleních. Případně tato rozhodnutí či povolení nesmí být v rozporu s principy přijatými koncepcí. K tomu lze výhodně využít územně plánovací proces.

Z hlediska koncepce strategie ochrany přírody a krajiny lze územně plánovací proces na území hlavního města Prahy považovat za nástroj s komparativní výhodou. Celé posuzované území pokrývá jeden územní plán sídelního útvaru. Na rozdíl od ostatních krajů, kde každá obec má svoji územně plánovací dokumentaci, do které je potřeba promítnout cíle a zásady formulované v krajské koncepci.

Na území hlavního města Prahy existují zřejmější, přímější vazby¹⁵ územního plánu jak na územně plánovací dokumentaci řešící záležitosti regionální úrovně¹⁶, tak na podrobnou dokumentaci prezentující připravovaný záměr v územním řízení¹⁷.

Ve vazbě na zpracovávané téma jsou důležité následující atributy územního plánu:

- územní plán může stabilizovat stávající funkční využití vybraných ploch v území,
- územním plánem se promítají do území požadované změny jeho využití, jejichž lokalizaci lze v rámci projednávání korigovat, zejména pokud jsou ve střetu s veřejným zájmem,
- závaznou součástí územního plánu jsou územní regulativy, které specifikují limity využití dané plochy a rámcově vymezují režim na dané ploše.

Koncepce ochrany přírody a krajiny má shodou okolností¹⁸ jedinečnou příležitost využít skutečnost, že bude nutné pořídit nový územní plán hlavního města Prahy. Další vývoj koncepce ochrany přírody a krajiny ve správním území hlavního města Prahy mimo jiné souvisí i s tím, jakým způsobem budou výše uvedené atributy pro uplatňování KOP využity. A jakým způsobem se principy, zásady a doporučení KOP zapracují do řešení budoucích ÚPD.

Územně analytické podklady (ÚAP) představují nový nástroj územního plánování, který vyplývá ze Stavebního zákona od 1. 1. 2007 a který lze využít pro ochranu přírody a krajiny. Součástí ÚAP je mimo jiné analýza jeho hodnot a rozbor udržitelného rozvoje. Ten mimo jiné v posuzovaném území vyhodnotí pilíř životního prostředí. V pravidelných cyklech (po dvou letech) bude rozbor aktualizován. Výsledkem aktualizace bude mimo jiné vyhodnocení trendů ochrany přírody a krajiny.

Praha bude pořizovat obě úrovně ÚAP, tj. krajskou v měřítku 1:50 000 a obecní v měřítku katastrální mapy. Opět lze tuto skutečnost chápat jako komparativní výhodu. Oba materiály bude možné operativněji a efektivněji provázet.

¹⁵ Ve srovnání s ostatními kraji.

¹⁶ Podle nového Stavebního zákona, který platí od 1. 1. 2007, se jedná o „Zásady územního rozvoje“.

¹⁷ Územní rozhodnutí představuje propojovací článek mezi územním plánováním a stavebním řádem.

¹⁸ Z přechodných ustanovení Stavebního zákona vyplývá povinnost obce nahradit územně plánovací dokumentaci sídelního útvaru schválenou po 1. červenci 1992 územním plánem.

1.7.2 Kategorizace území

V rámci tohoto úkolu byl vypracován tzv. „Problémový výkres“. Na území hlavního města Prahy byly vyznačeny plochy se zvýšeným významem pro ochranu přírody a krajiny.

Mezi limitující kritéria problémového výkresu byly zařazeny následující jevy:

- zvláště chráněná území,
- NATURA 2000,
- ÚSES,
- registrované VKP,
- památné stromy,
- vodohospodářská ochranná pásma,
- přírodní parky.

Jedná se o jevy, které mají režim ochrany dán obvykle správním či obdobným rozhodnutím nebo nařízením. Na základě údajů zjištěných v analytické části byly do problémového výkresu doplněny další jevy:

- přírodovědně významné plochy (svou hodnotou se blíží zvláště chráněným lokalitám),
- významné mokřady (svou hodnotou se blíží zvláště chráněným lokalitám),
- výstupy z aplikované vegetační mapy:
 - území s převahou přírodního charakteru,
 - území s relativně nejvyšší mírou přírodního charakteru,
- evidované prameny vyznačené obalovou zónou o průměru 50 m,
- plochy dlouhodobého biomonitoringu – bioindikační plochy.

Potřebný režim u dalších jevů bude nutné posuzovat individuálně. V mnoha případech bude možné jev zachovat i v rámci nové funkce plochy jako její součást.

Výše uvedené jevy zařazené do problémového výkresu jsou vyznačeny různobarevně. Prvoplánově tak naznačují, na kterých plochách v řešeném území může dojít ke střetu se zájmy ochrany přírody a krajiny.

Zpracování ve formátu GIS umožňuje analýzu průniku evidovaných jevů se záměry. Při vyhodnocení jednotlivých průniků lze posoudit, zda se jedná o střet, a v jakém rozsahu. Podrobnější zkoumání potenciálního střetu následně umožní individuálně formulovat, za jakých podmínek lze nalézt přijatelný kompromis (v závislosti na potřebě zachovat režim vyhovující posuzovanému jevu a na jeho plošném rozsahu) či zda střet nelze kompromisně vyřešit.

V rámci zpracování problémového výkresu byly prověřeny „průniky“ záměrů schváleného územního plánu se sledovanými jevy. Z této pracovní projekce vyplynulo, že schválená územně plánovací dokumentace (ÚPD) není v zásadním střetu se sledovanými jevy. Zjistilo se, že pokud byl směřován záměr na plochu s vyšší přírodní hodnotou vyznačenou v problémovém výkrese, bylo nalezeno kompromisní řešení a orgán ochrany přírody vydal souhlasné stanovisko.

V dalších fázích lze problémový výkres využívat při rámcovém posuzování změn z nezastavitelného území na zastavitelnou plochu. A následně, při zpracování nového územního plánu, bude možné tyto plochy využít při korekci dalšího plošného rozvoje zastavitelného území.

Z hlediska vlivu na krajinný ráz¹⁹ by měla být kritéria problémového výkresu doplněna o pohledově exponované horizonty a osy. Pracnost vymezení těchto kritérií přesáhla možnosti a zaměření tohoto úkolu²⁰.

V problémovém výkrese není také vyznačeno kritérium kvality zemědělské půdy. Do I. třídy ochrany je zařazeno více než 40 % zemědělské půdy. Problémový výkres by vyznačením tohoto kritéria do jisté míry ztratil svoji „průraznost“. Kvalitu půdy považujeme za další kritérium, které bude bráno v potaz při hledání kompromisu. Kvalita zemědělské půdy je podrobně doložena v samostatné grafické příloze číslo 1.

1.7.3 Závěry a doporučení pro územní plánování vyplývající z podkladových studií

Součástí tohoto úkolu bylo vyhotovení dvou podkladových urbanistických studií. Pro zpracování nového územního plánu vyplývají z těchto studií následující závěry a doporučení.

Studie architekta Bašeho rozlišuje na území hlavního města Prahy pět, resp. šest zón. Toto zónování lze považovat za další úhel pohledu na kategorizaci území, kterou požaduje osnova úkolu.

Ve studii se uvádí²¹:

„Na základě existující diversity v zástavbě města bylo navrženo rozdělení městského prostoru do šesti odlišných zón (1, 2, 3, 4, 4a, 5) se specifickým, buď výraznějším nebo méně výrazným zastoupením volné krajiny a veřejných prostor, a to v různých formách, podmínkách a způsobech užívání.

Z toho také vyplývá větší či menší možnost regeneračních korekcí (v případě relativně „stabilizovaných“ zón) nebo preventivních zásahů u zón, kde se předpokládá rozvoj a podstatné změny oproti dnešní situaci“.

Podkladová studie na území hlavního města Prahy rozlišuje, analyzuje a charakterizuje dále uvedené zóny a formuluje pro ně opatření zaměřená na ochranu a tvorbu veřejných prostor a ploch zeleně:

- Zóna 1: Území s urbanistickými středověkými stopami,
- Zóna 2: Kompaktní historické město (Nové Město), původně samostatná města (Karlín, Královské Vinohrady, Žižkov, Vršovice, Nusle, Holešovice, Smíchov, část Dejvic, Břevnova, Vyšehradu),
- Zóna 3: Prostory s meziválečnou zástavbou typu zahradních obytných souborů,
- Zóna 4: Sídliště nájemních bytových domů,
- Zóna 4a: Instituce, průmysl, brownfields, greenfields,
- Zóna 5: Příměstská, venkovská, sub-urbánní.

¹⁹ Od roku 2007 musí být podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuty s orgánem ochrany přírody a krajiny v rámci zpracování územního plánu.

²⁰ V podkladové studii arch. Havrdy se uvádí: „Nezastavitelné svahy pražských údolí a nezastavěné břehy části pražských potoků jsou nejceněnější přírodní partie (nebo alespoň přírodě blízké) ve vnitřní části urbanizované krajiny. Je to princip zelených klínů, zakotvený v územním plánu hl. m. Prahy, který je důležitým základem celoměstského systému zeleně i územního systému ekologické stability. Je to princip uchovávaný již 80 let od vzniku Velké Prahy a Regulačního plánu Velké Prahy a okolí koncem 20. let minulého století, který přebíraly i všechny poválečné územní plány Prahy (viz výkresy č. U8 a U9).“

²¹ Citace z podkladových studií jsou vyznačeny kurzívou.

Navržená doporučení této podkladové studie se vztahují jak k jednotlivým zónám, tak i městu jako celku. Formuluje a specifikuje je následovně:

- *soubor námětů „regeneračních korekcí“, v rámci zón relativně „stabilizovaných“, v rámci tzv. „kompaktního města“ (dle ÚPn), dále*
- *preventivních zásahů ve vnějších, okrajových částech města, v tzv. „okrajovém pásmu města“ (dle ÚPn), jehož podstatou „je příměstská krajina s původně venkovským osídlením“, rozsáhlé plochy „volné“ krajiny různé kvality; k preventivním zásahům by mělo dojít dříve, než bude projekčně detailně připravena očekávaná zástavba dle závazných nebo směrných regulativ platného územního plánu města,*
- *nástinu vize pro uspořádání nezastavěného přírodního prostředí ve městě jako celku,*
- *nástinu vize pro uspořádání nezastavěného přírodního prostředí města v souvislosti s metropolitním regionem, zasahujícím do Středočeského kraje, a tudíž vyžadující spolupráci s tímto krajem.*

K naznačeným typům zástavby v zónách 1-4a a ke změnám, kterými město v průběhu historie prošlo, přistupují k výše uvedeným negativním jevům další okolnosti, které brání provést řadu žádoucích regeneračních korekcí. Jsou to především:

- *statutárně (ze zákona) chráněná zastavěná území (památkové rezervace a zóny), kde mnohé z ozdravných zásahů nelze provádět z titulu narušení autenticity historického prostředí,*
- *povaha tržního hospodářství v interpretacích ČR, jež směřuje často opačným směrem, než snahy po optimálním prostředí (tržní ceny brání veřejnoprávním orgánům města a dalším institucím změnit tvrdé cenové podmínky při snaze vykoupit určité území, zejména má-li jít o jeho další funkci jako kultivované volné plochy, a intervenovat tak sice ve „veřejném zájmu“, ale bez garance návratnosti investičních prostředků),*
- *nedostatečné prostředky města a jeho uživatelů na regenerační korekce, mj. i z výše uvedených příčin,*
- *chybějící motivace k určitým potřebným zásahům z pozice města, které mají výrazně posílit „veřejný zájem“, vyjádřit důvěru a podporu těmto ne-tržním trendům (které ale trh může později využít ve svůj prospěch),*
- *dosavadní priority města, vyjádřené v trendech jeho dosavadního směřování, zjevně zatím v protikladu k výše uvedeným koncepčním směřováním.*

Typické příklady poměrů zastavěných a volných ploch v jednotlivých částech města mají posloužit jednak k upřesnění jejich charakteristických znaků, jejich vzájemných odlišností a ke koncipování inspirativních regeneračních zásahů, korekcí.

Důležité jsou srovnatelné parametry hustot zástavby, procenta volných ploch, jejich struktury, prostupnost a jejich další vlastnosti (atraktivita pro veřejnost, užítkovost, tj. vhodnost pro určité (pobytové, komunikační) funkce, relativní význam (potřeba) respirační kapacity zeleně v daném místě, atp.).

Závěr k zónám 1-4a

Společným znakem výše analyzovaných souborů zón je jejich převážně stabilizovaný charakter. Žádná z těchto zón není koncepčně zařazena ve výhledu jako zóna rozvojová, kde by byl rozvoj podmíněn plošnými přestavbami. Výjimku tvoří zóna 4a, ale ani zde nepředkládá ÚPO návrhy přestaveb ve velkém rozsahu (kromě uvedené části Vysočan), zřejmě vzhledem k očekávaným nákladům na dekontaminaci. Toto nelze bohužel říci o většině ploch zóny 4a, i když by se tím podstatně ovlivnil (přesněji podstatně omezil) rozvoj okrajových prostor města (zóny 5) a změnila celková koncepce výhledu města. K tomu by však bylo nutné stanovit a nabídnout jiné podmínky pro regeneraci těchto částí města, zjevně ve prospěch vyšších (tj. klasicky městských) hustot obyvatel. Současně by bylo prospěšné (a odpovídající současným trendům pro 21. století, jako v řadě dalších zemí) zvýšit podíl a kvalitu přírodních prvků a přírodních celků, a to na více úrovních co do velikosti záběru (i záměru): lokálních, obvodových, případně i celoměstských.

Kromě plošného potenciálu, který může vyplynout z restrukturalizace zón 4a, lze příznivě hodnotit zónu 4 - sídliště:

Zóna 4 je v této práci zónou s vysokým potenciálem souvislých veřejných přírodních ploch. Jejich kvalitativní vzestup je dosažitelný, je jen otázkou přesunu priorit v rámci koncepce rozvoje a/nebo obnovy města. Bylo již naznačeno, že realizované úspěšné regenerace nájemních panelových domů začínají měnit názor veřejnosti na tuto odsuzovanou, nicméně rozsáhlou a kapacitní zónu v rámci Prahy, stejně jako v dalších městech ČR. Je proto důležité připravit obdobně i regeneraci volných ploch pro kapacity bydlicích, postupně i zaměstnaných v těchto územích.

Jiný přístup lze uplatnit u zóny 5:

Na rozdíl od předchozích zón 1-4a, pro které jsou navrhovány „regenerační korekce“, znamenají „preventivní zásahy“ v kontextu urbanistické části KOP zásahy do ještě nerealizovaných, ale již schválených záměrů územního plánu.

Preventivní zásahy sestávají ze:

- *systematického přístupu k plochám volné krajiny²², s upozorněním na potřebu komplexního přístupu, užití nových poznatků o kvalitách volné krajiny, vyjádřené v podobě krajinných plánů, s následnými vyššími nároky při rozhodování o nezastavěných plochách (měly by vyústit v definici a vymezení „nezastavitelných“ částí volné krajiny),*
- *revize rozsahu (kapacit) a způsobu zástavby v okrajové zóně s cílem omezit její plošný rozsah při současném zvýšení diverzity typů zástavby (návrhem vyšších hustot zástavby, volbou kompaktnějších forem zástavby, renesancí komponovaných souborů, posouzením možností souvislé zástavby, kupř. uplatněním atriových domů, atp.),*
- *z úvah o případných přesunech zástavby z určitých nevhodných lokalit do území „brownfields“,*
- *dořešení vazeb nové a existující vesnické zástavby,*
- *koncepce záměrných cesur mezi zastavěnými celky v tzv. „meziprostorech“, tj. prevence vzniku souvisle zastavěných prostor, kde dochází k promísení nejrůznějších druhů zástavby,*

²² Volná krajina, která v současné době v ČR ztrácí hodnotu „rodinného stříbra“, nemůže být nadále pojímána jen jako zbývající výplňový prostor mezi existujícími a rozšiřovanými zastavěnými prostory. Je většinovým prostorem s oprávněným nárokem na vlastní, systematickou koncepci.

- *systematičtějšího vytváření prostorů a tras, které by nejen zachovaly specifika volné krajiny dnešní rozvojové zóny města, ale zdůraznily by významné rysy těchto prostorů s cílem vyšší kvality a širší nabídky životního prostředí, než jaká slibuje dosavadní zacházení s krajinou jako se zbytkovým prostorem kolem často stereotypně zřizovaných „suburbs“²³.*

Jako argument pro vizi jiných než dosavadních priorit a vazeb mezi zastavěnými a nezastavěnými plochami (zástavbou a krajinou) lze uvést, že:

- *rozložení kvalitní, urbánní zeleně v Praze je velmi nerovnoměrné; někde zcela chybí (historické město na pravém břehu Vltavy),*
- *jinde je k dispozici buď ve formě neprostupné mozaiky soukromých ploch malých zahrad (soubory zóny 3 - typu zahradního města),*
- *jinde ve formě existujících, dostatečných, ale indiferentních a nedořešených veřejných ploch v sídlištích (zóna 4),*
- *plochy chráněných nebo vyhrazených přírodních ploch (včetně ÚSES) nehrají v organismu města roli dostatečně dimenzovaných ploch, navíc většinou nemohou být užity ke všem požadovaným účelům (k rekreaci, sportu, nevozidlovému pohybu, atd.),*
- *rozsáhlé plochy volné krajiny v příměstské zóně 5 jsou často neprostupné v důsledku ztráty přirozeného tradičního přediva polních cest a stezek (byly rozorány, nejsou užívány, atp.).*

Plochy volné a urbanizované krajiny je nutné uvažovat jako koordinovaný, harmonizovaný celoměstský koncipovaný systém. K dosažení takového výsledku chybí více podkladů, zejména krajinný plán.

V okrajové zóně Prahy převládá a měla by převládat i výhledově volná krajina, která je, kromě pobytové funkce, i prostorem pro nevozidlové komunikace na větší vzdálenosti. Předpokládané koridory pro pěší, cyklistické a jiné nemotoristické přesuny by mohly souviset s radiálními ÚSES, ale nemohou a nesmí být vykázány do hranic tohoto systému.

Vize samostatného systému volné krajiny s vnitřní logikou, vycházející z hodnot krajiny samé, by měla být ideálně sdílena hlavním městem i Středočeským krajem. Skelet krajinného plánu pro současné plochy volné krajiny by měl mít své vlastní principy, kde je další zástavba možná, podmíněně přijatelná a kde by se odehrát neměla.

Lze poukázat na velkorysý, realizovaný záměr Emscher Parku v Německu - Porúří, kde „vize“ má regionální rozměr.

Druhá podkladová studie architekta Havrdy se zaměřila na charakteristiku a hodnocení stavu urbanizované a příměstské krajiny. Ve srovnání se studií architekta Bašeho jsou v této studii závěry a doporučení přehledně shrnuty v jejím závěru:

Na základě analýzy stavu pražské krajiny navrhuje tyto cíle a opatření:

1. Stanovit zásady diferencované péče o pražskou krajinu takto:

1.1. Stanovit cíle a pravidla diferencované péče o krajinu

²³ Například: snadnější dostupnost ploch volné „pobytové“ krajiny, které mají určité uvážené parametry, odvozené od velikosti přilehlých souborů (počtů obyvatel) – a to podle povahy a četnosti zájmů (denní, časté, občasné).

- 1.2. Vymezit zóny diferenciované péče o krajinu podle míry dochovanosti přírodních hodnot a stupně ochrany, podle míry ovlivnění lidskou činností a osídlení, podle ekologické stability, podle intenzity zemědělské výroby a devalorizace a podle míry urbanizace.
 - 1.3. Vymezit prostor Pražského regionu, na nějž budou aplikovány zásady péče o krajinu.
 - 1.4. Zakotvit závazná pravidla v příslušných územně plánovacích dokumentacích.
 - 1.5. Zajistit financování, koncepční a projektovou dokumentaci a způsoby realizace.
2. Vymezit zastavěné území ve smyslu stavebního zákona č. 183/2006 Sb.
 3. Zvýšenou péčí věnovat přírodním a rekreačním oblastem příměstské krajiny, regeneraci jejích devastovaných a zanedbaných partií a posilování její ekologické stability.
 4. Chránit a rozvíjet celoměstský systém zeleně (CMS) takto:
 - 4.1. Nepřipustit porušování CMS, zejména zelených klínů a os. Ve vnitřním městě zajistit jejich kontinuitu.
 - 4.2. Zajistit, aby biokoridory vedené v CMS byly funkční.
 - 4.3. Provéřit stav pozemků určených pro CMS. Stanovit program jeho realizace také na pozemcích, které nejsou ve vlastnictví města.
 5. Zajistit regenerace a revitalizace vltavských břehů takto:
 - 5.1. Aktualizovat analýzu vltavských pobřežních území.
 - 5.2. Zpracovat koncepci regenerace a revitalizace vltavských břehů s cílem vytvořit na vhodných místech rekreační, sportovní a přírodní prostředí a souvislé pásy parkové zeleně.
 - 5.3. Zpřístupnit dosud nepřístupná nábřeží, vytvořit po celé délce pobřeží pěší a cyklistické stezky.
 - 5.4. Nepřipustit obestavování nezastavěných břehů.
 - 5.5. Zpracovat model financování a realizace.
 6. Provést inventarizaci nevyužitých, chátrajících a devastovaných areálů v zastavitelném území. U pozemků ve veřejném vlastnictví připravit způsob využití a regenerace či přestavby, u soukromých pozemků nebo u smíšeného vlastnictví připravit koncepční dokumenty a model realizace, podporovaný městem.
 7. Při umísťování velkých halových objektů nebo větších souborů zástavby v příměstské krajině vždy posuzovat vliv na krajinný ráz. Do volné krajiny takové stavby neumísťovat.
 8. Věnovat větší péči odbornému návrhu při zakládání a regeneraci veřejné zeleně a městského parteru.
 9. Vyhodnotit význam soukromé a vyhrazené zeleně z hlediska kvality prostředí a přírodních podmínek.
 10. Zpracovat vyhodnocení prostorových a vizuálních souvislostí na území hl. m. Prahy, vyhodnotit kvality a estetické závady. Na základě toho zajistit zpracování modelu, podmínek a metodiky posuzování nové výstavby v hl. m. Praze z hlediska prostorových a vizuálních souvislostí.

1.7.4 Formulace vizí

Významnou a nezbytnou součástí strategií jsou vize, ke kterým má strategie směřovat. Na základě analýzy přírodních složek sledovaného území jsou formulovány následující dlouhodobé vize. Jejich

postupná realizace by přispěla k řešení zjištěných problémů a deficitů. Vize jsou založeny na systémových návrzích průřezových opatření.

Vize Zachování pestrosti přírodního prostředí

Strategický cíl:

Ve srovnání s obdobně intenzivně urbanizovanými prostory má prostředí hlavního města Prahy vysokou biodiverzitu živé i neživé přírody. Její dlouhodobé zachování představuje jednu z předkládaných vizí.

Postupující plošný rozvoj zástavby a projevy globalizace by neměly mít negativní průměty do území. Jedná se především o snižování biodiverzity a o unifikaci prostředí jak přírodního, tak urbanizovaného.

Charakteristika a zdůvodnění vize:

Biodiverzitu podmiňuje a charakterizuje mimo jiné biogeografické členění území; počet zastoupených biotopů; počet zvláště chráněných území (ZCHÚ); podíl ZCHÚ z celkové výměry správního území; struktura půdního fondu; vodní režim v území, množství a rozmístění migračních bariér; management území; „land use“ (využití území). Řadu těchto charakteristik ovlivňuje řešení územního plánu.

Negativní ovlivnění biodiverzity způsobuje například snižování plošného rozsahu chráněných ploch, postupné „okrajování“ ZCHÚ, těsné „uzavření“ ZCHÚ okolní zástavbou, neúměrné zatížení ZCHÚ rekreanty, vytváření migračních bariér, narušení přirozeného vodního režimu, nivelizace terénu.

Návrhy opatření:

- Péče o stávající zvláště chráněná území:
 - zajištění potřebného managementu (odbornost, finance atd.),
 - zajištění dlouhodobého výzkumu lokality jako zpětné vazby, která se promítá do případné potřeby upřesnit rozsah lokality, upravení či doplnění managementu, stanovení rozsahu či režimu ochranného pásma apod.,
 - důsledná územní ochrana ZCHÚ (minimalizovat či vyloučit výjimky záboru chráněné plochy),
 - posouzení potřeby návrhu či úpravy ochranného pásma a uplatňování jeho režimu,
 - návrhy a realizace opatření k odlehčení návštěvnosti lokality (zkvalitnit či rozšířit nabídku městského systému zeleně v blízkosti chráněné lokality).
- Doplnění spektra chráněných území:
 - ochrana vybraných segmentů území velkoplošnou formou,
 - maloplošných lokalit.
- Územní ochrana přírodovědně hodnotných lokalit:
 - inventarizace, výzkum, vyhodnocování jejich významu, potenciálního ohrožení a potřebného managementu,
 - vymezení na úrovni pozemku, řešení vlastnických vazeb,

- zajištění jejich územní ochrany (například regulativy územního plánu).
- Územní systém ekologické stability (ÚSES):
 - vyhodnocení limitů a překážek realizace nefunkčních částí ÚSES (finanční náročnost, výsledný efekt, vlastnické vazby apod.),
 - návrh harmonogramu realizace, projektové a materiálové zabezpečení realizace chybějících prvků ÚSES,
 - vytvořit databázi ploch připravených k realizaci prvků ÚSES jako nabídku pro umístění náhradních výsadeb za investiční činnost.
- Významné krajinné prvky (VKP):
 - VKP zajišťují heterogenitu prostředí zejména na místní úrovni; jejich dlouhodobá stabilizace v území představuje jednu z nezbytných podmínek zachování přírodní heterogenity,
 - důsledně sledovat a vyhodnocovat evidované spektrum významných krajinných prvků registrovaných i potenciálně vhodných k registraci,
 - průběžně doplňovat spektrum VKP potenciálně vhodných k registraci,
 - zajistit jednoznačnou evidenci významných krajinných prvků ze zákona; na základě toho důsledněji územně chránit údolní nivy před výstavbou či zpevňováním ploch,
 - v dlouhodobém měřítku postupně a systémově revitalizovat údolní nivy v zastavěném území s cílem zvýšit jeho heterogenitu a vytvářet prostory s přírodní, vodohospodářskou a významnou rekreační funkcí; území navazující na vodoteče systémově zapojit do sítě bezkolizních stezek pro pohyb pěších a cyklistů.

Vize Volná krajina a veřejné prostory

Strategický cíl:

Vymezit nezastavitelné segmenty krajiny ve správním území hlavního města Prahy a zajistit jejich zachování v rámci udržitelného rozvoje. „Volná krajina“²⁴ představuje jedinečný atribut zázemí města.

Zachovat a vytvářet nové veřejné prostory v zastavěném území jako nenahraditelnou podmínku společenského soužití obyvatel města. Obvyklou součástí veřejných prostorů jsou plochy zeleně.

Charakteristika a zdůvodnění vize:

Příměstská krajina má zásadní význam pro každodenní rekreaci a relaxaci v přírodním prostředí. Z dalších funkcí příměstské krajiny, které jsou vázány na „volnou krajinu“, lze uvést existenci širokého spektra biotopů, na které jsou vázána společenstva požívající zvláštní i obecnou ochranu přírody. Plní

²⁴ Pojmem „volná krajina“ se zde míní segmenty krajiny v současné době nezastavěné a dlouhodobě nezastavitelné. Průřezově plní „volná krajina“ funkce zastoupených ekosystémů, napomáhá při udržování biologické rozmanitosti, zachovává nebo umožňuje obnovu ekosystémových služeb v daném území a umožňuje vhodné a udržitelné využívání přírodních zdrojů. Ekosystémovými službami jsou míněny procesy a podmínky přírodních ekosystémů, které podporují činnost člověka a udržují existenci člověka na Zemi. Jedná se například o fotosyntézu, vytváření zásob vody, tvorbu půdy, udržování poměru prvků v atmosféře, opylování, apod. V zázemí města vytváří volná krajina prostory nezastupitelně využitelné zejména pro každodenní a krátkodobou rekreaci obyvatel a/nebo návštěvníků města.

různé funkce vodního režimu – vodní retenci, protipovodňovou ochranu, vodní zdroje. Příznivě ovlivňuje mikroklima – provětrávání území, přispívá k vyrovnávání extrémních teplotních poměrů. Existence nadprůměrně kvalitních půd, s vysokou přirozenou produkční schopností. To jsou ukázky vybraných důvodů, proč by se nemělo zastavěné území města souvisle rozšiřovat až k jeho správní hranici. Výše uvedené funkce příměstského území prakticky nelze technicky či jinak dlouhodobě nahradit.

Od roku 1990 vzniká za správní hranicí Prahy prstenec zastavěného území. Plošně se rozšiřuje obytná zástavba původních zemědělských obcí na území Prahy a nejbližších okresů Středočeského kraje. V návaznosti na dálnice a další nadřazené komunikace vznikají v těsné blízkosti hranice Prahy rozsáhlé komerční a skladové komplexy.

Ekonomická kritéria pro využití zastavěného území jsou faktorem, který u nových ploch vede ke snaze minimalizovat rozsah veřejných ploch. Tyto plochy nepřinášejí přímý ekonomický efekt. V již zastavěném území jsou veřejné prostory „erodovány“ pro privátní účely²⁵. Přímý ekonomický efekt veřejných prostorů nelze konkrétně vyčíslit, ale pro sociální a sociologické prostředí města jsou v dlouhodobém měřítku nenahraditelné.

Návrhy opatření:

- Protože se jedná o hlavní město, je nutné na prahu 21. století přehodnotit komerční podstatu suburbii a rozvíjet město tak, aby se změnil podíl soukromých parcel vůči parcelám vyhrazeným a veřejným a v jejich rámci podíl volné krajiny a veřejné zeleně.
- Položit si otázku, jakému počtu obyvatel může být ve správních hranicích hlavního města Prahy vytvořen a dlouhodobě zajištěn kvalitní obytný standard (včetně dostatečně dimenzovaných veřejných prostor v zastavěném území i za jeho hranicí), odpovídající parametrům počátku 3. tisíciletí.
- Vyhodnotit potenciál a potřeby současně zastavěného území – přestavby, dostavby, revitalizace, bytový odpad, brownfields. V případě, že bude jednodušší novou či náhradní výstavbu realizovat na „zelené louce“ než v zastavěném území, nebude dostatečná ekonomická motivace nahrazovat morálně a/nebo fyzicky nevyhovující stavby.
- Posouzení přírodního a rekreačního potenciálu dosud nezastavěného území s cílem navrhnout a zdůvodnit prostory, segmenty volné krajiny, dlouhodobě nezastavitelné. Zdůvodnění by mělo vycházet dle možnosti z exaktně stanovených kritérií. Jedná se především o jejich zvýšené hodnoty (přírodovědné, vodohospodářské, půdní, z rekreačního potenciálu apod.).
- Zadat zpracování krajinářských studií, které systematicky pokryjí dosud nezastavěné příměstské území. Následně je využít jako podklad pro přehodnocení územního plánu nebo při vypracování nové ÚPD. Studie by měly obsahovat návrh základních funkcí těchto prostorů a námětovou formulaci územních regulativů.
- Zemědělství a lesnictví by v těchto prostorech mělo především mimoprodukční funkce. Produkční využití těchto ekosystémů by bylo jen v doplňkové míře.

²⁵ Často s odůvodněním, že nejsou k dispozici prostředky na jejich údržbu a nové funkční využití zajistí odstranění neudržovaných ploch.

- Účinněji a důsledně zajistit územní ochranu stávajících veřejných prostor. Rekonstrukce inženýrských sítí v tomto území řešit tak, aby vznikly ucelené plochy pro nekonfliktní výsadby dřevin.
- V dokumentacích řešících využití zastavitelného území vyžadovat dostatečné parametry a odpovídající podíl veřejných ploch. Již na této úrovni sledovat, zda plochy navržené pro zeleň jsou ucelené²⁶ a nejsou blokovány ochrannými pásmy inženýrských sítí.

Vize Rekreační zeleň, relaxace a občanská vybavenost

Strategický cíl:

Rozšíření kapacity a doplnění spektra nabídky rekreačních a relaxačních možností v přírodě blízkém prostředí a v příznivém dosahu obytných souborů. Systémové řešení nabídky ploch pro volný čas s výrazným podílem rostlého terénu a vegetace odpovídající druhové skladby.

Charakteristika a zdůvodnění vize:

Zajistit v obytných územích, pro všechny věkové skupiny, možnost každodenně, lehce a bezpečně dosáhnout pěšky a/nebo na kole plochy s atraktivní a pestrá nabídkou možností pro každodenní rekreaci a relaxaci. Pěší a cyklistické stezky napojující tyto plochy vybavit²⁷ tak, aby již přesun mohl být součástí relaxace. Tato nabídka představuje jednu ze základních podmínek kvalitního obytného standardu města.

Kromě všech dalších příznivých dopadů na psychickou, fyzickou a společenskou pohodu obyvatel by měly tyto plochy také přispět ke snížení nadměrné zátěže zvláště chráněných území přírody či prvků ÚSES na území hlavního města Prahy.

Návrhy opatření:

- Systémové doplnění a zkvalitnění celoměstského systému zeleně. Základ by měly tvořit plochy s dostatečnými prostorovými parametry (pro rekreaci, relaxaci i pro existenci dřevin).
- Z hlediska významu a dosahu rozlišit v systému celoměstskou, obvodní a místní úroveň. Součástí systému by byly plochy specifického občanského, případně technického vybavení (např. cyklo-servis) pro zajištění jejich funkčnosti a atraktivity.
- Systém by v uzlových bodech navazoval na městskou hromadnou dopravu. V systému by mohla existovat „zelená“ přeprava²⁸ pro návštěvníky se sníženou mobilitou.
- Zajistit jejich dostupnost, vzájemné propojení do okruhů a vzájemnou prostupnost propojujícími radiálními. V systému propojující tyto plochy by měl být umožněn bezkolizní pohyb pěších a cyklistů na dostatečně dimenzovaných účelových komunikacích. Odpovídající vegetační doprovod představuje jeden z nezbytných atributů těchto účelových komunikací.

²⁶ Zeleň je často navržena na zbytkových „plochách“, které nelze již využít pro výstavbu. Rozdrobené zbytkové plochy zeleně sice mohou ve svém součtu splnit požadovaný koeficient zeleně, ale neumožňují koncepční řešení ploch funkční zeleně.

²⁷ Zejména vegetačním doprovodem. Parametry a kvalita stezek by měla umožnit dostatečný komfort uživatelů.

²⁸ Například vozidla na elektropohon, koňské povozy apod.

- Návrhem programu, širokého spektra nabídek a nebo naopak úzké specializace zajistit jejich atraktivitu. Spektrum nabídky by mělo přispět k jejich celoročnímu využití.
- Zajistit dostatečnou a pravidelnou údržbu ploch, vegetace i doplňující vybavenosti.
- Systémově napojovat na segmenty volné krajiny.

Vize Zelené radiály

Strategický cíl:

Navrhnout radiály segmentů volné krajiny propojující území Prahy s jejím přírodním zázemím za správní hranicí hlavního města Prahy. Dlouhodobě stabilizovat tyto nezastavitelné plochy v územně plánovací dokumentaci hlavního města Prahy a Středočeského kraje. Tato vize souvisí s vizí „Volná krajina“. Zaměřuje se však především na radiální vazby sousedících regionů.

Charakteristika a zdůvodnění vize:

V území existují radiální vztahy jak přírodních systémů (ÚSES, vodoteče, provětratelnost území apod.), tak rekreačních vazeb (turistické trasy, cyklistické okruhy, návštěva lesních komplexů, kulturní, přírodovědné, rekreační, sportovní či technické atraktivity a pamětihodnosti v širším zázemí Prahy).

Správní území hlavního města Prahy nemůže zajistit a pokrýt všechny potřebné funkce příměstského území. Postupující suburbanizace jak na území Prahy, tak ve Středočeském kraji tyto přírodní a rekreační vazby ohrožují přerušáním souvislou zástavbou.

V kapitole 1.4.2 je zpracován návrh radiálních přírodně rekreačních vazeb a podrobněji charakterizováno jejich vymezení. Vychází z dále uvedených principů.

Návrhy opatření:

- Územní systém ekologické stability. Územně stabilizovat návaznost všech úrovní biokoridorů jak na území hlavního města Prahy, tak na území Středočeského kraje²⁹. Přes správní hranici jsou vymezeny i regionální biocentra. Návaznost vymezení by měly také zajistit územně analytické podklady. Do té doby je potřeba tuto záležitost sledovat individuálně, při projednávání územních plánů obcí, které sousedí se správním územím hlavního města Prahy. Plocha vymezená pro prvky ÚSES by měla být dimenzována s územní rezervou pro případ potřeby zvětšit jejich parametry.
- Zájmy zvýšené ochrany přírody a krajiny. Z analytické etapy vyplývá, že existují krajinné segmenty, které svou kvalitou dosahují parametrů zvláště chráněných území. I když nebude předmětem blízkého období jejich vyhlášení, měla by být zajištěna jejich územní ochrana a celistvost. Cílem by mělo být zajistit jejich územní ochranu tak, aby nedocházelo k trvalému snižování jejich kvality, případně ke snižování jejich plošného rozsahu v důsledku suburbanizace či jiné stavební činnosti.

²⁹ Na území Středočeského kraje je komplikovanější situace. V územně plánovací dokumentaci kraje (ZÚR) se lze zabývat pouze regionální a nadregionální úrovní v měřítku cca 1:100 000. V podrobnějším měřítku se tyto jevy řeší na úrovni jednotlivých obcí, včetně místní úrovně. Následně by návaznost měly zajistit územně analytické podklady.

- Říční systémy. Vodoteče propojují obě správní území. Charakter a struktura půdního fondu jejich dílčích povodí ovlivňují vodní režim území a přírodní procesy, které v něm probíhají. Revitalizační a protipovodňová opatření mají smysl, pokud jsou řešena a realizována systémově na celém dotčeném povodí.
- Cíle rekreace. Z hlediska rekreačního vyžití je příznivé, pokud lze do něj zahrnout i přesun za cílem rekreace (pěší, cyklisté). Jednu z podmínek představuje atraktivita a kvalita přírodního prostředí, kterým je rekreační trasa vedena. Na dostatečně dimenzovaných trasách by měla být zajištěna nezbytná vybavenost a její údržba.
- Zemědělská produkce. Správní hranice rozděluje krajinné segmenty s přírodními předpoklady pro zemědělskou produkci. Těžiště těchto krajinných segmentů je na území Středočeského kraje. Jejich přirozené uzavření by v některých případech bylo až na území hlavního města Prahy.

Vize Zelené tepny a vlasečnice pro pěší a cyklisty

Strategický cíl:

Návrh, projednání a schválení systému účelových cest pro pěší a cyklisty včetně zásad a pravidel pro jeho dotváření a rozšiřování.

Postupná realizace účelových komunikací³⁰ s doprovodnou vegetací tak, aby městský prostor umožňoval bezpečný pohyb cyklistů v relativně zdravém prostředí.

Charakteristika a zdůvodnění vize:

Chůze patří mezi nejpřirozenější lidský pohyb. V městském prostředí ubývá důvodů a možností se bezpečně pohybovat v relativně zdravém prostředí. Trend zdravého životního stylu, který se začíná ve větší míře uplatňovat, doporučuje pravidelnou chůzi a jízdu na kole jako reflexi na převažující sedavý způsob života. Pro pěší cestu do zaměstnání, škol, k vybavenosti apod. se může rozhodnout větší podíl obyvatel, pokud se budou pohybovat v bezpečném a příjemném prostředí.

Synergentní efekty se projeví ve větší zdravotní zdatnosti obyvatel, v jejich lepší psychické pohodě³¹, ve snížení tempa nárůstu individuální automobilové dopravy, v rozšíření ploch s vegetací apod.

Tyto účelové komunikace dle možnosti trasovat dosud zachovalým přírodním prostředím a nové rasy dimenzovat tak, že jejich v jejich návaznosti bude možné realizovat doprovodnou vegetaci. Přesun po těchto komunikacích, v kvalitním prostředí, bude možné považovat za součást rekreace nebo relaxace.

Návrhy opatření:

- Návrh základního systému pěších tras a cyklistických stezek (okruhy, radiály, kategorizace, rozmístění vybavenosti apod.) umožňující propojení obytných souborů s výrobními plochami, vybaveností, rekreačními lokalitami apod.
- Tři základní úrovně systému by tvořily:

³⁰ Se standardem a parametry odpovídajícími počátku 3. tisíciletí.

³¹ Chůze a běh patří mezi přirozené relaxační prostředky od psychické zátěže a stresu.

- vnitřní a vnější okruh celoměstských „zelených promenád“,
 - obvodní „zelené tepny“,
 - místní „zelené vlasečnice“.
- Navržený systém rozpracovat v územním plánu a jako jeho součást jej projednat a po schválení zajistit postupnou realizaci.
 - Navrhnout etapizaci jeho realizace (z hlediska nákladů, možnosti odstranění střetů, funkčnosti dílčích částí, možnosti využít ucelené části, vlastnických vazeb).
 - Projekčně zadat dílčí části různým zpracovatelům – předpoklad větší kreativity.
 - Účelové komunikace dle možnosti trasovat dosud zachovalým přírodním prostředím. Prostorově je dimenzovat včetně ploch potřebných pro bezkonfliktní růst doprovodné vegetace³².

Výše uvedené vize se vzájemně překrývají a doplňují. Jsou také komentovány nebo rozpracovány v souvisejících oblastech. Výsledný efekt naplnění vizí by se promítl příznivě do sledovaných parametrů a kritérií ochrany přírody a krajiny, kladně by ovlivnil přírodní, fyzikální podmínky a estetické parametry zastavěného území a zlepšila by se fyzická a psychická pohoda obyvatel Prahy.

³² Dospělý strom má větší prostorové požadavky, než právě zasazený výpěstek. Jedná se například o vzdálenost od staveb, inženýrských sítí, jiných dřevin apod.

2 Prioritní úkoly a opatření v ochraně přírody a krajiny

2.1 ÚKOLY A OPATŘENÍ V OBLASTI OBEČNÉ OCHRANY

2.1.1 Shrnutí analytické části

Výhody soustředěného přístupu k ochraně přírody a krajiny v rámci hl. m. Prahy (ve srovnání s jinými kraji):

- jednotné metodické vedení,
- územně stabilizovaný územní systém ekologické stability a celoměstský systém zeleně v podrobném měřítku územního plánu Prahy,
- soustředění informací a údajů o ochraně přírody a krajiny na jednom místě a jejich vzájemná kompatibilita,
- podrobný přehled o stavu vegetace prakticky celého území a možnost sledování změn (viz vegetační mapa),
- dlouhodobá bioindikační sledování,
- koordinované zajištění péče o zahrady a parky, ostatní veřejnou zeleň včetně převážné části lesů a toků ve vlastnictví či správě hlavního města Prahy,
- možnost cíleného oslovení velkého počtu lidí pomocí tištěných propagačních materiálů, internetových stránek a datových médií.

Hlavní negativní vlivy působící na krajinu:

- silné tlaky na urbanizaci území pražské aglomerace,
- snaha realizovat novou výstavbu v přírodně a krajinářsky hodnotných územích nebo v jejich přímé návaznosti,
- rozvojem zástavby dochází k narušení vodního režimu zmenšením podílu rostlého terénu, a tím snížení retenčních schopností území a negativnímu ovlivnění režimu podzemních vod,
- rozvojem zástavby dochází k narušení pramenných oblastí,
- realizace dopravních staveb a s tím související vznik bariér migrace organismů a pěšímu pohybu obyvatel,
- stresové faktory městského prostředí (například výrazné znečištění ovzduší, solení komunikací, zhutňování půd, sešlap vegetace apod.) negativně ovlivňují funkčnost ÚSES a celoměstského systému zeleně,
- na nových plochách výstavby nejsou v adekvátním rozsahu vymezeny plochy pro výsadbu zejména veřejné zeleně; v důsledku toho se zvyšuje intenzita využití stávajících ploch veřejně dostupné zeleně,
- dochází k trvalému úbytku zeleně v zastavěném území zahušťováním zástavby, zejména v centrální oblasti, kde plochy zeleně „obtížně konkurují“ cenám stavebních pozemků.

Úmluva o krajině³³, již je Česká republika signatářem, požaduje, aby péče o krajinu měla charakter udržitelného rozvoje, zahrnujícího pravidelné udržování krajiny a sladění hospodářských, environmentálních a sociálních zájmů a postupů. Ochrana krajiny je pojímána jako ochrana celého komplexu tvořeného jak kulturní, tak přírodní krajinou, zahrnující udržování význačných a charakteristických krajinných celků, i jako součást kulturního dědictví. Úmluva klade důraz na krajinné plánování, zahrnující cílené kroky v ochraně a péči o krajinu, do budoucna sledující obnovu či zvýšení rozmanitosti přírody a hodnoty krajinných celků.

Udržitelný rozvoj města by měl směřovat ke kompaktní zástavbě a volným krajinným prostorům s cílem vytvořit harmonický vztah urbanizované části a volné krajiny. Podmínkou tohoto rozvoje je udržení odpovídající rozlohy volných (biologicky aktivních) ploch a stabilizace adekvátního rozsahu ploch zeleně v zastavěném území jako základní složky prostorové kompozice urbanizované krajiny.

Cíle obecné ochrany přírody: Trvalé zajištění a zlepšení životních podmínek druhového spektra volně žijících organismů, krajinného a specifického městského prostoru a udržení mnohosti krajinného obrazu sídla.

2.1.2 Územní systém ekologické stability - ÚSES

Obecný cíl: V projekční i realizační rovině naplňovat teoretická východiska a metodické zásady pro vymezování ÚSES tak, aby byly zajištěny očekávané funkce systému:

- ochrana reprezentativních a unikátních biotopů v rámci příslušné biogeografické úrovně,
- fungující vzájemné propojení skladebných částí ÚSES, umožňující migraci bioty,
- příznivé působení systému na okolní krajinu.

Dlouhodobý cíl: Získat plochy ÚSES do majetku města.

- Výkupem či směnou pozemků zajistit plochy pro realizaci ÚSES.

Úkol: Zajištění funkčnosti ÚSES.

Opatření:

- Koordinovat vymezování a management ÚSES s plánováním v oblasti vod, lesním plánováním, útlumem zemědělské produkce, péčí o zvláště chráněná území, s péčí o historické zahrady a parky a s rekreačními aktivitami v území,
- Do Strategického plánu zahrnout vytváření podmínek pro realizaci ÚSES, zajištění potřebných pozemků.
- V rámci projektových dokumentací upřesňovat hranice prvků ÚSES do úrovně plánu ÚSES podle konkrétních podmínek stanoviště.
- V exponovaných prostorech (zejména z hlediska investičních záměrů a rekreačních aktivit) zadávat územní studie s cílem ověřit a formulovat podmínky pro vymezení prvků ÚSES.

³³ www.env.cz/AIS/web-pub.nsf

- Nepřipustit zmenšování ploch prvků ÚSES pod rozsah vymezený v ÚPn respektive pod prostorové parametry vyplývající z příslušné Metodiky.
- Iniciovat změny návrhu vymezení ÚSES ve prospěch rozšíření ploch zejména ve vnějším pásmu, za hranicí kompaktního města.
- Rozšiřovat působnost ÚSES novými vazbami na plochy zeleně celoměstského i místního systému zeleně.
- Podporovat koordinaci ÚSES s navazujícími prvky ÚSES v pražském regionu.
- Při záboru plochy prvku ÚSES liniovými stavbami případně stavbou objektu vyžadovat odpovídající kompenzaci ploch tak, aby funkční plocha prvku nebyla redukována.
- U staveb procházejících ÚSES preferovat řešení, jež nevytváří migrační bariéry pro organismy.
- Zdokumentovat největší migrační bariéry stávající a potenciální a navrhnout technické řešení pro jejich překonávání; návrh i realizaci řešit v součinnosti s Ředitelstvím silnic a dálnic ČR.
- Diferencovaně podporovat postupnou přeměnu druhové skladby stávajících prvků ÚSES ve prospěch domácích dřevin na stanovištích, kde lze předpokládat dosažení přírodě blízkého cílového stavu. V prvcích silně ovlivněných negativními antropogeními vlivy, zejména dopravní zátěží, je vhodné využít vegetační prvky, které v tomto prostředí lépe prosperují. Rovněž u prvků ÚSES, které jsou součástí historických zahrad a parků, jsou prioritní vegetační úpravy odpovídající jejich stylu či historickému vývoji.
- Dlouhodobě sledovat a vyhodnocovat funkčnost nově realizovaných prvků ÚSES s cílem formulovat korekční opatření doporučení pro realizaci prvků ÚSES v obdobných podmínkách (zejména v městské krajině).
- Zamezit šíření invazních rostlin na plochách ÚSES a v jejich návaznosti jejich cílenou likvidací.
- Zajistit ochranu stávajících břehových a doprovodných porostů toků v prvcích ÚSES, které zpravidla tvoří funkční základ daného prvku ÚSES.
- Podporovat revitalizaci toků, které jsou součástí biokoridorů, včetně výsadeb pobřežních porostů.
- Evidovat konkrétní opatření provedená k zajištění funkčnosti ÚSES, projekty a realizační opatření a vyhodnocovat jejich účinnost.
- Podporovat ochranu prvků ÚSES pomocí diferencovaného managementu, nabídkou příležitostí k rekreačním či sportovním aktivitám usměrnit návštěvníky do prostorů mimo prvky ÚSES, případně aktivity směřovat tak, aby jádro prvku bylo ochráněno.
- Vytvořit nástroj podpory vlastníků pozemků souvisejících s plochami ÚSES, aby tyto mohly být zahrnuty do celkových vegetačních úprav nových obytných souborů, či jiných stavebních záměrů.
- Evidovat seznam ploch připravených k realizaci prvků ÚSES jako nabídku pro umístění náhradních výsadeb za investiční činnost ve výstavbě.
- Stanovit priority pro realizaci nefunkčních částí ÚSES, zpracovat projekty a přistoupit k realizaci navržených opatření. Při návrhu postupu realizace systému ÚSES upřednostňovat lokality s nízkým stupněm ekologické stability.

2.1.3 Krajinový ráz

Obeční cíl: Úkolem institutu krajinového rázu je ochrana území z hlediska zachování bohatosti a pestrosti krajinových typů, jejich estetických a přírodních hodnot, ochrana přírodního a kulturního bohatství v souladu s Evropskou úmluvou o krajině.

Z hlediska krajinového rázu obecně je třeba podporovat zejména:

- zachování charakteru městské a příměstské krajiny, zajištění volných krajinových prostorů,
- zvyšování diverzity krajinových struktur s cílem zachování a zvýšení biologické diverzity na úrovni ekosystémů,
- snížení důsledků fragmentace krajiny realizací ÚSES,
- zvýšení prostupnosti krajiny – budováním vazeb ÚSES a celoměstského systému na pražský region spolu s budováním peších cest a cyklostezek,
- posílení přírodní vazby na přírodní plochy ve Středočeském kraji; narůstající suburbanizační procesy za hranicí hl. m. Prahy mohou tyto vazby nenávratně poškodit,
- podporovat obnovu historických krajinových struktur přírodního charakteru (meze, remízky, doprovodnou zeleň polních či jiných účelových cest a vodních toků) a kulturního charakteru (kapličky, boží muka apod.),
- při zakládání prvků ve volné krajině uplatňovat původní domácí druhy dřevin a bylin odpovídající stanovištní podmínkám,
- nepřipouštět expanzi obytné i jiné zástavby do volné krajiny (s výjimkou staveb, jejichž podstata takové umístění vyžaduje – např. vodárny).

Ochrana krajinového rázu: Přístup ke krajinovému rázu musí být diferencovaný. Praktické nástroje ochrany krajinového rázu by se měly zaměřovat především na prevenci.

Opatření:

- Posuzování investičních záměrů: Při posuzování investičních záměrů, které mohou významně zasáhnout do krajiny, požadovat kvalifikované zhodnocení dopadů na krajinový ráz, včetně předložení variantních řešení dle Metodického pokynu (1996)³⁴.
- Využívat územně plánovací proces: V ostatních územích mimo přírodní parky a ZCHÚ je rozhodujícím nástrojem ochrany krajinového rázu územní plán. Pokud je územní plán v revizi, je třeba uplatňovat požadavky na ochranu krajinového rázu při územních řízeních. Prioritním úkolem je příprava podkladů pro zapracování ochrany krajinového rázu do nového územního plánu. Pro zpracování nového územního plánu bude platit ustanovení nového stavebního zákona č. 183/2006 Sb. a zákona č. 186/2006³⁵, podle něhož se krajinový ráz neposuzuje v zastavěném území a

³⁴ Metodický pokyn (Návrh) odboru ochrany přírody MŽP ČR k uplatňování §12 zákona č. 114/1992 Sb. Ochrana přírody, ročník 51, 9/1996. Praha: Environs, Agentura ochrany přírody a krajiny, 1996. s. 226-227

³⁵ Zákon č. 186 ze dne 14. března 2006 o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění. Článek XXVI se týká změny zákona o ochraně přírody a krajiny. V bodě 1 tohoto článku se §12 doplňuje odstavcem 4, který včetně poznámky pod čarou č. 9a zní: (4) Krajinový ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany

v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody.

- Zřizování přírodních parků: V přírodních parcích se ochrana krajinného rázu děje omezeními ve zřizovací vyhlášce.

2.1.4 Přírodní parky

Na území přírodních parků je chráněn dlouhodobý relativně kontinuální vývoj území, který může být necitlivým zásahem v okrajové zóně nebo v rámci parku nenávratně porušen.

Cíl: Řízená regulace území přírodních parků s cílem zamezit narušení krajinného rázu a podpořit rozvoj architektonicky a krajinářsky příznivých struktur a optimalizovat rekreační využití. Vytváření podmínek pro trvalé zlepšování hodnot krajinného rázu.

Cíle lze částečně dosáhnout usměrněním rekreačních aktivit nabídkou možností v méně zatěžované části parku, regulovanou nabídkou aktivit v příměstských lesích a na plochách zeleně. Pro optimální řešení problému nadměrného zatížení přírodních parků je nutné zakládat v rozvojových plochách prostorově adekvátní dobře přístupné plochy zeleně s možností rekreačního využití.

Opatření:

- Dokončit zpracování dokumentací „Vyhodnocení krajinného rázu a návrh regulativů“ pro přírodní parky Říčanka a Prokopské a Dalejské údolí.
- Provést vymezení hranic parků ve vztahu ke skutečným přírodním podmínkám a provést korekci území.
- Následně aktualizovat zřizovací listiny přírodních parků novým plošným vymezením včetně vnitřní zonace umožňující diferencovanou ochranu dle dokumentací „Vyhodnocení krajinného rázu a návrh regulativů“ a stanovit regulativy v jednotlivých zónách. Zonaci následně zpracovat do územně plánovacích dokumentací.
- Zadat zpracování dokumentace, která by diferencovaně definovala ochranné pásmo v ohrožených úsecích návazného území. Vytipovat pohledově exponované okrajové části parků, zejména v oblasti s výraznou konfigurací terénu, kde výstavba na horní hraně za hranicí parku může negativně ovlivnit krajinný ráz. Vymezit ochranné pásmo v kritických návazných územích a pro ně stanovit regulativy v obdobném rozsahu jako v zónách přírodního parku.
- Postupně omezovat stávající negativní jevy a postupně zajistit vymístění nevhodných činností a objektů.
- Soustředit se na ochranu biotopů a biologicky hodnotných lokalit i mimo ZCHÚ.
- Výstavbu v přírodních parcích omezit jen na dostavbu stávajících sídel v souladu se schválenými dokumentacemi.

krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody (viz §43 odst.1 a §61 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu - Stavební zákon).

- Rekreační aktivity situovat tak, aby plnily funkci nárazníkového pásma pro nejcennější části parků.
- Upřednostňovat tzv. „měkké“ formy turistických a rekreačních aktivit před formami „tvrdými“³⁶. Tvrdé formy rekreace umisťovat do zastavěných případně zastavitelných území mimo území přírodních parků (s využitím např. transformace ploch průmyslových areálů).
- Programově povolovat aktivity v souladu se zachováním a podporou krajinného rázu.
- Dobrou organizací aktivit v území zamezit devastaci přírodní složky.
- Nové záměry směřující do přírodních parků musejí respektovat přírodní a krajinářské hodnoty území.
- Nepřipouštět řešení, která povedou k významnému zjednodušení krajinné mozaiky, jako je scelování pozemků s různým využitím, likvidace mezí s porosty dřevin, drobných remízků i osamocených stromů, vysoušení mokřadů atd.
- Brát zřetel na historicky podmíněné rozložení kultur v krajině.
- Usilovat o záchranu drobné sakrální architektury a dalších památkových objektů, které tvoří historickou charakteristiku krajinného rázu. Tyto objekty vhodně doplnit kvalitní zelení a přizpůsobit jim prostorové uspořádání krajiny.
- Podporovat obnovu a údržbu historické cestní sítě v zemědělské krajině, např. v rámci budování cyklostezek. Tyto cesty osázet vhodnými dřevinami.
- Podporovat pravidelnou údržbu zemědělských pozemků s cílem významně omezit plošný rozsah ruderalních lad.
- Podporovat zvýšení hodnoty krajinného rázu v územích, kde došlo v minulosti k jeho narušení.
- Doplnit v přírodních parcích vybavenost přímo související s jejich základními funkcemi (např. WC, mobiliář).
- Systematicky se zaměřit na osvětu návštěvníků - systém informačních tabulí o přírodních hodnotách, historii a vývoji parku, pořádání populárně naučných akcí a vycházek.
- Iniciovat participaci občanů (pod odborným vedením) na úpravách rekreačních a odpočinkových ploch v rámci parku.
- Podporovat povědomí a sounáležitost s existencí přírodních parků, prezentovat je jako přednost zvyšující atraktivitu a význam daného území.

2.1.5 Významné krajinné prvky

Významné krajinné prvky přispívají k heterogenitě přírodního prostředí, posilují ekologickou stabilitu na místní úrovni, jsou důležitou součástí krajinného obrazu.

³⁶ Pod „měkkými“ formami turistiky se rozumí takové aktivity, které příliš nezatěžují přírodu a krajinu a nevyvolávají enormní nároky na infrastrukturu. Jde zejména o pěší turistiku (jogging, nordicwalking), v územích méně zranitelných i o cykloturistiku a nenáročné a nedestruktivní „outdoorové“ aktivity. Naopak pod „tvrdými“ formami turistiky se rozumí obvykle hromadné formy rekreace s velkými dopady na přírodu a značnými požadavky na infrastrukturu, jako jsou různá sportovní zařízení, aquaparky, zábavní centra, golfové hřiště atd. Jedním z rysů „tvrdé turistiky“ je vysoká frekvence individuální automobilové dopravy, vyžadující budování rozsáhlých parkovacích kapacit.

Cíl: Stabilizovat v území hodnotné a potenciálně hodnotné významné krajinné prvky jako nezbytnou součást kulturní krajiny.

- Monitorovat potenciální VKP a na základě vyhodnocení registrovat nové lokality.
- Zajistit finanční prostředky pro komplexní péči o registrované VKP.
- Na základě odborného zajištění pracovních postupů využít participace občanských sdružení na provádění péče.
- U VKP stanovených v §3 písm. b) zákona č. 114/92 Sb. podporovat opatření zohledňující funkci údolních niv, např. zatravnění, výsadba břehových porostů, rozptýlené zeleně apod.

2.1.6 Druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Obecný cíl: Cílem je aktivní, systémová a účinná ochrana jednotlivých druhů rostlin a živočichů, jejich populací, společenstev i prostředí. Jednu z podmínek představuje zvyšování biologické diversity na všech úrovních.

Druhovú ochranu nesmí zůstat pouze u ochrany zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a jejich biotopů. Musí také zajišťovat adekvátní ochranu všech druhů a reagovat na nejrozličnější aktuální situace významné pro vybrané druhy, populace či společenstva.

Obecná biodiverzita druhů je na území hl. m. Praze vyšší než biodiverzita chráněných druhů. V kontextu s plošně se rozrůstající městskou aglomerací je nutné si uvědomit, že každá volná (nezastavěná a nezpevněná) plocha je cenná – představuje potenciální biotop.

Opatření:

- Ochranu druhů zajišťovat prostřednictvím ochrany jejich biotopů.
- Prosazovat zájmy druhové ochrany při projednávání územních plánů a územně plánovacích dokumentací a investičních záměrů v rámci posuzování EIA.
- Zajistit vypracování samostatné koncepce boje proti invazním druhům rostlin s výstupy a doporučeními pro realizaci.
- Podporovat výchovu a osvětu v druhové ochraně.

Na území hlavního města Prahy lze využít pro obecnou ochranu přírody a krajiny a pro sledování míry heterogenity území již existující nástroje a prostředky. V analytické části úkolu je uvedena evidence přírodovědně hodnotných částí území, sledování a vyhodnocování lokalit s bioindikačními druhy a rozlišení biotopů a společenstev na území hlavního města Prahy formou „Vegetační mapy“.

Přírodovědně hodnotná území – úkoly:

- Zajistit soustavné monitorování a vyhodnocování informací zjištěných v terénu.
- Zajistit potřebný management s cílem eliminovat jejich potenciální ohrožení.
- Zpracovávat přírodovědně hodnotná území do plánovacích procesů jako plochy se zvýšenou přírodní hodnotou území a potenciálně chráněná území, která je nutno respektovat při realizaci rozvojových záměrů.

- Výhledově zajistit jejich ochranu prostřednictvím územního plánu jako funkční plochy se specifickými územními regulativy, které zajistí jejich odpovídající územní ochranu.

Lokality s bioindikačními druhy – úkoly:

- Zajistit soustavné sledování a vyhodnocování lokalit s bioindikačními druhy.
- Zajistit potřebný management těchto lokalit s cílem eliminovat jejich potenciální ohrožení.
- Bioindikační plochy zanést do územně analytických podkladů jako plochy se zvýšenou přírodní hodnotou s cílem výhledově jim zajistit územní ochranu.
- Prověřovat možnosti uplatnění nástrojů smluvní ochrany.

Aktualizace vegetační mapy – úkoly:

- Zajistit pravidelnou aktualizaci vegetační mapy, optimální interval aktualizace je 5 let.
- Při aktualizaci vegetační mapy sledovat a vyhodnocovat zjištěné změny (nežádoucí i žádoucí), zejména ve vazbě na jejich příčiny (například na realizace investic, na způsoby managementu území, na změny režimu využití území apod.). Závěry využívat při prevenci ochrany přírody a krajiny.

2.1.7 Celoměstský systém zeleně

Představuje prostorově a funkčně spojitý systém, který v sobě zahrnuje základní ekologickou síť – ÚSES, přírodně hodnotná území a lesní porosty i historickou zeleň.

Funkční celoměstský systém zeleně je nedílnou součástí obrazu města, podstatným atributem krajinného rázu, základem zdravého městského prostředí a kvalitní příměstské krajiny poskytující městu rekreační zázemí.

Celoměstský systém zeleně nelze chápat jako systém statický. Měl by se rozvíjet současně s rozvojem města, respektive dle okolností v jeho předstihu (funkčnost a možnost využití nově založených ploch systému zeleně má, ve srovnání s dobou potřebnou pro realizaci zástavby, zpoždění v závislosti na druhu vegetačního opatření).

Ze závěrů analytické části vyplývá, že trvale ubývají plochy zeleně, zejména v centrální části města. V zastavěném území systém negativně ovlivňují stresové účinky prostředí, fragmentace území infrastrukturou, vedení inženýrských sítí ztěžující výsadby stromů apod. Proto je nezbytné systém dlouhodobě stabilizovat, chránit před nevhodnými aktivitami, odpovídajícím způsobem posilovat a plošně rozšiřovat.

Dlouhodobý cíl: Získat strategické plochy celoměstského systému zeleně do majetku města, které má nejlepší předpoklady zajistit jeho systémovou ochranu a údržbu. S tím souvisí potřeba iniciovat návrh správního mechanismu, který by umožnil směny nebo výkupy pozemků celoměstského systému zeleně do vlastnictví města.

Opatření:

V rámci územních nároků:

- V rozvoji zeleně preferovat podporu celoměstského systému zeleně dle ÚPn. Radiální propojení vychází z historického kontextu a přirozené konfigurace terénu. Podporovat a posilovat radiální propojení na region a tangenciální propojení v rámci sídla.
- Při zpracování nového ÚPn prověřit možnosti plošného posílení celoměstského systému zeleně jak na rezervách zastavěného území (například při restrukturalizaci průmyslových a výrobních ploch, ochranou ploch se sídlištní vegetací před zahušťováním zástavby na sídlištích), tak v dosud nezastavěném území (zejména s cílem snížit rekreační zatížení zvláště chráněných lokalit a funkčních prvků ÚSES).
- Odstranit nepřesnosti či problematické části území z hlediska vymezení ÚSES a celoměstského systému zeleně formou samostatných dokumentací.
- V rámci územně plánovacího procesu podporovat rozvoj ploch zeleně a jejich vazbu na celoměstský systém zeleně pomocí místních propojení.
- Minimalizovat úbytek stávajících ploch i ploch systému zeleně navržených v ÚPn, doplňovat a posilovat systémový charakter celoměstského systému zeleně.
- Trvale nepřipouštět výstavbu na monofunkčních plochách zeleně ani jejich dílčí „okrajování“ okolní výstavbou, či jejich fragmentaci dopravními stavbami a inženýrskými sítěmi. V odůvodněných případech (záměry jinak reálně technicky či ekonomicky neřešitelné) za úbytek ploch požadovat adekvátní kompenzaci.
- Sledovat bilance nárůstu a úbytků zeleně v souvislosti se změnami ÚPn a probíhající výstavbou průběžně a konkrétně. Bilance vztahovat na menší územní celky s přesnější vypovídající hodnotou, např. na jednotlivé městské části, vztaženo na obyvatele a funkci zeleně. Údaje za celé správní území jsou příliš obecné a mohou být až zavádějící (jiný význam, efekt a dopad má úbytek 1 ha zeleně v centru a zalesnění 1 ha řízené skládky na okraji Prahy; v celkové bilanci se tato skutečnost neprojeví, ale úbytek zeleně v centru signalizuje velmi nepříznivý trend). Bilance změn sledovat přinejmenším s rozlišením centrální oblast, kompaktní město a vnější pásmo. K žádoucímu přesnějšímu rozlišení bilančních oblastí využít jako podklad členění území uvedené v podkladové studii architekta Bašeho. V této studii se analyzuje podíl zeleně a veřejných prostor v jednotlivých typech zástavby.
- Iniciovat vypracování metodiky diferencovaného přístupu k posuzování a potřebě zeleně v jednotlivých pásmech (bilančních oblastech) ve vztahu k antropogennímu zatížení. Jejich vymezení upřesnit zejména s ohledem na morfologické a biogeografické podmínky, stupeň ekologické stability území, míru dochovanosti přírodních hodnot, míru působení stresových faktorů prostředí, hustotu osídlení a míru urbanizace. K vymezení je nutný multidisciplinární přístup. Zásady hodnocení integrovat do územně plánovací dokumentace. Zjištěné a vyhodnocené výsledky využívat v územně plánovacím procesu jako exaktní fakta při projednávání jednotlivých stavebních záměrů.
- Aktualizovat a korigovat Systém zeleně hl. m. Prahy v návaznosti na probíhající rozvoj města.
- Při projektovém zpracování rozvojových lokalit podporovat mezirezortní projektové skupiny a posílení pozic odborníků na ochranu přírody.

- Do územně analytických podkladů promítnout potenciální součásti celoměstského systému zeleně jako území se zvýšenou přírodní hodnotou.

V rámci transformace:

- Formou odborného podkladu (např. studie zeleně včetně inventarizace a sadovnického ohodnocení stávajících dřevin) postupně vyhodnotit plochy zeleně na jednotlivých sídlištích. Je potřeba dotvářet koncepci sídlištní zeleně v návaznosti na změny funkčního využití sídlišť, na jejich probíhající regeneraci a na změny vlastnických poměrů. Zpracování těchto materiálů etapizovat dle stáří zeleně na jednotlivých sídlištích. Stromové patro se postupně dostává do dospělého věku a je potřeba zajistit novou náhradní výsadbu.
- Pokud bude zachován veřejný charakter sídlištní zeleně, bude potřebné zajišťovat pravidelnou aktualizaci nezbytných systémových opatření pro její údržbu a funkčnost. Proto se doporučuje postupně zpracovávat pro plochy veřejné zeleně na jednotlivých sídlištích podkladové, koncepční, systémové materiály, které by byly obdobou „Plánů péče“ či „Lesních osnov“, samozřejmě se zaměřením na funkce, které má sídlištní zeleň plnit. Tyto materiály by byly aktualizovány v pravidelných termínech (například po 10 letech). K jejich zpracování by byl nezbytný multidisciplinární přístup. Dokumentace by se zabývala především:
 - druhovou a věkovou skladbu dřevin,
 - potřebou náhradních výsadeb,
 - potřebou kácení,
 - zajištěním podmínek obecné ochrany přírody a krajiny,
 - vyhodnocováním přirozené sukcese a ochranou hodnotných biotopů,
 - reakcí na změny ve věkové struktuře obyvatel sídliště,
 - koordinací s požadavky sociálního pilíře udržitelného rozvoje,
 - potřebou rekultivačních opatření ve vazbě na realizaci a rekonstrukce inženýrských sítí,
 - reakcí na změny ve využití sídlištních objektů,
 - reakcí na změny forem každodenní rekreace,
 - zajištěním průchodnosti sídliště pro pěší a cyklisty, reagující na změny v rozmístění veřejné vybavenosti na sídlišti,
 - zajištěním vazeb na přírodně rekreační pásy a systémy nadmístního a celosídelského významu,
 - upřesňováním vazeb na aktualizovaný celoměstský systém zeleně apod.

V rámci realizace a údržby:

Zvýšit kvalitu stávajících ploch zeleně, podporovat různověkost zastoupených dřevin, korigovat střet dřevin vysazených v těsné blízkosti obytných objektů jejich prořezávkou či v odůvodněných případech pokácením a náhradní výsadbou na vhodném místě.

- Urbánní biotopy, jako některé zahrady, parky a zejména hřbitovy, představují potenciální plochy pro rozvoj obecné biodiverzity. Prosazovat a podporovat údržbu těchto ploch na základě ekologických principů a přírodě blízkých postupů.
- Vytvářet podmínky pro využití náhradních výsadeb k realizaci ploch celoměstského systému zeleně.

- Stanovit priority ochrany v rámci chráněných území, která mají charakter městského parku nebo tzv. lesoparku (např. Hvězda, Stromovka). Nutno vymezit jádrovou část území odpovídající managementu ochrany, zpracovat metodický postup preference managementu jednotlivých částí chráněných jako ZCHÚ a podle zákona č. 114/92 Sb.
- V rozvojových lokalitách následně prověřovat stav nových výsadeb založených zejména na základě požadavku splnění stanoveného koeficientu zeleně. Postihovat nedodržení řádné péče s následným úhynem výsadeb a bez další obnovy.
- Vyhodnocovat účinnost uplatňování „Zásad péče o zeleň v hl. m. Praze“ a zjištěné skutečnosti promítat do jejich aktualizace.
- Zajišťovat osvětu a v předstihu poskytovat veřejnosti informace o potřebě zásahů do zeleně, o jejich významu, účelnosti, případně nezbytnosti a jejich následné kompenzaci.

Příklady ze zahraničí

- Současným trendem vývoje evropských měst je integrovat přírodu do města, ne však živelně, ale řízeně. Cíleně zakládané přírodě blízké biotopy se stávají součástí úprav veřejných prostorů a moderní architektury. Ochrana přírody ve smyslu ochrany biotopů se stává nástrojem krajinných architektů³⁷.
- Podporovány jsou ekologické přístupy k navrhování ploch zeleně, krajinářské úpravy s retenčními prostory posilujícími retenční schopnost území.
- V rámci potřeby zvýšit zastoupení zeleně v centrech měst je formou dotací podporováno zakládání zelených střech, popínavé zeleně na fasádách a rekonstrukce úprav vnitrobloků.

2.1.8 Zásady podpory realizace zeleně v jednotlivých pásmech sídelního útvaru

Uvedené zásady mají přesah do jednotlivých oblastí; tak jako nelze přesně tyto oblasti definovat, tak i doporučené zásady jsou uvedeny v oblasti, kde by měly převažovat.

Centrální oblast:

V historickém centru plní funkční úlohu zeleně především historické zahrady a parky. Podporovat je třeba úpravy atrií, uličních prostorů a drobných ploch zeleně a hlavně maximální využití vodních prvků. Nezbytné je zajištění zachování pohledových účinků zeleně v hlavních panoramatech.

- Podporovat doplňování neúplných stromořadí v souladu se stávající druhovou skladbou, založení nových stromořadí ze stromů odpovídajících šířce uličního prostoru, v omezené míře mobilní zeleň, kvalitně založenou a pečlivě udržovanou.
- Nelze-li z prostorového a funkčního hlediska uplatnit výsadby stromů v zelených páslech, podporovat výsadby stromů i ve zpevněném, ale propustném povrchu.

³⁷ Perspektiven und Bedeutung von Stadtnatur für Stadtentwicklung, 1.Tagung des Kompetenznetzwerkes Stadtökologie Conturec, 26.-28. 11. 2006, Technische Universität Darmstadt.

- Podporovat zvýšení kvality ploch ve vnitroblokových prostorech zejména:
 - zachováním kvalitní a perspektivní vzrostlé zeleně a podílu rostlého terénu pro její uplatnění v rámci vnitrobloku,
 - minimalizovat přeměnu zeleně v osluněných a prostorově optimálních polohách na zastavěné plochy se střešní zelení,
 - u podzemních staveb ve vnitroblocích podporovat intenzivní zelené střechy s mocností substrátu nad 0,5 m, které jsou z hlediska mikroklimatu vhodnější, slouží k pobytu a představují i určitý retenční potenciál (zpomalení odtoku).
- Podporovat rehabilitaci veřejných prostorů v souladu s respektováním provozních a sociálních potřeb, ekologických a kulturněhistorických kritérií.
- Podporovat úpravy uličních prostorů a rozvoj stromořadí.
- Nepřipouštět řešení deficitu ploch pro dopravu v klidu na úkor ploch zeleně.

Kompaktní město:

Základní strategický směr v prostorovém rozvoji města je směr přechodu města na polycentrickou strukturu. Tento směr by měl sledovat i rozvoj zeleně a vzájemně jednotlivé struktury propojovat.

V kompaktním městě dochází ke změnám monofunkčních souborů a zde se nabízí velká příležitost k rehabilitaci zeleně. Restrukturalizace pražského průmyslu uvolňuje plochy, které mohou být využity k rozvoji zeleně.

- Podporovat regeneraci sídlištní zeleně např. v souvislosti s využitím aktuálně probíhajících programů humanizace sídlišť. Využít většinou příznivou prostorovou strukturu panelových sídlišť a stávající potenciál zeleně k rehabilitaci celkového prostoru ve prospěch posílení možnosti každodenní rekreace. S využitím participace veřejnosti vytvářet novou identitu místa a podporovat vztah obyvatel ke svému okolí.
- Podporovat rehabilitaci veřejných prostorů v souladu s respektováním provozních a sociálních potřeb, ekologických a kulturněhistorických kritérií.
- Podporovat budování extenzivních střech na objektech a intenzivních vegetačních úprav na střeších podzemních objektů.
- Podporovat sadové úpravy vnitrobloků a využití popínavé zeleně na fasádách objektů.
- Podporovat rozvoj vodních ploch a prvků jako součást architektury, případně jako doplněk architektury, v rámci sadových úprav vytvářet přírodě blízké biotopy s využitím dešťové vody.
- Podporovat odkrytí částí zatrubněných toků v rámci tvorby (úprav) nových veřejných prostorů.
- Přístupem k úpravám ploch zeleně s minimalizací rozsahu zpevněných ploch zlepšovat retenční schopnosti území.
- Podporovat v místech, kde je to možné (např. restrukturalizace průmyslových areálů), rozšiřování prvků ÚSES, zejména biokoridorů podél vodotečí a vytváření travnatých zasakovacích pásů s porosty dřevin.

Vnější pásmo:

Ve vnějším pásmu, kde je doposud dominantní příměstská krajina s původně venkovským osídlením by měla nová zástavba citlivě navázat na stávající sídla. Volný prostor nabízí vhodné podmínky pro rozvoj prvků ÚSES a současně prostorů pro rozvoj lesů, ploch s trvalými travními porosty rozptýlenou zelení a prostorů pro rekreaci.

- Podporovat trend zmenšování plochy orné půdy ve prospěch trvalých kultur, lesů, luk, vodních ploch.
- Ochrana pramenných oblastí toků a údolních niv vodotečí, respektování sítě přirozeného povrchového odtoku (například zastavování přirozených údolnic zvyšuje riziko lokálních záplav).
- Podporovat rozšiřování prvků ÚSES, zejména biokoridorů podél vodotečí a vytváření travnatých zasakovacích pásů s porosty dřevin.
- V rozvojových plochách zakládat adekvátní plochy zeleně s rekreační a oddechovou funkcí a novou identitou:
 - zalesněním s využitím možnosti ponechání bezlesí,
 - založením extenzivního porostu přírodní krajinné zeleně s využitím přirozené či řízené sukcese (např. lesních okrajů, starých sadů a zahrad); tyto plochy mohou být využívány k „měkké“ rekreaci,
 - založením větší plochy rekreační zeleně formou pořádání krajinné výstavy (zde je možné zapojení soukromých subjektů).

Vybrané zásady pro rozvoj nových lokalit ve vnějším pásmu:

- z hlediska snížení fragmentace území navrhovat v okolí zástavby, ve vazbě na volné prostory, polyfunkční komunikace, sloužící zemědělské, lesnické výrobě i rekreaci,
- preferovat úpravy území, které využívají dešťovou vodu v místě, případně zpomalují její odtok,
- minimalizovat nepropustné zpevněné plochy,
- navrhovat pěší a cyklistické stezky s vazbou na centrum města i na pražský region; nezbytná je v tomto směru spolupráce hl. m. Prahy a Středočeského kraje,
- při řešení krajinných prostorů dbát na vazby a přístupové cesty k hromadné dopravě,
- vytvářet prostory s identitou místa, a rozvíjet tak lokálně ekologický patriotismus,
- rozlišovat struktury způsobem založení a péčí o vegetaci, použitím rostlin (druhovým zastoupením, prostorovým uspořádáním), vytvářením nových krajinných segmentů v souladu s charakterem místa,
- při změnách nebo obnově struktury krajiny využívat historických údajů, map, leteckých snímků, biogeografické diferenciaci území, vegetační mapy,
- nové struktury propojovat s celoměstským systémem zeleně a ÚSES a podporovat vazby na kompaktní město a pražský region,
- v rámci vnějšího pásu se soustředit na plochy bezprostředně navazující na zastavěné území, jejich regeneraci vytvářet prostory pro každodenní rekreaci; v docházkové vzdálenosti cca 300 m, kde je možné s minimálními finančními nároky realizovat přírodě blízké plochy zeleně.

2.1.9 Vodní ekosystémy

Cílem je zvýšení počtu rostlinných a živočišných druhů vázaných na vodní ekosystémy, ochrana chráněných druhů a zvýšení čistoty vody v pražských vodních tocích a rybnících a zajištění bezpečnosti vodních děl při povodňových stavech.

Opatření:

- Podporovat vodohospodářská revitalizační a na ně navazující krajinotvorná opatření a provádět je tam, kde jsou vhodná a účelná.
 - Ve vodním hospodářství podporovat komplexní přístupy k vodním tokům a nivám, založené na principech diferenciací jednotlivých konkrétních úseků podle skutečné pozice v povodí, zejména podle vztahu k zástavbě či volné krajině a podle pořadí významnosti funkcí.
 - Podporovat polyfunkčnost vodních toků a jejich niv, u nichž byly dosud jednostranně preferovány funkce odtokové, případně energetické a plavební. Rehabilitovat funkce přírodní, krajinné, pobytové a rekreační.
 - Chránit a vhodným managementem podporovat dochovaný přírodní nebo přírodě blízký stav vodních toků a niv.
 - Ve vhodných úsecích (například v návaznosti vodního toku na plochy se zvýšeným zájmem ochrany přírody a krajiny) podporovat obnovení přírodního či přírodě blízkého stavu části dříve technicky upravených vodních toků.
 - Při zpracování nového územního plánu důsledně zajistit územní ochranu dosud nezastavěných částí údolních niv. Formulací územních regulativů připustit jen takovou stavební činnost, která úzce souvisí s vodohospodářskou a ekologickou funkcí údolní nivy.
 - Při zpracování nového územního plánu doplnit drobné vodní toky, které jsou v současném ÚPn součástí jiných funkčních ploch a nejsou specifikovány.
- Podporovat ekologizaci správy vodních toků a vodohospodářských revitalizací.
 - Vytvořit Program hlavních vodohospodářských revitalizačních opatření pro období do roku 2015 (v návaznosti na Plány oblastí povodí Dolní Vltavy a Berounky), vycházející z hlavních poznaných problémů v síti vodních toků hl. m. Prahy.
 - Zajistit zpracování projekční a realizační metodiky vodohospodářských revitalizací na území hl. m. Prahy pro potřeby správců vodních toků, vodoprávních úřadů, orgánů ochrany přírody a dalších subjektů, vstupujících do procesu revitalizací.
 - Zajistit městskou koncepci ekologizace správy vodních toků a integrace revitalizačních přístupů do systému protipovodňové ochrany.
 - Aktivně spolupracovat se státním systémem podpory revitalizačních opatření (např. Program revitalizace říčních systémů Ministerstva životního prostředí - PRŘS).
 - Ekologický fond města rozšířit o dotační titul na podporu liniových revitalizačních akcí, který bude působit v součinnosti se státním PRŘS. Z tohoto podtitulu dotovat investorům liniových

- revitalizací náklady na projektovou dokumentaci staveb a odůvodněné výkupy pozemků, potřebné pro obnovu potočních a říčních koridorů.
- Zajistit zpracování podrobné městské koncepce migračního zprůchodnění vodních toků.
 - Zpracovat výsledky z plánování v oblasti vod do územně plánovacího procesu.
 - Koordinovat realizaci potřebných opatření se sousedními správními územími.
 - Podporovat a případně zakládat lokální poříční biotopy (obnova fragmentů nivních tůň, postranních ramen, nivních hájů apod.).
 - Rekonstrukce břehových porostů, včetně využití potenciálu přirozené obnovy.
 - V rámci rekonstrukce objektů podporovat zprůchodnění migračních překážek – jezů.
 - Na revitalizovaných úsecích toků provádět podrobný průzkum vodní fauny a flóry s cílem vyhodnocení jednotlivých revitalizačních zásahů.
 - Podél toků cíleně likvidovat invazní rostliny, zejména křídlatku japonskou.
 - Optimalizovat nakládání s dešťovými vodami, zejména využívání dešťových retenčních nádrží (víceúčelovost, částečné otevření přírodním funkcím).
 - U rekonstrukcí vodohospodářských objektů dbát na zajištění migrační prostupnosti.
 - Pokračovat v projektu „Obnova a revitalizace pražských nádrží“ a vyhodnotit účinnost realizovaných opatření.
 - Zajistit ochranu stávajících přírodně cenných vodních a mokřadních biotopů a podporovat vznik nových biotopů:
 - Podrobnou inventarizaci mokřadů a návrhem realizace odpovídajícího způsobu ochrany a managementu.
 - Postupným zajištěním územní ochrany mokřadů stabilizací v územně plánovacích dokumentacích.
 - Prosazováním mimoprodukční funkce rybníků a nádrží.
 - Vedle vodohospodářské funkce podporovat u poldrů a retenčních nádrží i jejich ekologickou a krajínotvornou funkci.

2.1.10 Lesní ekosystémy

Obecný cíl: Přístupovat k lesním ekosystémům jako k nezastupitelným plochám pro ekologickou stabilitu krajiny, s vysokým významem pro každodenní rekreaci, důležitý faktor ovlivňující mikro- a mezoklimatické poměry (v městském mezoklimatu se jedná zejména o změny v poměrech teplotních, ve vodní bilanci a ve větrném proudění), a další mimoprodukční krajiny.

Funkce a účinky lesa pro lidskou populaci lze shrnout do tří základních skupin – zdravotní, hygienické a rekreační. První dvě skupiny účinků jsou dány existencí lesa. Rekreační využívání vyžaduje aktivní přístup člověka. Parkové a příměstské lesy slouží především krátkodobé rekreaci. Odborná literatura³⁸

³⁸ Příměstské lesy; Zdeněk Poleno; SZN Praha 1983

uvádí výsledky sociologických šetření, ze kterých vyplývá, že z obyvatel velkoměst má zájem o rekreaci v lese jeho každý druhý občan, kdežto v malých obcích jejich každý desátý obyvatel.

Dlouhodobý cíl: Zvyšování podílu lesů v území. Udržování jejich odpovídající skladby. Rozšiřování rekreační vybavenosti lesů pro každodenní rekreaci. Zajištění nezbytné údržby rekreačních lesů.

Opatření:

– Zajištění cílové druhové skladby:

Cílová druhová skladba představuje ekonomicky, biologicky i funkčně optimalizované zastoupení dřevin v myšleném věku porostu, které odpovídá přírodním podmínkám hospodářského souboru jako jednotky diferenciaci hospodaření v lesích.

Stanovení a zdůvodnění cílové druhové skladby je klíčovou úlohou lesního hospodářství. Při rozhodování o cílové druhové skladbě je třeba zvažovat ekologické podmínky stanoviště a poznatky o biologických vlastnostech dřevin, výsledky ochranného a historického průzkumu, a to jak u jednotlivých dřevin, tak i u typických směsí.

K tomu přistupuje významný požadavek zavádět a udržovat maximální podíl ekonomických dřevin (všeobecně smrk a borovice), jenž by zaručoval nejvyšší možnou produkci a přitom neohrožoval její trvalost do budoucna. Je třeba zdůraznit, že cílová druhová skladba nemusí být vždy dosažena v současných porostech, ale bývá dosažena až v porostech následných.

Čím je stanoviště chudší a extrémnější, tím více se musí cílová druhová skladba blížit původnímu složení dřevin; taková skladba je nejodolnější a nejtrvalejší.

V lesích na území hlavního města Prahy pokračuje započatý trend v hospodaření, tj. přeměna stanovištně nevhodných smrkových porostů a borových monokultur ve špatném zdravotním stavu na porosty smíšené s dřevinnou skladbou blíží se původnímu přirozenému složení porostů v oblasti Prahy (dub, habr, lípa, buk), případně na borové porosty s dostatečnou příměsí listnatých dřevin.

Určitým problémem jsou v Praze stávající akátové porosty, které v současné době zaujímají celkem 7,28 % porostní půdy. Všeobecnou snahou lesníků je tyto nevhodné akátové porosty postupně přeměňovat na porosty se stanovištně vhodnými dřevinami. Vzhledem k velmi vysoké pařezové výmladnosti akátu jsou tyto přeměny pracné a ekonomicky velmi náročné. Proto je potřeba zvážit, kdy je vhodné takovou přeměnu provést a kdy je vhodnější současné zastoupení akátu v porostu ponechat. To je opodstatněné především na extrémních stanovištích, kde podmínky obnovy porostů jsou velmi ztíženy samotnými nepříznivými vlastnostmi stanoviště a přeměna by byla v takových podmínkách téměř nereálná.

– Vytváření podmínek pro rekreaci v lese:

Dlouhodobým cílem je zatraktivnit i další méně navštěvované lesní celky tak, aby se rekreační zatížení rovnoměrněji rozložilo mezi další pražské lesy. Navštěvnost některých lesů se již blíží maximální únosné hranici a často převyšuje navštěvnost řady parků.

Problémem zůstává rekreační využití větších lesních celků na okraji města z důvodů jejich horší dostupnosti pro krátkodobé návštěvy. V jejich okolí je osídlení zejména v rodinných domcích, kde

potřeba krátkodobé rekreace není nikdy tak vysoká, jako u osídlení městského typu. V těchto lesích není žádné nebo jen minimální vybavení očekávané návštěvníky rekreačních lesů.

K rekreaci lze využívat vysoký podíl odvozních cest se zpevněným povrchem umožňujícím celoroční provoz (kategorie 1L a 2L1) – celkem 87,2 %. Tento údaj svědčí o vysoké kvalitě cestní sítě v lesích na území hlavního města Prahy.

– Péče o zdravotní stav lesů:

Z údajů uvedených v analytické části je patrné, že vývoj zdravotního stavu lesních porostů, indikovaného množstvím jehličí (listů) a jeho stavem (množství obsažené vody a stupeň prosychání), má ve sledovaném období (1984-2004) kolísavý charakter. Celkově ale údaje jednoznačně ukazují zhoršující se tendenci.

Průběh zdravotního stavu lesních porostů je dán především průběhem klimatu (srážky zejména v průběhu jara, průběh teplot v letních měsících atd.). Zdravotní stav lesa významně ovlivňují také imise, které patří k rozhodujícím faktorům poškození lesů v daném území. Přestože došlo k výraznému poklesu imisí SO_2 , došlo zároveň i k značnému nárůstu imisí NO_x především z automobilové dopravy. Tato situace bude pravděpodobně i nadále pokračovat a bude stále více ovlivňovat stav lesních porostů, a to nejen porostů v bezprostřední blízkosti frekventovaných komunikací.

Rekreační využívání pražských lesů se negativně projevilo na 28,4 % lesních porostů, což je absolutně nejvyšší míra poškození tohoto druhu v rámci celé ČR. Pro srovnání je uveden rozsah poškození lesních porostů rekreační zátěží v Královéhradeckém kraji, který je druhý nejvyšší v republice, a to je 4,8 %. Vysoké rekreační zatížení lesních porostů je důsledkem nedostatku zeleně a vysoké hustoty obyvatelstva v Praze.

V průběhu celého decenia jsou poměrně významné škody způsobené člověkem, a to jak neúmyslné, tak i úmyslné (krádeže sazenic ve větším rozsahu, požáry v kulturách i starších porostech, poškozování – lámání – kultur a mlazin). Škody zejména v Kunraticích nabývají plošného charakteru a v některých případech brání docílit zajištění kultur.

– Rozšiřování ploch lesa:

Rozsah lesů se na území hlavního města Prahy soustavně zvyšuje, i když ne v potřebném tempu. Lesy se v současné době podílejí jen cca 10 % na celkové výměře. Tato hodnota je výrazně pod republikovým průměrem.

Je třeba zdůraznit, že v průběhu let se měnil charakter nově zalesňovaných ploch podle toho, jak se měnily důvody zalesnění: od zamezení erozi, přes snahy o zvýšení krásy pražského okolí a zpříjemnění pobytu obyvatel v přírodě, až po cílevědomé zakládání lesoparků jako míst pro krátkodobou rekreaci obyvatel nově vznikajících sídlišť.

Volba dřevin se měnila podle důvodů zalesnění. Od borovice černé, akátu a dubu červeného k dřevinám odpovídajícím cílové druhové skladbě a podle potřeby doplňovaným dalšími dřevinami, zvyšujícími estetickou hodnotu rekreačně využívaných lesů.

V obecné rovině lze konstatovat, že problematika zalesňování zemědělských půd nabyla v několika v posledních letech na významu i v celostátním měřítku. Současné změny v zemědělské politice přinesly ČR vznik několika dotačních programů na podporu zalesňování zemědělských půd. Jedná se o zalesňování pozemků dosud využívaných zemědělsky, kde je další kultivace nežádoucí nebo nerentabilní, nebo pozemků antropogenně výrazně degradovaných.

Zakládání lesů nemůže být ponecháno náhodě, musí obsahovat alespoň určitou míru systémového pojetí. O rozmístění lesů v městských aglomeracích rozhodují nejen podmínky objektivně dané, jako reliéf terénu, půdní poměry a vlastnické vazby. Vhodným rozmístěním lesů lze funkční účinnost lesů významně zvýšit. Koncepti nemohou postačovat plochy, které zůstanou nevyužity jinými funkcemi aglomerace. Při systémovém přístupu je nutné považovat plochy zeleně za jednu z nejdůležitějších funkčních zón.

- Soustavně zajišťovat potřebný management prvků ÚSES v lesních porostech:

Hlavní zásady hospodaření ve vymezených a schválených prvcích ÚSES na lesních pozemcích:

- upřednostňovat jemnější způsoby hospodaření, zejména podrovní, event. násečný způsob hospodaření a vyvarovat se rozsáhlých holých sečí,
 - cílová druhová skladba musí splňovat požadavek výhledového přiblížení k přirozené druhové skladbě odpovídající příslušnému stanovišti (lesnímu typu),
 - nezavádět geograficky nepůvodní dřeviny, pokud není stanoveno jinak v podrobné dokumentaci ÚSES.
- Dodržovat pravidla lesního hospodaření v evropsky významných lokalitách:

Pravidla pro lesní hospodaření v evropsky významných lokalitách jsou uvedeny v příloze Sdělení č. 23 odboru mezinárodní ochrany biodiverzity o vydání „Pravidel hospodaření pro typy lesních přírodních stanovišť v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000“.

Výše uvedená pravidla by měly využívat všechny dotčené orgány v resortu životního prostředí a odborné organizace při vytváření plánů péče, posuzování návrhů lesních hospodářských plánů a lesních hospodářských osnov i dalších dokumentů, týkajících se lesního hospodaření v evropsky významných lokalitách.

2.1.11 Zemědělské ekosystémy

Obecný cíl: Konveční zemědělská výroba má v městských aglomeracích zhoršené podmínky pro hospodaření. O to více se v těchto územích zvyšuje význam mimoprodukčních funkcí ZPF. V podmínkách Prahy se jedná zejména o nabídku příležitostí a možností k(e):

- každodenní rekreaci v přírodním prostředí, jehož vhodnou součástí jsou extenzivní druhy zemědělských pozemků,
- udržení či zvýšení vodní retence území, k čemuž může přispět vhodná struktura a organizace půdního fondu,
- řízenému rozlivu povodňové vlny na zemědělské pozemky, jako opatření ke snížení povodňového rizika,
- žádoucímu prostorovému členění obytného území, tzn. zachování sídelních meziprostorů či cezur³⁹ mezi sídly,
- zvýšení ekologické stability území převodem orné půdy na ekologicky stabilnější druhy⁴⁰ zemědělských pozemků nebo zalesněním ZPF či výsadbou nelesních dřevin.

³⁹ Viz urbanistické „Podkladové studie“.

Tyto funkce lze jen obtížně, případně vůbec ne, nahradit technickým způsobem. Z těchto důvodů nelze v dlouhodobém horizontu připustit zásadní snížení rozsahu ZPF zábozem pro stavby nebo zpevněné plochy.

Dlouhodobý cíl: Zachování nezbytného podílu ZPF k plnění jeho mimoprodukčních funkcí; nejkvalitnější zemědělské pozemky využívat k zemědělskému hospodaření s preferencí méně intenzivních forem nebo zajistit jejich užívání, které trvale neznehodnotí přirozený produkční potenciál, preferovat ekologické obhospodařování.

Opatření:

- Diferenciace a preference forem zemědělského hospodaření:
Na základě podkladových studií („krajinných plánů“) rozlišit v území prostory, ve kterých se:
 - dlouhodobě akceptuje konvenční zemědělská prvovýroba,
 - preferuje ekologické zemědělství (přírodní parky, údolní nivy, ochranná pásma zvláště chráněných území),
 - vymezí rekreační prostory s útlumem zemědělské produkce, jejichž součástí budou pozemky neintenzivních travních porostů,
 - vymezí prostory, kde budou mít neintenzivní formy zemědělského hospodaření doplňkový charakter (rekreace, jízda na koni apod.),
 - navrhne protierozivní ochrana ZPF vegetačními opatřeními; jedním z kritérií pro její řešení budou i estetická kritéria,
 - vymezí polyfunkční zemědělské plochy vhodné k zalesnění.
- Zachovat neintenzivní přestálé sady a zahrady k uchování širokého spektra krajových a místních odrůd ovocných dřevin například jejich registrací jako VKP se specifickými biotopy.
- Využívat neintenzivní formy chovu zvířat pro management krajiny a lokalit zvláště chráněných území (například spásání stepních biotopů, údolních niv).
- Zemědělské účelové komunikace zapojit do sítě víceúčelových komunikací pro zvýšení průchodnosti krajinou.

⁴⁰ Zejména trvalé travní porosty.

2.2 ÚKOLY A OPATŘENÍ V OBLASTI ZVLÁŠTNÍ OCHRANY

Strategický cíl:

Dlouhodobé zachování a prohloubení vysoké pestrosti (biodiverzity) živé i neživé přírody hlavního města Prahy jako charakteristického atributu tohoto správního území. Přirozeně využít této vysoké pestrosti území proti umělému sjednocování prostředí jak přírodního, tak urbanizovaného.

Charakteristika a zdůvodnění strategického cíle vize:

Abychom charakterizovali a především zdůvodnili předkládanou vizi, musíme vyjít z rozborové části Koncepce ochrany přírody a krajiny v hlavním městě Praze a položit si níže uvedené tři typy otázek a hledat na ně příslušné odpovědi. Ty otázky jsou:

1. Co považujeme v řešeném území za přednost sledované oblasti?

Budeme-li brát za předmět řešení problematiku zvláště chráněných území a zvláště chráněných druhů organismů a volně žijících organismů, tak především obrovskou pestrost geologického a geomorfologického podkladu a na něj vázanou vysokou biodiverzitu a s tím spojenou i vysokou schopnost regenerace pražské přírody. Dále je nutné brát v úvahu:

- vysokou vědeckou hodnotu z geologického a paleontologického pohledu, kde většina pražských MZCHÚ patří mezi celosvětově známé lokality (viz příslušné tabulky),
- různé geomorfologické typy povrchu,
- vysokou biodiverzitu druhů,
- endemické druhy rostlin a živočichů,
- správní území obce je identické se správním územím kraje a umožňuje operativně využívat potenciál MZCHÚ a zavedený systém péče o MZCHÚ,
- možnost operativního projednávání a vyhlašování MZCHÚ dle návrhů,
- druhová pestrost volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a tím i pestrost biotopů i člověkem vytvořených na území Prahy,
- dostupnost vědecké a odborné základny a její nadšení pro přírodu Prahy,
- řada dobrovolných organizací, zabývajících se fyzickou péčí o MZCHÚ.

2. V čem je slabina sledované oblasti?

Budeme-li opět brát za předmět řešení problematiku zvláště chráněných území a zvláště chráněných druhů organismů a volně žijících organismů, tak slabiny spočívají především:

- v byrokratických procesech daných zákony,
- v objemu financí, kterých je sice hodně, přesto však nestačí pro zajišťování optimální péče o maloplošná zvláště chráněná území,

- nedostatek všeobecné povědomosti o tom, že MZCHÚ vyžadují trvalou údržbu, aby v nich byly zachovány hodnoty, pro které byly vyhlášeny; a z toho vyplývající nedostatek financí určených na údržbu MZCHÚ,
- v tlaku na zastavování dosud volných pozemků, zejména polí, místo toho, aby se zde vytvářely nové plochy veřejné zeleně, aby se tak mimo jiné snižovala dosud velká prašnost, vznikající při obdělávání polí v okolí Prahy a zejména by se snížila rekreační zátěž zvláště chráněných území,
- ve vandalismu a v problémech se zvýšeným chovem psů ve městě, včetně zdivočelých, původně domácích, psů, koček, holubů a dalších zvířat,
- v introdukci a svévolném rozšiřování tzv. invazních druhů, zejména některými skupinami obyvatel a jejich zájmovými organizacemi (např. myslivci, rybáři),
- v nedostatečném využívání pravomocí dobrovolných pracovníků ochrany přírody, v malé či spíše téměř žádné spolupráci s policií ČR a městskou policií.

3. Jaké jsou rizika, hrozby, příležitosti, nabídky?

Největším rizikem a hrozbou pro MZCHÚ a zvláště chráněné druhy organismů je tlak společnosti na další a další zabírání nezastavěných ploch, stavební nekázeň a vandalství a nekázeň části obyvatel nerespektujících ochranné podmínky v MZCHÚ. Dalšími hrozbami jsou pak činnosti, které narušují až likvidují pramenné oblasti, vysoká koncentrace návštěvnosti některých MZCHÚ, obestavování MZCHÚ či případná změna organizačního systému a financování péče o MZCHÚ. To jsou největší rizika a hrozby, které mohou negativně ovlivnit systém ochrany přírody v Praze.

Naproti tomu jsou zde příležitosti a nabídky, které mohou výrazně pomoci ochraně přírody v Praze. Jsou to zejména:

- výrazně může pomoci zvýšení poznání a výchovy lidí nejen na školách, ale v celé společnosti; jde především o to, aby ve školách všech typů bylo dosaženo zvýšení počtu hodin pro přírodovědné obory a ekologickou výchovu,
- university III. věku, stejně jako i ostatní kulturní a výchovná zařízení by se měly více zabývat touto problematikou,
- poznávací programy o přírodě města by měly ve větší míře do svých programů zařadit i Centra ekologické výchovy,
- cílevědomá, soustavná a diferencovaně zaměřená osvěta zaměřená na různé věkové a sociální vrstvy; strategický význam má osvěta a ekologická výchova nedospělé části populace, která bude posléze ovlivňovat a rozhodovat o přístupu celé společnosti k otázkám ochrany životního prostředí, ochraně přírody, o soužití či „boji“ s přírodou,
- v pokračování úspěšného vydávání knížek a dalších médií Magistrátem hlavního města Prahy, a to jak ryze odborných, tak i popularizačními formami podání,
- trvalá péče o naučné stezky ochrany přírody, včetně finančních zdrojů,
- podpora cestovních kanceláří, které by byly odborně schopny trvale a ochotně provádět turisty po přírodě Prahy,
- trvalé provádění nezbytné péče o MZCHÚ v Praze.

2.2.1 Zvláště chráněná území

Cíl 1: Pohlížet na přírodu CHKO tak, že tvoří nedílnou součást přírody hlavního města Prahy a podporovat v navazujícím území vytváření přírodě blízkého prostředí.

Opatření: Vytvářet podmínky pro návaznosti území na CHKO tvorbou přírodě blízkých prvků.

Úkoly:

- Spolupracovat se Správou CHKO Český kras tak, aby část CHKO, která zasahuje na území Prahy, se stala účinným propojením přírody mezi Prahou a Středočeským krajem.
- Podporovat v návaznosti na území CHKO vytváření přírodě blízkých prvků.

Termín: trvalý, dlouhodobý

Cíl 2: Zachování cenných lokalit neživé i živé přírody v rámci maloplošných zvláště chráněných území a péče o ně.

Opatření: Udržet stav současných maloplošných zvláště chráněných území v Praze a prověřit možnosti vyhlášení dalších navržených lokalit.

Úkoly:

- Udržet vysoký standard péče o v této chvíli vyhlášená maloplošná zvláště chráněná území Prahy. Dále zajišťovat vědecké výzkumy a inventarizační průzkumy. Na jejich základě upřesňovat prováděnou přímou péči o ně.

Termín: průběžně

- Při provádění vědeckých výzkumů a inventarizačních průzkumů více zapojit vysoké školy vypisováním tématických úkolů pro jejich vědecké pracovníky a pro doktorské, diplomové a bakalářské práce. K tomu vytvářet potřebné podmínky.

Termín: průběžně

- Provéřít možnosti vyhlášení a případně vyhlásit za maloplošná zvláště chráněná území či VKP tyto navržené lokality: Nebušická strouha (k.ú. Nebušice a Jenerálka), Vltavské peřeje v Tróji (k.ú. Trója a Bohnice), Skalní útvary v pražské ZOO (k.ú. Trója), Skály (k.ú. Kyje), Jižní svah Thomayerových sadů (k.ú. Libeň), Kovářovic mez (k.ú. Jinonice), bývalá pískovna u silnice do Horoměřic (k.ú. Lysolaje), pískovny v Komořanech (k.ú. Komořany), bývalé pískovny na Baních (k.ú. Zbraslav), Komořanské tůně (k.ú. Komořany), bývalá cihelna Na Kotlářce (dnes areál Stadionu mládeže) (k.ú. Dejvice), cihelna Jana Fialy ve Štěrboholech (k.ú. Štěrboholy), Vyšehradská skála a skalní útvary k ní přiléhající (k.ú. Praha 2 – Vyšehrad), skalní útvary v ulici Pod útesy (k.ú. Hlubočepy), rozšířit PR Prokopské údolí.

Termín: krátkodobý

- Uzavírat smluvní ochranu o MZCHÚ, pokud má vlastník pozemků zájem a smluvní ochrana je vhodnější než územní.

Termín: stále, dle možnosti

- Podporovat pozemkové spolky jako nástroj dlouhodobé péče o MZCHÚ i o přírodně cenné lokality ležící mimo MZCHÚ.

Termín: průběžně

- Grantovými tituly zachovat péči o přírodovědecky nebo esteticky cenná území mimo MZCHÚ s ohledem na dlouhodobé cíle.

Termín: každý rok

- Ve smyslu zákona č. 114/92 Sb. a vyhlášek přináležejících uplatňovat pravomoci dobrovolných pracovníků ochrany přírody a krajiny a prohloubit jejich spolupráci s Policií ČR a městskou policií; vyčlenit několik členů Městské policie, kteří by se zabývali přímo problematikou zvláště chráněných území, zvláště chráněných druhů organismů, památných stromů a dalších ustanovení výše citovaného zákona; podpořit vznik Metropolitní policie a provázat s ní spolupráci při ochraně přírody.

Termín: trvalý

- Propagovat zvláště chráněná území prostřednictvím naučných stezek, vysvětlujících tabulí a dalších prostředků, včetně prostředků elektronických; za tím účelem věnovat zejména naučným stezkám a vysvětlujícím tabulím trvalou péči.

Termín: každý rok

- Provéřit možnosti vyhlášení Geoparku a případně se ucházet o jeho zřízení v rámci přírodních parků Radotínsko-Chuchelský háj, Prokopské a Dalejské údolí a Šárka-Lysolaje; v rámci Geoparku vytvořit (možno i dříve) expozici hornin hlavního města Prahy pod širým nebem.

Termín: dlouhodobý

- Provéřit správnost vymezení hranic MZCHÚ a jejich ochranných pásem a při té příležitosti prověřit i rozšíření některých MZCHÚ a ochranných pásem zejména těchto přírodních památek: Čimické údolí (formou rozšíření stávajícího ZCHÚ o současné ochranné pásmo, i více), Hrnčířské louky (rozšířit ZCHÚ a jeho OP na přilehlé zemědělské pozemky), Meandry Botiče (rozšířit ochranné pásmo o přilehlé zemědělské pozemky), Motolský ordovik (formou rozšíření stávajícího ZCHÚ o současné OP a o další okolní břidlicové výchozy), Obora v Uhříněvsi (rozšířit ZCHÚ a OP o ve středu CHÚ ležící zemědělské pozemky), Okrouhlík (formou rozšíření stávajícího ZCHÚ o další pískovcové útvary v okolí), Pitkovická stráž (formou rozšíření ZCHÚ o tok Pitkovického potoka, který protéká okolo strážě), Prokopské údolí (v oblasti Dívčích hradů, polí u Zlíchova a starých sadů).

Termín: krátkodobý

- Projednat se Správou Český kras (AOPK) účinnou údržbu chráněných území zařazených do kategorie NPP, aby v nich byly dodrženy ochranné podmínky; zvýšenou pozornost věnovat odstraňování zarůstání profilů a nalezišť geologického charakteru, zejména těch, které patří k světově známým lokalitám.

Termín: krátkodobý

2.2.2 Soustava NATURA 2000

Cíl 1: Pečovat o území NATURA 2000 v hlavním městě Praze, pokrývající evropsky významné lokality živých organismů.

Opatření 1.1: Pro území NATURA 2000 operativně zajistit finanční prostředky pro management v těchto evropsky významných lokalitách.

Úkoly:

- Zajišťovat finanční prostředky pro management v navržených územích sítě NATURA 2000.

Termín: po vyhlášení sítě trvale

Opatření 1.2: Monitorovat stav cílových druhů území NATURA 2000.

Úkoly:

- Monitorovat a vyhodnocovat stav území NATURA 2000 v Praze a cílových druhů v nich chráněných ve spolupráci s vědeckými institucemi, vysokými školami a soukromými odborníky a sledovat vlivy okolí.

Termín: po vyhlášení sítě trvale

- Na základě monitoringu upřesnit před jejich vyhlášením hranice území, případně podat návrhy na změny hranic území či podávat další návrhy na vyhlášení území NATURA 2000.

2.2.3 Přírodní rozmanitost území (ekosystémová diverzita)

Cíl 1: Dlouhodobě zachovat stávající přírodní rozmanitost ekosystémů území Prahy a propagovat Prahu jako město s výjimečnou a výjimečně zachovalou přírodou, zvláště chráněnou i zvláště nechráněnou v podobě území, geologických útvarů, druhů rostlin a živočichů.

Opatření 1.1: Přísně chránit stávající ekosystémovou diverzitu Prahy, a to jak prostřednictvím MZCHÚ, tak i všech dostupných forem ochrany přírody a krajiny.

Úkoly:

- Zajistit přírodovědné průzkumy a dokumentaci nechráněné přírody v Praze, zejména tam, kde jsou v ohrožení trvalého poškození nebo zničení, a to za účelem zjišťování biodiverzity pražské přírody.

Termín: trvale

- Vytvořit systém informací o ekosystémech Prahy, včetně přehledu o nich publikovaných i nepublikovaných vědeckých a odborných prací.

Termín: krátkodobý

- Na základě poznatků přírodovědného průzkumu a dokumentace zvláště nechráněných částí přírody v Praze vytvářet podmínky pro zřizování přírodě blízkých stanovišť zejména stepního a lesního charakteru, a tím snižovat nepříznivé podmínky vytvářené především polními a ruderálními kulturami a uměle zpevňovanými plochami.

Termín: průběžně

Opatření 1.2: Propagovat Prahu jako město s výjimečnou a výjimečně zachovalou přírodou.

Úkoly:

- Zpracovat a realizovat program propagace Prahy jako města s výjimečnou a výjimečně zachovalou přírodou prostřednictvím prezentace ZCHÚ a ostatních přírodovědecky cenných nebo esteticky významných území, památných stromů, mezinárodně oceněných území a území naplňujících kritéria mezinárodních úmluv a úvazků.

Termín: krátkodobý

- Spolupracovat za tím účelem nejen s vědeckými a odbornými ústavy a zařízeními a vysokými školami a také s propagačními a turistickými agenturami a kancelářemi a školskými a kulturními zařízeními všech stupňů a forem.

Termín: průběžně

Cíl 2: Zapojit plochy přírodních parků do typu ochrany přírody a krajiny, během něhož by se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce zejména v souvislosti s vytvářením stepních porostů, stepních porostů se skupinami keřové a stromové zeleně s přirozenou skladbou dřevin a lesních porostů taktéž s přirozenou skladbou dřevin, a využívat je tak k prohlubování pestrosti přírody a krajiny v hlavním městě Praze.

Opatření 2.1: V souvislosti s cílem 2 zaměřit pozornost na ty přírodní parky, které by měly vytvořit propojující přírodní koridory mezi severem a jihem a západem a východem města; u ostatních věnovat pozornost, vedle možností nenáročné rekreace, vytváření stepních porostů, parkových stepí a lesních porostů s přirozenou skladbou dřevin.

Úkoly:

- V místech dolního Povltaví, tj. v přírodních parcích Šárka-Lysolaje a Draháň-Trója vytvořit takové podmínky, aby i v severní části Prahy vznikl účinný přírodní koridor mezi Prahou a Středočeským krajem; tento přírodní koridor by zasahoval od severních hranic Prahy a zahrnoval by PR Roztocký háj a Tiché údolí, maloplošná zvláště chráněná území po obou březích Vltavy v severní části Prahy, Dolní a Divokou Šárku, Oboru Hvězda a bělohorskou pláň až po Petřín čili do centra Prahy.

Termín: dlouhodobý

- Vytvořit podmínky pro návaznost přírodních parků Radotínsko a Prokopské a Dalejské údolí tak, aby byl vytvořen přírodní koridor zasahující prakticky až do centra Prahy; věnovat tomuto přírodnímu koridoru mimořádnou pozornost po stránce vědecké, výzkumné i po stránce ochrany a péče o MZCHÚ v koridoru.

Termín: dlouhodobý

- V ostatních přírodních parcích vytvářet podmínky pro zřizování stepních porostů, stepí se skupinami keřů a stromů s přirozenou skladbou dřevin a lesních porostů s přirozenou skladbou dřevin.

Termín: trvalý

2.2.4 Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů

Cíl 1: Udržet i do budoucna vysokou rozmanitost druhů živých organismů v Praze; pozornost věnovat pak druhům organismů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených a endemitů (tj. druhů žijících pouze v Praze) i druhů zvláště nechráněných.

Opatření 1.1: Udržet i do budoucna vysokou rozmanitost druhů živých organismů v Praze, zejména druhů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených a endemitů.

Úkoly:

- Vytvářet a při rozhodování o přírodě využívat seznam o výskytu organismů druhů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených, vzácných a endemitů a i dalších druhů živých organismů v Praze.

Termín: postupný

- Při tvorbě seznamu podle předchozího úkolu využít spolupráci s vědeckými a odbornými institucemi, vysokými školami a soukromými odborníky.

Termín: průběžně

- Během akcí, které trvale či částečně ničí či mění přírodní prostředí, zajistit záchranný výzkum dané lokality, zaměřený zejména na druhy organismů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených, vzácných a endemitů; tento záchranný výzkum provádět v dostatečném předstihu.

Termín: průběžně

- Podpořit vznik funkčního centra zabývajícího se péčí o handicapované zvláště chráněné druhy živočichů (zejména obratlovců) v Praze.

Termín: krátkodobý

- I nadále provádět účinný biomonitoring na celém území Prahy; vedle tradičních skupin, které jsou v Praze dlouhodobě sledovány (měkkýši, střevlíci, fytofágní brouci, motýli, obratlovci), zařadit do biomonitoringu další skupiny bezobratlých (pavoukovci, stonožky a mnohonožky, koryši, máloštětinaté (Oligochaeta) a pijavky) a některé skupiny rostlin (mechy a lišejníky, z krytosemenných rostlin pak pryskyřníkovité, cistovité, violkovité, hořcovité, žabníkovité, šmelovité, kosatcovité a vstavačovitě) a houby; v rámci biomonitoringu využít i vegetační mapy Prahy a sledování výskytu zvláště chráněných a vzácných druhů rostlin v Praze.

Termín: průběžně

2.2.5 Invazní druhy

Cíl 1: Potlačování všech typů invazních druhů organismů v hlavním městě Praze.

Opatření 1.1: Ze znalosti věci potlačovat všechny typy invazních druhů organismů, zejména pak ve zvláště chráněných územích a v jejich okolí.

Úkoly:

- Vytvářet seznam rozšíření všech typů invazních organismů v Praze, zejména pak ve zvláště chráněných územích a v jejich okolí; u obratlovců pak po území celé Prahy; věnovat velkou pozornost i šíření dalších druhů nových invazních organismů.

Termín: průběžně

- Ve zvláště chráněných územích a v jejich okolí přednostně a intenzivně odstraňovat invazní druhy zejména rostlinných organismů.

Termín: průběžně

- Ve spolupráci s rybářským svazem zabránit šíření střevličky východní (*Pseudorasbora parva*) vinou nedbalosti na nové lokality; na stávajících lokalitách potírat fyzicky její výskyt.

Termín: průběžně

- Ve spolupráci s orgány péče o lesy a s mysliveckým svazem zabránit šíření norka amerického (*Mustela vison*) ve volné přírodě na území Prahy za cenu jeho fyzické likvidace.

Termín: průběžně

- Striktně dodržovat zákaz vysazování domestikovaných kachen ve všech zvláště chráněných územích s vodními biotopy.

Termín: průběžně

2.2.6 Památné stromy

Cíl 1: Zachování a ochrana mimořádně významných stromů, jejich skupin a významných stromořadí.

Úkoly:

- Pro další koncepční ochranu památných stromů provést metodicky jednotně vedené terénní měření všech stromů během jednoho vegetačního období a aktualizovat údaje v seznamu památných stromů.

Termín: krátkodobý

- Provéřit stav stromů ze seznamu potenciálních stromů (již dříve zjištěných v terénu, viz grafická příloha č. 33) a podle skutečného stavu stromů v terénu vyhodnotit potřebu vyhlášení.

Termín: krátkodobý

- Zajistit spolupráci s AOPK ČR, která vede celostátní evidenci památných stromů a metodicky pomáhá při navrhování ochrany, vyhlásování, ochraně a péči o památné stromy, dále posuzuje návrhy na vyhlášení památných stromů, návrhy na ošetření nebo konzervační ošetření památných stromů.

Termín: průběžný

- Pravidelně prověřovat zdravotní stav a zajišťovat odbornou kvalifikovanou péči podle stupně naléhavosti.

Termín: průběžný

- Kontrolovat označení všech památných stromů v terénu a dle potřeby je doplňovat.

Termín: průběžný

- Výhledově připravovat evidenci perspektivních jedinců pro budoucnost.

Termín: průběžný

- Pokračovat v prezentaci památných stromů, informovat veřejnost o připravovaných zásazích prováděných v rámci péče o památné stromy. Památné stromy využívat při osvětě týkající se přírody a pro posílení vztahu k obývanému území (pozitivního lokálního patriotismu).

Termín: průběžný

2.3 ÚKOLY V OBLASTI EKONOMICKÝCH NÁSTROJŮ

V kapitole 2.6 je uveden přehled zdrojů financování, které lze využít pro realizaci jednotlivých opatření k ochraně přírody a krajiny v Praze (nad rámec standardního zajištění výkonu veřejné správy v této oblasti). Z provedeného vyhodnocení vyplývá, že:

- klíčovou roli bude mít i v budoucnu přímé financování jednotlivých aktivit z rozpočtu města; důvodem je nejen značný objem prostředků každoročně vynakládaných na ochranu přírody, ale také určitá předvídatelnost financování i v delším výhledu,
- při financování navržených opatření z fondových zdrojů budou významné zejména tyto zdroje:
 - Strukturální fondy – Operační program Praha – Konkurenceschopnost (OPPK),
 - Program rozvoje venkova – financování agroenvironmentálních opatření,
 - Krajinotvorné programy MŽP: Program revitalizace říčních systémů a Program péče o krajinu,
- v případě opatření velkého rozsahu (nad 10 mil. EUR) pak bude zásadním zdrojem Fond soudržnosti,
- ostatní zdroje financování lze považovat za doplňkové,
- mělo by dojít k zásadnímu navýšení prostředků vynakládaných soukromými investory, zejména v oblasti kompenzačních opatření.

Ve vazbě na tyto skutečnosti lze definovat následující hlavní úkoly v oblasti ekonomických nástrojů:

- Vyčlenit z rozpočtu hl. m. Prahy odpovídající objem prostředků pro realizaci těch opatření, která budou schválena orgány hl. m. Prahy v rámci této koncepce nebo v rámci navazujících podrobnějších dokumentů (akční plán apod.).
- Pravidelně vyčleňovat z rozpočtu hl. m. Prahy odpovídající objem prostředků potřebných na:
 - nezbytný management chráněných území přírody a krajiny a lokalit obdobné kvality, které však dosud statut správní ochrany nemají,
 - operativní řešení problémů s invazními organismy na území hlavního města Prahy, s důrazem na ochranu zvláště chráněných území,
 - zachování žádoucí kvality prostorů s veřejným zájmem; jedná se například o údržbu veřejných ploch zeleně, veřejných rekreačních a relaxačních zařízení, veřejných účelových komunikací a stezek pro pěší a cyklisty apod.
- Vytipovat vhodná opatření pro financování z Fondu soudržnosti a prostřednictvím OPPK, zajistit zpracování projektů pro financování a veškerou související agendu.
- V návaznosti na dosavadní zkušenosti zajistit využití prostředků z národních fondů (Krajinotvorné programy MŽP, Regenerace sídlišť, případně SFDI a další).
- Zajistit dostatečnou informační podporu všem subjektům, které mohou žádat o financování z OPPK (MČ, organizace města a MČ, neziskové organizace, profesní sdružení), formou bezplatného poradenství, poskytnutí vzorových dokumentů, seminářů atd.

- Zajistit dostatečnou informační podporu zemědělským subjektům, které mohou čerpat podporu na agroenvironmentální opatření (jedná se o nárokovou podporu, avšak termín přihlášek k novým závazkům je již 15. května 2007!) včetně podpory konverze na ekologické zemědělství, především v přírodních parcích, údolních nivách, v ochranných pásmech zvláště chráněných území, v přírodně rekreačních prostorech.
- Důsledně a v maximální míře využívat kompenzace ze strany investorů v případě záměrů zasahujících do zájmů ochrany přírody a krajiny. Vypracovat a evidovat seznam ploch připravených náhradních výsadeb. Vytvořit transparentní systém zahrnující jasná a všeobecně platná pravidla uplatňování kompenzací.

S ohledem na skutečnost, že tento materiál se zabývá strategickými záměry, bude jejich případná realizace logicky vázána především na možnosti rozpočtu hlavního města Prahy. Na druhé straně je nutné si uvědomit, že výsledný efekt vynaložených finančních zdrojů se může projevit až za desítky let (například zalesnění).

Další uvedené zdroje financování lze využít především na operativní řešení problémů, které jsou organizačně a projekčně připraveny k realizaci. Otázku zdrojů bude nutné operativně aktualizovat, protože se jejich struktura mění. Prakticky každoročně jsou upřesňována kritéria pro jejich přidělování.

2.4 ÚKOLY V OBLASTI INFORMAČNÍCH NÁSTROJŮ

2.4.1 Výhodiska

Hlavní město Praha má poměrně dobře fungující systém informování a práce s veřejností v oblasti životního prostředí. Je možné konstatovat, že stávající způsoby informování vesměs poskytují dostatek informací především pro odbornou veřejnost nebo pro tu část laické veřejnosti, která projevuje sama o informace zájem a dokáže si je vyhledat i zpracovat. Současný systém správy dat o životním prostředí je v Praze na vysoké úrovni, rozvoj tohoto systému je (zcela v souladu s moderními trendy) směřován do oblasti využití geografických informačních systémů a využití internetu při poskytování informací. Město vyvíjí i potřebné aplikace pro co nejsnazší práci se získanými daty. Je ovšem nutno podporovat co nejširší využívání získaných dat při rozhodování na úrovni města i městských částí. Rovněž probíhá dlouhodobá spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi v oblasti ochrany přírody a práce s veřejností (SEV Toulcův Dvůr, Tereza, Brontosaurus a další).

Prioritou při snaze o další zvýšení informovanosti obyvatel by měla být ta část veřejnosti, která je schopna přijímat informace spíše jen pasivně. Důraz by měl být kladen na ty formy informování, které nevyžadují příliš zkušeného uživatele – tiskoviny města a MČ, spolupráce s médii, osvěta ve školách apod. Účelem je v tomto případě především změna celkového přístupu této části obyvatel, tj. uvědomění si hodnoty pražské přírody, jejího významu a posílení též vlastní zodpovědnosti za její stav. Informační podpora by měla především motivovat občany Prahy k aktivnímu pobytu v přírodě a jejímu poznávání.

Zásadní význam má v případě ochrany přírody osvětová činnost u dětí a mládeže. Na rozdíl od jiných okruhů životního prostředí představuje příroda velmi atraktivní téma pro všechny věkové skupiny mládeže, a využitelný informační potenciál je proto v tomto případě zcela mimořádný.

Zvláštní skupinou, na kterou je nezbytné se cíleně zaměřit, jsou podnikatelské subjekty. V tomto případě je naopak potenciál dosažení pozitivního efektu pouhou osvětou poměrně omezený, na druhé straně je zde největší potenciál odvrácení soustředěných negativních dopadů v konkrétních lokalitách v případě pozitivního výsledku informační činnosti. Je však nutné předpokládat, že informování a osvěta budou v tomto případě nutně doprovázeny jinými, zejména legislativními nástroji ochrany přírody.

2.4.2 Návaznost na Koncept environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Hlavní město Praha má zpracovanou Krajskou koncepci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (KK EVVO) – schválena 1. 2. 2005 a Akční plán KK EVO na rok 2007. Koncepce vymezuje pro oblast životního prostředí následující cílové skupiny, které je možné bez výhrady převzít i pro Koncepci ochrany přírody:

- děti, mládež a odborní pracovníci,
- veřejnost,
- veřejná správa,
- podniková správa a podnikatelé.

Akční plán KK EVVO dále stanovuje 22 konkrétních úkolů na rok 2007, přičemž lze předpokládat, že charakter projektů bude obdobný i v dalších letech. Z hlediska propagace ochrany přírody mají největší význam následující úkoly (číslování je dle Akčního plánu KK EVVO):

2.2. Zdroje informací o stavu životního prostředí v Praze

- příprava, vydání a zajištění distribuce publikace Ročenka Praha ŽP, doprovodného informačního letáku a CD-ROM,
- aktualizace již zavedeného souhrnného informačního servisu o životním prostředí v Praze na webových stránkách města (envis.praha-mesto.cz),
- zajištění provozu, rozvoje a aktualizace již zavedených i nových tematických mapových aplikací k problematice životního prostředí a využívání volného času (WEBGIS Praha – ochrana přírody v hl. m. Praze, cyklistické trasy, po Praze podél potoků, Naučné stezky apod.) včetně jejich propojování při prezentaci na internetu.

2.3. Mediální podpora ekologického povědomí

- zajištění častého, včasného a seriózního informování veřejnosti o možnostech ekologického a zároveň ekonomicky výhodného chování ke svému životnímu prostředí.

3.2. Vzdělávací programy, projekty a soutěže pro školy

- podporovat vzdělávací programy, projekty a soutěže, které vhodně pomáhají mateřským, základním a středním školám s realizací EVVO na těchto školách.

3.3. Ekovýchovné programy a exkurze

- dlouhodobým cílem je umožnit účast každého dítěte z mateřské školy a každého žáka základní či základní speciální školy v Praze každoročně na ekovýchovném programu, exkurzi či praktickém cvičení.

3.4. Profilové téma roku 2007 – odpady

- z hlediska ochrany přírody je významná zejména skutečnost ustavení profilového tématu na daný rok. Je vhodné usilovat, aby na rok 2008 bylo ustaveno profilové téma Příroda a krajina Prahy.

3.5. Volnočasové aktivity navázané na EVVO

- motivovat občany Prahy k aktivnímu pobytu v přírodě a jejímu poznávání.

3.6. Významné dny v oblasti životního prostředí

- využití významných dnů pro zvyšování ekologického povědomí obyvatel Prahy formou akcí pro veřejnost a jejich mediální podporou.

3.11. Působení na podnikatelské subjekty

- zvyšovat odbornou úroveň a zlepšovat dostupnost informací poskytovaných podnikatelským subjektům.

Při realizaci cílů Koncepce ochrany přírody je vhodné se na vyjmenované projekty KK EVVO v nekratší době napojit tak, aby nedocházelo k tříštění zdrojů.

2.4.3 Návrhy opatření

V návaznosti na výše uvedená východiska jsou navržena následující opatření v oblasti informačních nástrojů:

- Cíl 1: Informační podpora Koncepce ochrany přírody a krajiny hl. m. Prahy

Opatření 1.1.: Rozšíření informací o Konceptu, jejím účelu, jejích cílech a opatřeních

Úkoly:

- bezprostředně po schválení Koncepce zajistit mediální podporu – spolupráci s médii, tiskové zprávy, popř. tisková konference, informování na webu a v tiskovinách hl. m. Prahy a městských částí,
- zajistit umístění Koncepce na www stránky magistrátu, včetně stručné prezentace hlavních bodů,
- zpracovat výtah Koncepce pro veřejnost – buď ve formě informačního letáku nebo stručné publikace, zajistit její distribuci orgánům státní správy, městským částem, nevládním organizacím, odborné veřejnosti atd.

Opatření 1.2.: Zajištění informací o Konceptu u pracovníků veřejné správy

Úkoly:

- informační podpora odborných pracovníků MHMP a městských částí – rozeslání informací o Konceptu a jejího souhrnu pracovníkům odborů zaměřených na problematiku ochrany životního prostředí a územního rozvoje, zajištění odborného servisu k jednotlivým konkrétním otázkám, případně uspořádání semináře,
- informování členů samosprávy hlavního města a městských částí vhodnou formou – prezentace, seminář apod.

- Cíl 2: Zvýšení informovanosti a zájmu pražské veřejnosti o přírodě Prahy a její ochraně, rozvoj informačních systémů pro laickou i odbornou veřejnost

Opatření 2.1.: Rozvoj zdrojů informací o přírodě a krajině hl. m. Prahy

Úkoly:

- v návaznosti na projekt 2.2. Akčního plánu KK EVVO zajistit aktualizaci, rozvoj a provázanost tématických www aplikací široce souvisejících s ochranou přírody v Praze – Atlas ŽP, cyklomapy, naučné stezky, po Praze podél potoků atd., vytvořit integrované rozhraní pro vstup k těmto aplikacím; zajistit provázanost www portálu Informačního servisu o ŽP a stránek „Praha cyklistická“,
- zapracovat do Informačního servisu tématické mapové vrstvy vzešlé z Koncepce a pravidelně je aktualizovat,
- zajistit v dostatečném rozsahu a aktuálnosti informační podporu i pro uživatele nepoužívající www mapové rozhraní – textové informace, fotodokumentace, videa.

Opatření 2.2.: Podpora ekologického povědomí a zájmu o poznávání pražské přírody

Úkoly:

- v návaznosti na projekt 2.3. Akčního plánu KK EVVO zajistit dlouhodobou mediální podporu informování obyvatel o pražské přírodě,
- v návaznosti na projekty 3.5. a 3.6. Akčního plánu KK EVVO zajistit pomocí vhodných aktivit motivovat občany k aktivnímu pobytu v přírodě a k jejímu poznávání – např. podpora zájmových skupin, informačně-zábavné akce apod.,
- zajistit informování obyvatel, zájmových sdružení a městských částí o možnosti čerpání podpor z grantů a fondů na realizaci aktivit k ochraně přírody v konkrétních lokalitách,
- v dostatečném rozsahu a vhodnou formou zajistit také informování obyvatel ve zcela praktických otázkách (typu „co dělat když“); konkrétně např. zjištění invazních druhů rostlin a jejich potlačování, nakládání s rostlinným odpadem, nález poraněného zvířete, podezření na ekologickou havárii apod.).

Opatření 2.3.: Osvěta u dětí a mládeže

Úkoly:

- podpora vzdělávacích nebo zábavně-informačních programů ve školách a zařízeních předškolní výchovy (projekt 3.2. AP KK EVVO),
- podpora exkurzí, praktických cvičení, výchovných programů v ekocentrech apod. (projekt 3.3. AP KK EVVO),
- připravit pro rok 2008 profilové téma „Pražská příroda“ jako samostatný projekt v rámci KK EVVO.

▪ Cíl 3: Podpora šetrného přístupu podnikatelských subjektů k přírodě Prahy

Opatření 3.1. Informační podpora podnikatelské veřejnosti

Úkoly:

- zajistit podnikatelským subjektům působícím v území hl. m. Prahy, zejména pak potenciálním investorům, v dostatečném předstihu informace o dopadech různých typů činností v krajině Prahy (zabor volných ploch, omezení průchodnosti území, narušení krajinářsky či jinak hodnotných lokalit, překročení dopravní únosnosti, narušení vodních toků a vodního režimu atd.),
- v návaznosti na takto prezentované skutečnosti intenzivně působit na tyto subjekty ve smyslu omezení negativních dopadů investic, případně zajištění dostatečně rozsáhlých kompenzací,
- zajistit odbornou argumentační podporu pro jasnou formulaci požadavků orgánů veřejné správy vůči investorům z hlediska ochrany přírody,
- dlouhodobě usilovat o dosažení dobrovolných dohod s rozhodujícími investory, kteří zajistí plnění alespoň základních požadavků ochrany přírody na dosud volných plochách určených územním plánem k nové zástavbě.

Opatření 3.2. Podpora realizace agroenvironmentálních opatření na zemědělských půdách

Úkoly:

- zajistit zemědělsky hospodařícím subjektům dostatek informací o možnostech čerpání dotací na realizaci opatření, která jsou v souladu se zájmy ochrany přírody – zatravňování, ošetřování travních porostů, biopásy atd.,
- zajistit poradenskou činnost osobám předkládajícím žádosti o dotace.

▪ Cíl 4: Podpora naplňování cílů ochrany přírody v praktickém rozhodování veřejné správy

Opatření: Cílená metodická podpora rozhodování veřejné správy je v souladu s cíly ochrany přírody

Úkoly:

- zajistit pravidelné proškolení a informování pracovníků MHMP a úřadů městských částí z oblastí s přímým vlivem na přírodu – odbory stavební, územního rozhodování, dopravy apod., a to po stránce odborné i legislativní,
- vypracovat a distribuovat metodickou příručku obsahující příklady nejčastějších konfliktů mezi zájmy ochrany přírody a zájmy ostatními a doporučení vhodných řešení,
- zajistit přístup pracovníků veřejné správy k datům a mapovým aplikacím z oblasti ochrany přírody a odborné proškolení k jejich využívání při běžné rozhodovací praxi.

2.5 MEZIKRAJSKÁ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

2.5.1 Mezikrajská spolupráce

Vzhledem k poloze hlavního města je zřejmé, že podstatná část opatření v oblasti ochrany přírody a krajiny Prahy musí být prováděna v součinnosti s obdobnými opatřeními na území Středočeského kraje. Hlavními okruhy uplatňování spolupráce v ochraně přírody jsou:

- zajištění funkčnosti a návaznosti územních systémů ekologické stability,
- ochrana volné krajiny ve vnějším pásmu města,
- ochrana vodních toků,
- posuzování vlivů investic v okrajových částech města (včetně liniových staveb) na přírodu a krajinu,
- rozvoj přírodě blízkých rekreačních aktivit,
- protipovodňová ochrana,
- boj proti invazním druhům rostlin a živočichů.

2.5.2 Mezinárodní spolupráce

V případě hl. m. Prahy lze předpokládat především výměnu zkušeností při řešení problémů ochrany přírody s velkoměsty v zahraničí a realizaci společných projektů s využitím následujících možností:

- podpora společných projektů a výměny zkušeností na základě dosavadní spolupráce s partnerskými městy hl. m. Prahy, a to zejména ze zemí EU (viz tab. I),
- realizace společných projektů v rámci iniciativy ES pro nadnárodní spolupráci (ES Interreg IIIB CADSES), která zahrnuje mj. i projekty vedoucí ke zlepšení životního prostředí, ochranu a údržbu přírodních lokalit atd.,
- výměna zkušeností a znalostí v rámci Operačního programu meziregionální spolupráce (iniciativa Interreg IVC); v rámci této iniciativy jsou podporovány především školení a semináře, konference, výměnné pracovní pobyty, odborné studie a podobně.

Tab. I: Partnerská města hl. m. Prahy

Partnerská města na základě smlouvy nebo dohody o spolupráci:	
Belgie	Region Brusel
Francie	Paříž
Německo	Hamburk
	Frankfurt nad Mohanem
	Norimberk
	Berlín
Ruská federace	Sankt Petěrburg
	Moskva
USA	Chicago
	Phoenix
Taiwan	Taipei

Japonsko	Kjóto
Partnerská města bez smluvního základu:	
Finsko	Helsinky
Izrael	Jeruzalém
Litva	Vilnius
Lotyšsko	Riga
Maďarsko	Budapešť
Nizozemí	Rotterdam
Rakousko	Vídeň
Slovensko	Bratislava
Velká Británie	Birmingham
Portugalsko	Lisabon
Itálie	Řím
Korea	Soul
Čína	Peking Šanghaj
Irák	Bagdád
Aktivní spolupráce s dalšími městy:	
Řecko	Atény
Švédsko	Stockholm
Lucembursko	Lucemburk
Slovinsko	Lublaň
Polsko	Varšava
Itálie	Turín

2.6 EKONOMICKÉ VYHODNOCENÍ

2.6.1 Zdroje financování navržených opatření

Pro zajištění navržených opatření k ochraně přírody a krajiny je možné obecně využít některé z následujících skupin finančních zdrojů:

- rozpočet hl. m. Prahy,
- státní rozpočet,
- národní fondy,
- fondy EU,
- prostředky soukromých investorů.

Tyto zdroje lze dále doplňovat např. financováním či spolufinancováním konkrétních projektů přímo ze státního rozpočtu, z prostředků městských částí, z nadačních zdrojů, v rámci výzkumných projektů, propagačních akcí apod.

Dalším zdrojem jsou pak prostředky poskytované přímo na výkon státní správy v oblasti ochrany přírody a prostředky na odbornou činnost státních institucí (zejména AOPK ČR).

2.6.2 Rozpočet hl. m. Prahy

Rozpočet hlavního města je v současnosti rozhodujícím zdrojem financování aktivit směřujících k ochraně přírody. Je nutno předpokládat, že i v budoucnu bude tento zdroj nezastupitelný, a to přes rostoucí podíl dotací z evropských fondů. Jeho význam spočívá nejen v celkovém objemu vynaložených prostředků, ale také v předvídatelnosti financování, která fondovým zdrojům často chybí.

V následujícím přehledu jsou uvedeny výdaje hlavního města Prahy na činnosti související s ochranou přírody dle schválených rozpočtů pro roky 2006 a 2007. Tabulka I uvádí výdaje určené přímo na aktivity k ochraně přírody, tj. např. tvorba ÚSES, obnova ploch zeleně, výsadby lesů a stromořadí atd.

Tab. I: Výdaje rozpočtu hl. m. Prahy na ochranu přírody a krajiny (tis. Kč)

název organizace	2006	2007
MHMP - Odbor ochrany prostředí	281 423	293 101
MHP - Odbor správy majetku	101	3 188
MHPM - Odbor městského investora	2 232	2 135
Městské části	28 600	9 929
Lesy HMP	5 000	-
celkem	317 356	308 354

Z přehledu je patrné, že město věnuje na zajištění ochrany přírody a krajiny cca 300 mil. Kč ročně, přičemž hlavním příjemce těchto prostředků je Odbor ochrany prostředí MHMP. Výdaje, které byly z rozpočtu OOP na rok 2007 uvažovány jako „přímé aktivity k ochraně přírody a krajiny“, jsou pro ilustraci podrobně uvedeny v další tabulce. Hlavní samostatnou položkou je Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň, na kterou je vyčleněno 121 mil. Kč. Z ostatních výdajů je hlavní skupinou obnova a

údržba parků a zahrad (celkem 98 mil. Kč) a lesní hospodářství – 58 mil. Kč, z čehož je 7 mil. Kč vyčleněno na výsadbu nových lesů. Zbývajících cca 15,5 mil. Kč tvoří výkupy pozemků (3 mil. Kč), ochrana druhů a stanovišť (600 tis. Kč) a ostatní činnosti (12 mil. Kč).

Tab. II: Výdaje MHMP – OOP na ochranu přírody a krajiny, rok 2007 (tis. Kč)

popis	výdaje (tis. Kč)
Celospolečenské funkce lesů	30 300
Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	121 701
Ochrana druhů a stanovišť	600
Komplex zahrad na Petříně	3 500
Výkupy lesních pozemků	20 900
Letenské sady - obnova ploch zeleně I.kat.	8 500
Kinského zahrada - obnova, I. etapa	12 200
Stromovka - obnova, I. etapa	28 000
Investice související s areály zeleně I.kategorie	4 000
Obnova parku na Vítkově	1 500
Obora Hvězda-obnova	20 000
Výkup pozemků pro ÚSES	1 000
Výkupy pozemků	2 000
Areál Hostivař	800
Lobkovická zahrada	1 500
Rekreační park - Hostivař	500
Realizace nových ploch lesů	7 000
Rybník (vodojem) - Letenské sady	200
Areál Cibulka - Motol	15 000
Přírodně-krajinářský park „U Čeňku“	2 000
Ostatní činnosti k ochraně přírody a krajiny	11 900
celkem	293 101

V tabulce III jsou pak uvedeny výdaje na další činnosti, které s ochranou přírody souvisejí v širším smyslu: cyklistické stezky, environmentální výchova a osvěta, rekonstrukce a údržba dětských hřišť a hřbitovů atd., tj. činnosti které se v různé podobě odrážejí i v návrhové části předkládané Koncepce. Celkem se jedná o dalších 287 mil. Kč v roce 2006 a 280 mil. Kč v roce 2007.

Tab. III: Výdaje rozpočtu hl. m. Prahy na další související aktivity (tis. Kč)

název organizace	2006	2007
MHMP - Odbor ochrany prostředí	58 842	76 880
MHP - Odbor správy majetku	10 700	3 500
MHPM - Odbor městského investora	20 000	65 000
MHMP - Odbor infrastruktury města	3 000	-
Městské části	94 816	46 705
Technická správa komunikací	33 800	39 000
Správa pražských hřbitovů	37 400	22 500
Lesy HMP	25 000	25 000
NKP Vyšehrad	3 850	1 750
celkem	287 408	280 335

2.6.3 Státní rozpočet

Financování nástrojů ochrany přírody ze státního rozpočtu lze předpokládat zejména pomocí standardních mechanismů, kterými jsou:

- financování činnosti Správy CHKO Český kras jakožto příspěvkové organizace (pro opatření navržená v části CHKO zasahující do území města),
- přímá dotace ze státního rozpočtu na konkrétní projekty, jejichž součástí bude i realizace některých opatření k ochraně přírody – využití tohoto zdroje financování lze předpokládat spíše výjimečně.

2.6.4 Národní fondy

Státní fond životního prostředí

Státní fond životního prostředí České republiky (SFŽP) je institucí, která je finančním zdrojem pro podporu realizace opatření k ochraně jednotlivých složek životního prostředí. Fond byl zřízen zákonem č. 388/1991 Sb. O použití finančních prostředků z Fondu rozhoduje ze zákona ministr životního prostředí na základě doporučení Rady Fondu.

Podmínky pro poskytování podpory pro příslušné období upravuje Směrnice MŽP a zejména její přílohy (Přílohy I a II), které obsahují konkrétní přehled opatření a programů, na které je možné v daném období žádat o podporu. Pro financování opatření na ochranu přírody a krajiny jsou podstatné Přílohy I, konkrétně pak především Příloha I.7., která definuje podpůrný program „3.1. Program péče o přírodní prostředí“. Dále lze využít i program „8. Program podpory environmentálního vzdělávání a osvěty“.

Současně je však nutno uvést, že příjem žádostí o poskytnutí podpory v rámci uvedených programů SFŽP je v současnosti zastaven, tj. dále popsaná opatření by bylo možné v rámci národních programů financovat až tehdy, až bude příjem žádostí opět obnoven. Toto rozhodnutí je v kompetenci ministra životního prostředí. Např. v roce 2006 byla doba příjmu žádostí na tyto programy od 15. března do 2. června.

▪ Program 3.1. Program péče o přírodní prostředí – dílčí programy

3.1.1. Zakládání prvků územních systémů ekologické stability (ÚSES)

Předmětem podpory je založení biocenter a biokoridorů, a to zatravněním a výsadbou dřevin, odstraněním nežádoucích náletových dřevin a likvidací kalamitního rozšíření nežádoucích invazních druhů. Opatření musí být v souladu se schválenou územněplánovací dokumentací, pokud jsou provedeny komplexní pozemkové úpravy, musí být v souladu s nimi.

3.1.2. Ošetřování stromů a regenerace alejí a parků

Předmětem podpory je úhrada nákladů spojených s mimořádnými opatřeními:

- k obnově alejí, které jsou registrovány jako významné krajinné prvky a nebo je alej vyhlášena jako alej památných stromů, a to na ošetřování stromů a na náhradní výsadby za odumřelé dřeviny,
- k ošetřování památných a cenných starých stromů,
- k obnově historicky cenných nebo památkově chráněných parků a okrasných zahrad, a to odstraňováním náletových dřevin, ošetřováním cenných stromů a výsadbou dřevin,
- k obnově extenzivních sadů, které jsou registrovány jako významné krajinné prvky, a to na ošetřování stromů a na náhradní výsadby za odumřelé dřeviny. Extenzivním sadem se rozumí vysokokmenný sad o výměře minimálně 0,3 ha starší 50 let. Sad nesmí být registrován jako intenzivní sad v registru ÚKZÚZ. Sad musí obsahovat staré odrůdy ovocných dřevin. U extenzivních sadů budou jako podnože dosazovány staré vysokokmenné odrůdy a na ně roubovány místní staré odrůdy. Sad musí dosahovat minimálně hustoty 60 stromů na 1 ha. Na ploše extenzivního sadu nesmí být aplikovány biocidy. Sad nesmí být využíván k podnikání.

Podporu lze poskytnout i v případě, že alej nebo extenzivní sad nemohou být registrovány jako významný krajinný prvek z toho důvodu, že se nacházejí ve zvláště chráněném území.

3.1.4. Péče o zamokřená území a vodní plochy

Předmětem podpory je úhrada nákladů spojených s mimořádnými opatřeními:

- k zachování a obnově vhodných zamokřených a vodních ploch (mokřadů, pramenišť a rašelinišť),
- k odbahňování a opravě technických prvků extenzivně využívaných rybníků o maximální výměře do 8 ha v zájmu ochrany přírody a krajiny (podpora rozvoje významných biotopů, zvýšení biodiverzity),
- k zprůchodnění překážek na vodních tocích pro volně žijící živočichy na již postavených stavbách,
- k napojení nebo zprůtočnění slepých ramen vodních toků a k napojení a zprůtočnění bývalých náhonů, které pozbyly svoji původní technickou funkci.

3.1.5. Realizace schválených plánů péče o zvláště chráněná území

Předmětem podpory jsou opatření a zásahy ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí ve zvláště chráněných územích, uvedená ve schválených plánech péče.

3.1.6. Výkupy pozemků ve zvláště chráněných územích

Předmětem podpory jsou výkupy pozemků ve zvláště chráněných územích podle §61 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

3.1.7. Realizace schválených záchranných programů

Předmětem podpory je realizace Ministerstvem životního prostředí schválených záchranných programů zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Podmínky poskytování dotace

- Finanční podpora na realizaci opatření podle dílčích programů 3.1.1. až 3.1.5. a 3.1.7. se poskytuje fyzickým a právnickým osobám, které vlastní či mají v nájmu pozemky, na nichž je třeba realizovat příslušná opatření. U programu 3.1.7. je možné podporu poskytnout také neziskovým organizacím určených MŽP. Na realizaci opatření dle programu 3.1.2 a 3.1.7. je možno poskytnout podporu rovněž orgánu ochrany přírody. Podpora na výkup pozemků podle dílčího programu 3.1.6. se poskytuje organizačním složkám státu zřizovaným MŽP, jejichž hlavní náplní činnosti je ochrana přírody a krajiny.
- Maximální výše dotace je u programů 3.1.1.-3.1.4. až 80 % pro právnické osoby, které jsou založeny k nepodnikatelským účelům (tj. zejména obce či jiné územní samosprávné celky a jejich organizace, občanská sdružení, nadace atd.), a rovněž pro fyzické nepodnikající osoby. Pro podnikatelské subjekty je limit dotace 40 % z celkové částky. U dílčích programů 3.1.5.-3.1.7. je dotace poskytována až do výše 100 %.
- Finanční podpora se nevztahuje na kácení stromů a na opatření k běžné pravidelné údržbě ploch a porostů. V případě opakujících se opatření dle schválených plánů péče o zvláště chráněná území se podpora poskytuje maximálně na dobu 2 let.

V rámci programu č. 8. Program environmentálního vzdělávání a osvěty je pak významný především dílčí program:

▪ 8.1. Program podpory environmentálního vzdělávání a osvěty

Předmětem podpory je příspěvek na úhradu nákladů:

- spojených s realizací celostátních, krajských, regionálních nebo městských environmentálních vzdělávacích a osvětových programů,
- na konkrétní ekologické akce regionálních nebo obecních center, poraden a středisek environmentální výchovy
- souvisejících s vydáváním odborných publikací zaměřených na environmentální tematiku.

Příjemcem jsou v tomto případě výhradně nepodnikatelské právnické osoby (tj. buď samosprávné celky a jejich organizace nebo různá občanská sdružení, nadace apod.). Maximální výše podpory je 70 %, současně je stanoven limit max. 2 mil. Kč na jednu akci ročně.

Krajinotvorné programy Ministerstva životního prostředí

▪ Program péče o krajinu

Program byl schválen v roce 1996, v návaznosti na zákon o státním rozpočtu. Jeho cílem je především zajištění péče o krajinu a o zvláště chráněné části přírody. Program péče o krajinu je partnerským programem za MŽP k dotační politice MZe v problematice mimoprodukční funkce zemědělství.

Program se dělí na dva samostatné podprogramy: Podprogram péče o krajinu, Podprogram péče o zvláště chráněná území.

Typy opatření, která jsou podporována Podprogramem péče o krajinu:

- ochrana krajiny proti erozi – asanace a stabilizace projevů plošné a rýhové eroze mimo koryta vodních toků (preventivní opatření), tvorba biologických protierozních opatření a realizace schválených ÚSES z geneticky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadbového materiálu,
- udržení kulturního stavu krajiny – vytváření podmínek významných biotopů včetně vymezených ptačích oblastí, ošetření památných stromů a památných alejí,
- podpora druhové rozmanitosti – podpora ustupujících populací původních rostlinných i živočišných druhů, jejich přirozených společenstev a stanovišť, opatření k přírodě blízkého hospodaření v lesích.

▪ Program revitalizace říčních systémů

Tento program byl přijat vládou ČR v roce 1992 jako první z řady krajinotvorných programů. Vychází z podrobné analýzy současné krajiny především z hlediska hydrologie, hydrogeologie, hydrobiologie a dalších oborů majících vztah k ekologii a její praktické aplikaci při ochraně a tvorbě krajiny.

Cílem programu je podpořit obnovu přírodního prostředí i zdrojů užívaných člověkem. Program předpokládá postupné naplňování biologické rozmanitosti, příznivého uspořádání vodních poměrů a takového uspořádání funkčního využití území, které zajišťuje ochranu přírodních i kulturních hodnot krajiny. Program se soustředí na revitalizaci přirozené funkce vodních toků, zakládání a revitalizaci prvků ÚSES vázaných na vodní režim, odstraňování příčných překážek na tocích, revitalizaci retenčních schopností krajiny a výstavbu a obnovu ČOV a kanalizací včetně zakládání umělých mokřadů.

Program Regenerace panelových sídlišť

Tento program spadá do působnosti Ministerstva pro místní rozvoj. Podmínky pro poskytování dotací ze státního rozpočtu byly stanoveny v roce 2000. Program je zaměřen na podporu sociálního, ekonomického, urbanistického, architektonického a technického zhodnocení sídliště. Cílem je přeměna sídlišť ve víceúčelové celky srovnatelné s klasickou městskou výstavbou a všestranné zlepšení obytného prostředí. Podpora je určena pro celkovou regeneraci panelového sídliště, zahrnující např. výsadbu zeleně, budování a rekonstrukce dětských hřišť, vytvoření cyklostezek, opravy infrastruktury, dopravní napojení atd. Program umožňuje získat dotaci do výše 70 % rozpočtových nákladů, nejvýše však 6 mil. Kč.

Státní fond dopravní infrastruktury

Státní fond dopravní infrastruktury (SFDI) je zřízen zákonem č. 104/2000 Sb. ze dne 4. dubna 2000 s účinností k 1. 7. 2000. Účelem Fondu je rozvoj, výstavba, údržba a modernizace silnic a dálnic, železničních dopravních cest a vnitrozemských vodních cest. Kromě vlastního financování výstavby a údržby Fond dále poskytuje příspěvky na průzkumné a projektové práce, studijní a expertní činnosti zaměřené na dopravní infrastrukturu. Je také nejvýznamnějším národním zdrojem financování výstavby cyklotras, poskytuje dotaci ve výši obvykle 50-60 % celkových nákladů.

2.6.5 Strukturální fondy Evropské unie

Regionální politika EU a postavení hl. m. Prahy

V rámci regionální politiky Evropské unie je více než třetina rozpočtu EU věnována snížení rozdílů v rozvoji jednotlivých regionů a nerovností v blahobytu občanů. Prostřednictvím této politiky chce Unie přispět k rozvoji zaostávajících regionů, k restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, k ekonomické diverzifikaci venkovských oblastí, kde je zemědělství na ústupu, či k revitalizaci zanedbaných městských čtvrtí. Pro programové období 2000-2006 byly Evropskou komisí vytyčeny tři cíle:

- Cíl 1 - Podpora rozvoje zaostávajících regionů – pro regiony s HDP pod hranicí 75 % průměru EU. Pro realizaci Cíle 1 bylo vyčleněno více než 90 % finančních prostředků určených pro Českou republiku na období 2004-2006. Podpora z Cíle 1 byla rozdělována na základě oborově a regionálně vymezených Operačních programů.
- Cíl 2 - Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací – pro oblasti, které nespadají pod Cíl 1 a které dlouhodobě vykazují vysokou míru nezaměstnanosti, kriminality, špatnou úroveň školství nebo životního prostředí.
- Cíl 3 - Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání - snížení nezaměstnanosti prostřednictvím rekvalifikace, vzdělávání a školení.

Jelikož hl. m. Praze nebylo možné poskytovat podporu v rámci Cíle 1 z důvodu HDP přesahujícího uvedenou hranici, rozhodla Evropská komise o zaměření pražského regionu na podporu z Cílů 2 a 3, zatímco ostatním krajům je poskytována podpora jen z Cíle 1. Programy, v rámci nichž Praha čerpala podporu ze strukturálních fondů EU, se nazývaly Jednotný programový dokument pro Cíl 2 (JPD 2) a Jednotný programový dokument pro Cíl 3 (JPD 3).

Tyto programy skončily v prosinci roku 2006, od roku 2007 platí nové cíle regionální politiky na období 2007-2013, k nimž se váží nové programové dokumenty. Postavení hl. m. Prahy v rámci celého systému financování je však podobné.

Jsou vyhlášeny 3 Cíle Politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU:

- Cíl 1. Konvergence: podpora růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech - platí pro celé území ČR kromě Prahy. V rámci tohoto cíle je alokováno cca

97 % celkových prostředků (celkem přes 25 mld. EUR), které budou rozdělovány na základě 8 tématických a 5 regionálních operačních programů.

- Cíl 2. Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost: programy pro regiony a orgány regionální správy podporující ekonomické změny v průmyslových, městských a venkovských oblastech - platí výhradně pro Prahu, je pro něj vyčleněno cca 420 mil. EUR. Pro rozdělení podpory jsou zpracovány dva samostatné operační programy (viz dále).
- Cíl 3. Evropská územní spolupráce: podpora harmonického a vyváženého rozvoje na území Unie. Tento cíl přebírá dosavadní iniciativy pro přeshraniční a nadnárodní spolupráci (INTERREG, URBAN, EQUAL, LEADER+) – tento cíl není v rámci ČR územně omezen, tj. platí pro celou ČR včetně Prahy. Přidělené finanční prostředky činí 390 mil. EUR.

Tab. IV: Konečná alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku v období 2007-2013

€, běžné ceny	2007-2013
Konvergence	25 883 511 035
Regionální konvergence	17 064 488 596
Fond soudržnosti	8 819 022 439
Konkurenceschopnost (Praha)	419 093 449
z toho: konkurenceschopnost	194 247 800
dodatečná alokace	224 845 649
Přeshraniční a nadnárodní spolupráce	389 051 107
z toho: přeshraniční	275 599 077
dodatečná přeshraniční	75 990 880
transnacionální	37 461 150
celkem	26 691 655 59

Tab. V: Alokační pro ČR na roky 2007-2013 podle operačních programů

operační program	fond	€, běžné ceny
Podnikání a inovace	ERDF	3 041 312 546
Výzkum a vývoj pro inovace	ERDF	2 070 680 884
Životní prostředí	ERDF+FS	5 176 702 206
	ERDF	767 190 986
	FS	4 409 511 220
Doprava	ERDF+FS	5 564 954 873
	ERDF	1 155 443 654
	FS	4 409 511 219
Integrovaný operační program	ERDF	1 941 263 329
Regionální operační programy	ERDF	3 429 565 211
z toho:		
Střední Čechy	ERDF	411 547 827
Jihozápad	ERDF	456 132 173
Severozápad	ERDF	549 073 389
Jihovýchod	ERDF	518 550 260
Severovýchod	ERDF	483 225 738
Moravskoslezsko	ERDF	527 124 174
Střední Morava	ERDF	483 911 650

operační program	fond	€, běžné ceny
Technická pomoc	ERDF	258 835 110
Lidské zdroje a zaměstnanost	ESF	2 588 351 104
Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	1 811 845 772
Praha - Konkurenceschopnost	ERDF	297 137 255
Praha – Adaptabilita	ESF	121 956 194

Financování opatření k ochraně přírody a krajiny z fondů EU v období 2007-2013

Pro realizaci kroků k ochraně přírody a krajiny tedy nebude možné – na rozdíl od jiných regionů ČR – využít Operační program Životní prostředí (konkrétně by šlo o kapitolu „Zlepšování stavu přírody a krajiny“), neboť tyto programy platí pouze pro tzv. „zaostávající regiony“, což je celé území ČR kromě Prahy.

V hl. m. Praze lze čerpat podporu výhradně z programů vyplývajících z Cíle 2 – Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. V návaznosti na dnešní nastavení jsou v Praze od roku 2007 platné dva dotační programy:

- následníkem JPD 2 je Operační program Praha – Konkurenceschopnost (OPPK), který je zaměřen na 3 témata: dostupnost dopravních služeb a informačních a komunikačních technologií, zvýšení kvality životního prostředí a podpora inovací a hospodářství založeného na znalostech. Proto byly v rámci tohoto programu vyčleněny tři prioritní osy: Prioritní osa 1 – Dostupnost a prostředí, Prioritní osa 2 – Inovace a podnikání a Prioritní osa 3 – Technická pomoc.
- na dnešní JPD 3 navazuje Operační program Praha – Adaptabilita (OPPA): mezi jeho cíle patří vyšší zaměstnanost, lepší kvalita a produktivita práce a posilování sociální soudržnosti.

Z hlediska podpory opatření k ochraně přírody je podstatným dokumentem Operační program Praha – Konkurenceschopnost, konkrétně pak Prioritní osa 1 „Dostupnost a prostředí“.

Stručná charakteristika podstatných částí programového dokumentu je uvedena v následujícím textu.

Další možností je financování některých projektů z programů mezinárodní spolupráce v rámci Cíle 3.

Operační program Praha – Konkurenceschopnost, Prioritní osa 1 Dostupnost a prostředí

Jejím hlavním cílem je zlepšení dostupnosti dopravních a telekomunikačních služeb a zkvalitnění životního prostředí. Hlavním tématem je snaha o zlepšení kvality životního prostředí a kvality života v Praze obecně. Tento cíl je realizován prostřednictvím šesti oblastí podpory:

- 1.1 Podpora ekologicky příznivé povrchové veřejné dopravy
- 1.2 Zlepšení dostupnosti sítí TEN-T, zkvalitnění důležitých dopravních vazeb
- 1.3 Rozvoj a dostupnost ICT služeb
- 1.4 Revitalizace opuštěných, znehodnocených nebo sociálně problémových území a ploch
- 1.5 Prevence a řešení přírodních nebo technologických rizik
- 1.6 Úsporné a udržitelné využívání energií a přírodních zdrojů

Z hlediska návaznosti na předkládanou Koncepti ochrany přírody a krajiny pak lze identifikovat alespoň možnosti využití těchto oblastí podpory:

Oblast 1.4 Revitalizace opuštěných, znehodnocených nebo sociálně problémových území a ploch – jedná se o hlavní oblast podpory z hlediska financování ochrany přírody, jak je zřejmé z následujících cílů oblasti 1.4:

- revitalizovat opuštěné, poškozené nebo nevhodně využívané plochy typu „brownfields“, zvýšit jejich atraktivitu pro investory, občany i návštěvníky, a posilovat tak jejich městotvornou funkci a ekonomický potenciál,
- zlepšit kvalitu přírodního prostředí v revitalizovaných územích a jejich okolí,
- revitalizovat veřejná prostranství v obytných územích, včetně sídlišť nebo jiných sociálně problémových lokalit (například s vysokou koncentrací kriminality); v rámci revitalizace ploch obnovovat i historicky cenné objekty, snížit tlak na výstavbu nových objektů v přírodně nebo historicky cenných lokalitách a v jejich blízkosti,
- podpořit rozšiřování a obnovu ploch zeleně ve městě, včetně realizace prvků ÚSES a ochrany lokalit systému Natura 2000.

Operace v rámci této oblasti podpory budou řešeny formou individuálních projektů. Příjemci mohou být:

- hlavní město Praha,
- městské části,
- organizace zřízené a založené hl. m. Prahou a městskými částmi,
- provozovatel městské hromadné dopravy (Dopravní podnik apod.),
- nestátní neziskové organizace,
- profesní a zájmová sdružení (hospodářské komory apod.).

Oblast 1.5 Prevence a řešení přírodních nebo technologických rizik – představuje druhou významnou oblast podpory. Zahrnuje aktivity směřující k posílení retenční schopnosti území, zlepšení odtokových poměrů a čistoty vody pomocí revitalizace vodních toků a nádrží a doprovodné městské zeleně. Podporována budou opatření malého rozsahu, zejména vhodná opatření na menších vodních tocích. Další oblastí související s ochranou přírody a krajiny je výsadba pásů stromů, keřů a další doprovodné zeleně podél komunikací za účelem snížení hlukové zátěže.

Opět budou podporovány individuální projekty. Rozsah příjemců je omezen na hl. m. Prahu, městské části, organizace města a MČ, Dopravní podnik a správce vodohospodářského majetku a technického vybavení (kolektorů).

Financování konkrétních aktivit směřujících ke zlepšení stavu přírodních prvků v Praze bude možné i jako součást investic realizovaných podporovaných z dalších oblastí OPKK. Prvky zeleně budou moci být vysazovány jako doplňková součást některých staveb v oblasti 1.1 (jako součást staveb pro veřejnou dopravu - uvažovány jsou především nové tramvajové tratě), 1.2 (jako součást modernizací případně novostaveb páteřních komunikací), případně také v rámci prioritní osy 2 (jako bezprostřední součást novostaveb či rekonstrukcí pro inovace a podnikání apod.).

Celkem je na celou Prioritní osu 1 – Dostupnost a prostředí vyčleněno 224 mil. EUR z prostředků EU, konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Je ovšem nutno předpokládat, že na záměry směřující k ochraně přírody bude vyčleněna spíše menší část, neboť osa 1 zahrnuje i nákladné dopravní stavby a rozvoj telekomunikačních sítí. Míra spolufinancování z národních veřejných zdrojů je stanovena ve výši 15 %, tj. podpora z fondů EU tvoří 85 % celkových nákladů.

Nadnárodní a meziregionální spolupráce

V programovém období 2007-2013 se iniciativa pro přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci ES Interreg stává samostatným Cílem strukturálních fondů. Jedná se o výše uvedený Cíl 3, nazvaný Evropská územní spolupráce. V rámci hl. m. Prahy lze uvažovat využití dotací z programů nadnárodní a meziregionální spolupráce.

▪ Nadnárodní spolupráce

Programy nadnárodní spolupráce navazují na iniciativu ES Interreg IIIB CADSES (Central, Adriatic, Danubian and Southeastern European Space). Pro období let 2007-2013 bylo rozhodnuto o novém uspořádání zón v prostoru CADSES na dvě části, pro každý vymezený prostor nadnárodní spolupráce je pak zpracován samostatný Operační program. Česká republika tak spadá do prostoru Operačního programu pro Střední Evropu. Pro sídlo Řídícího orgánu bylo vybráno město Vídeň.

V současné době byl vytvořen návrh Operačního programu, který je zveřejněn v rámci konzultačního procesu SEA. Předložení konečné verze Operačního programu Evropské komisi se předpokládá v březnu 2007.

Operační program pro Střední Evropu (Central Europe Operational Programme) vymezuje 5 priorit, přičemž z hlediska ochrany přírody je významná priorita 3 (Odpovědné využívání životního prostředí) a v jejím rámci pak dvě oblasti intervence:

- 3.1. Rozvoj kvalitního životního prostředí správou přírodních zdrojů a bohatství – zahrnuje obecně mezinárodní projekty vedoucí ke zlepšení životního prostředí, ochranu a údržbu přírodních lokalit, společné zavádění strategií pro ochranu přírodního bohatství atd.,
- 3.2. Omezování přírodních a člověkem způsobených rizik – zahrnuje mj. mezinárodní projekty protipovodňové ochrany (obdobně jako Oblast 1.5 OPKK).

Na rozdíl od Operačního programu Praha – Konkurenceschopnost je v tomto případě ovšem nezbytným předpokladem nadnárodní charakter projektu, tj. podmínkou je účast více partnerských měst nebo institucí z různých zemí středoevropského prostoru. Pravidla současně umožňují, aby 20 % z rozpočtu projektu bylo využito mimo vymezený prostor Střední Evropa a 10 % mimo území EU.

▪ Meziregionální spolupráce (Interreg IV C)

Pro meziregionální spolupráci je připravován program společný pro všechny členské státy - Operační program meziregionální spolupráce, který vznikl jako pokračování iniciativy ES Interreg IIIC. Obdobně jako u předcházejícího programu probíhá v současnosti konzultační proces SEA.

Podpora meziregionální spolupráce se zaměřuje především na výměnu zkušeností, znalostí a postupů. Výstupy tedy mohou mít podobu např.:

- studijních cest, výměnných pracovních pobytů,
- školení a seminářů, workshopů, konferencí apod.,
- studií, analýzy dat atd.,
- informační činnosti a podpory vztahu s veřejností,
- vývoje a ověření nových metodik, pilotních a ukázkových projektů nových postupů a zařízení atd.

V rámci Priority 2 tohoto programu (Životní prostředí a předcházení rizik) jsou podporovány např. následující aktivity:

- podpora rozvoje udržitelné dopravy (hromadná doprava, nemotorizované způsoby přepravy, informační systémy městské dopravy, atd.),
- podpora managementu stanovišť a druhů chráněných v rámci sítě Natura 2000 (výměna zkušeností a postupů, podpora tvorby akčních plánů, problémy velkoplošných změn území atd.),
- inovace přístupů k územnímu plánování, zvláště v environmentálně citlivých lokalitách,
- výměna zkušeností a postupů směřujících k udržitelné správě vodních toků.

Dalším typem podpory jsou tzv. Fast Track Options, které vytvářejí prostor pro výměnu znalostí mezi regionem, který má v určité oblasti velkou zkušenost a regiony, které si přejí svoje postupy v této oblasti zdokonalit. Přehled témat, která mohou být podporována, zahrnuje i udržitelný rozvoj měst, využití průmyslových ploch (brownfields), předcházení povodním vč. revitalizace vodních toků a další.

Program LIFE+

Mezi nejvýznamnější iniciativy Evropské unie určené k financování projektů přispívajících k ochraně a péči o životní prostředí patřil v období 1992-2006 program LIFE. V posledním období (2000-2006) probíhal LIFE III s celkovým rozpočtem 957 mil. EUR. Financování je založeno na každoročních výzvách k předkládání projektů (v České republice prostřednictvím MŽP), přičemž žadateli mohou být všechny fyzické i právnické osoby z oprávněných států.

Program LIFE zahrnoval tři typy aktivit: LIFE Nature (ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin), LIFE Environment (vývoj a zavádění nových technologií a metod šetrných k ŽP) - podmínkou je integrovaný přístup v řešení problémů - a LIFE Third Countries (podpora udržitelného rozvoje ve třetích zemích). Ve vztahu k ochraně přírody je tedy nejvýznamnější program LIFE Nature, v jehož rámci jsou zatím v ČR realizovány 2 projekty (Obnova teplomilných stanovišť v Moravském krasu a Záchrana lužních stanovišť v povodí Morávky).

Pro období 2007-2013 byl schválen nový program pod názvem LIFE+, který modifikuje a slučuje dosavadní programy LIFE. Program LIFE+ se skládá ze tří složek:

- Příroda a biodiverzita – v jejím rámci bude poskytována podpora na zavádění směrnic o ochraně biotopů a divokých ptáků a na zvýšení znalostí „potřebných pro rozvoj, hodnocení a monitorování evropské politiky týkající se přírody a biodiverzity a legislativy“.

- Politika životního prostředí a řízení – vztahuje se na další priority 6. Akčního programu pro životní prostředí kromě biodiverzity a přírody, dále také na rozvoj příslušných politik a jejich implementaci a prosazování.
- Informace a komunikace – poskytování informací o otázkách týkajících se životního prostředí.

Rozpočet nového programu má činit 2,1 mld. EUR, přičemž největší část finančních prostředků (40 %) je určena na prioritní oblast příroda a biodiverzita.

2.6.6 Společná zemědělská politika EU

Společná zemědělská politika není součástí Politiky soudržnosti a samostatně řeší problematiku venkova. Zdrojem financování je Evropský zemědělský fond rozvoje venkova (EAFRD). V ČR je společná zemědělská politika realizována prostřednictvím Programu rozvoje venkova 2007-2013. Celková výše naplánovaných prostředků z EU pro Českou republiku na programové období 2007-2013 bude činit cca 2,8 mld. EUR, tj. cca 79,8 mld. Kč. Spolu se spolufinancováním ze státního rozpočtu ČR nebo z jiných zdrojů činí celková výše prostředků cca 3,6 mld. EUR, tj. cca 102,6 mld. Kč. Administraci a kontrolu žádostí o podporu bude v ČR zajišťovat Státní zemědělský intervenční fond (SZIF).

V ČR bude EAFRD použit pro venkovské regiony, tj. celou ČR kromě regionu Praha. Opatření v hl. m. Praze budou podporována pouze v rámci tzv. Agroenvironmentálních opatření, pro která je vyčleněno z EAFRD celkem 5,35 mil. EUR (152,5 mil. Kč), celková podpora z veřejných zdrojů pak činí 9,73 mil. EUR (277,3 mil. Kč), jak ukazuje následující tabulka.

Tab. VI: Finanční plán podle os (v EUR, za období 2007-2013)

osa	veřejné zdroje		
	veřejné zdroje celkem	míra podpory	podpora z EZFRV
Osa I	840 522 496,88	75 %	630 391 873
Osa II - cíl konvergence	1 936 012 556,67	80 %	1 548 810 045
Osa II -cíl konkurenceschopnost	9 726 294,68	55 %	5 349 462
Osa II	1 945 738 851,35		1 554 159 507
Osa III	635 553 634,31	75 %	476 665 226
Osa IV	175 969 147,13	80 %	140 775 318
Technická pomoc	16 893 038,12	75 %	13 514 430
celkem	3 614 677 167,79		2 815 506 354

Agroenvironmentální opatření

V následujícím textu je uvedena stručná charakteristika podporovaných agroenvironmentálních opatření a přehled podopatření a titulů, které se k tomuto opatření váží.

Tato opatření mají za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Dále podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny.

Příjemcem podpory je fyzická nebo právnická osoba, která provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, obhospodařuje zemědělskou půdu a splňuje kritéria pro vstup do opatření a plní podmínky poskytnutí podpory.

Podporu je možné čerpat v rámci následujících podopatření a titulů:

Podopatření A: Postupy šetrné k životnímu prostředí

- Titul A1: Ekologické zemědělství
- Titul A2: Integrovaná produkce

Podopatření B: Ošetřování travních porostů

- Titul B.1: Louky
- Titul B.2: Mezofilní a vlhkomilné louky
- Titul B.3: Horské a suchomilné louky
- Titul B.4: Trvale podmáčené a rašelinné louky
- Titul B.5: Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků
- Titul B.6: Ptačí lokality na TP – hnízdiště chřástala polního
- Titul B.7: Pastviny
- Titul B.8: Druhově bohaté pastviny
- Titul B.9: Suché stepní trávníky a vřesoviště

Podopatření C: Péče o krajinu

- Titul C1: Zatrávňování orné půdy
- Titul C2: Pěstování meziplojin
- Titul C3: Biopásy
- Titul C4: Péče o environmentálně hodnotné plochy

Všechny tyto tituly, s výjimkou titulu A1 (Integrovaná produkce), lze využít k financování aktivit, které jsou přímo spojeny s některým z opatření k ochraně přírody a krajiny.

Podpora se v jednotlivých titulech pohybuje od 55 do 100 % vykázaných nákladů resp. ztráty zemědělce, případně jsou stanoveny pevné sazby na hektar půdy.

Všechna navržená podopatření v rámci AEO jsou realizována v podobě pětiletých závazků. K novým pětiletým závazkům na tzv. agroenvironmentální opatření se budou moci zájemci přihlašovat do 15. května 2007.

2.6.7 Využití soukromých investic

Zvláštní význam má v případě hlavního města Prahy možnost využití prostředků soukromých investorů, resp. spojení aktivit na ochranu přírody či krajiny s realizací určitého investičního záměru. V Praze existuje v současné době výrazný tlak na investiční výstavbu, v jejímž důsledku dochází k záboru volných ploch v okrajových částech města i k nežádoucímu zahušťování zástavby v centrální oblasti. Je proto vhodné vyžadovat ze strany investorů realizaci zmírňujících opatření např. ve formě obnovy parkových ploch, výsadby nové zeleně, realizace části ÚSES, revitalizace určitého úseku vodního toku apod.

Z hlediska naplňování záměrů ochrany přírody je žádoucí využívat tento zdroj finančních prostředků v maximální možné míře, a to pokud možno na základě předem připraveného výběru vhodných opatření či lokalit, včetně odhadovaných nákladů. Na druhé straně však samotná možnost realizace těchto kompenzačních opatření nemůže být důvodem pro připuštění investičního záměru, který by poškodil životní prostředí na území města.

2.6.8 Možnosti financování jednotlivých opatření

V následující tabulce je uveden přehled zdrojů financování pro jednotlivá opatření předkládané Koncepce. Uvažovány jsou tyto skupiny zdrojů:

- rozpočet hlavního města Prahy,
- Operační program Praha – Konkurenceschopnost,
- ostatní fondy s výjimkou SFŽP: Program péče o krajinu (PPK), Program revitalizace říčních systémů (PRŘS), Regenerace sídlišť (RS), Program rozvoje venkova – agroenvironmentální opatření (PRV-AEO), Státní fond dopravní infrastruktury (SFDI) a Fond soudržnosti (FS⁴¹),
- využití soukromých investic – uvažováno je pouze u kompenzačních opatření typu náhradních výsadeb za novou výsadbu a realizace přírodních a rekreačních ploch v nové zástavbě, což ovšem nevylučuje možnost zapojení soukromých investic i v dalších oblastech, např. formou sponzoringu určitých konkrétních aktivit,

V tabulce nejsou zahrnuty následující zdroje doplňkového typu:

- není uvažováno financování SFŽP vzhledem k zastavení příjmu žádostí; v případě obnovení příjmu žádostí bude možné čerpat dotace k těm titulům, jejichž příjem bude obnoven,
- ostatní fondy EU (Nadnárodní spolupráce – Střední Evropa, Meziregionální spolupráce Interreg IVC a program LIFE+) mohou představovat spíše doplňkové zdroje k jednotlivým aktivitám,
- u některých opatření na území CHKO Český kras (spíše organizačního typu) lze uvažovat také určité zapojení zdrojů Správy CHKO.

Aby bylo možné vytvořit tabelární přehled navržených opatření, bylo provedeno nejprve jejich rozčlenění podle témat, seskupení a očíslování. Řazení a seskupení opatření respektuje strukturu příslušných kapitol, pouze výjimečně jsou opatření rozdělena jinak (např. jsou zvlášť uvedena opatření plánovacího a investičního charakteru). Přehled cílů, opatření a úkolů v členění použitém pro tabulku je uveden v příloze za touto kapitolou.

Pokud u některého opatření nejsou zdroje financování uvedeny, znamená to, že se nepředpokládá potřeba finančních prostředků nad rámec standardního výkonu veřejné správy. To se týká zejména uplatňování stanovených zásad v plánovacím a rozhodovacím procesu.

⁴¹ Fond soudržnosti nepatří mezi strukturální fondy, poskytuje prostředky na velké investiční projekty v sektorech životního prostředí a dopravy. V předcházejících kapitolách není uveden, protože na běžná opatření k ochraně přírody s ním není uvažováno. Dle aktuálních informací se však počítá s podporou z tohoto fondu pro velké investiční akce na vodních tocích (opatření V.2.2.).

2.7 SHRNUÍ A ZÁVĚRY

Závěrečná rekapitulace uvádí shrnutí zásadních, dlouhodobých strategických cílů ochrany přírody a krajiny na území hlavního města Prahy. Jejich naplnění je podmíněno systémovým zajištěním celé řady dílčích cílů, úkolů a opatření uvedených v tomto úkolu.

Pořadí dále uvedených strategických cílů nevyjadřuje jejich významovou posloupnost. Výsledný pozitivní efekt je podmíněn jejich koordinovaným a vyváženým naplňováním.

- A. Dlouhodobé zachování pestrých přírodních podmínek na území hlavního města Prahy a ve vybraných lokalitách, ochrana zvýšených hodnot neživé a živé přírody (např. geologické profily, biotopy, ekosystémy, organismy), které jsou na ně vázány.

A.1 Zachování soustavy zvláště chráněných území a její případné doplnění ze spektra dlouhodobě sledovaných a vyhodnocovaných lokalit se zvýšenou přírodovědnou hodnotou.

A.2 Dále nepřipouštět zástavbu v přímé návaznosti na hranici zvláště chráněných území. Soustavně prověřovat případnou potřebu vyhlášení individuálního ochranného pásma, včetně specifikace jeho rozsahu a potřebného režimu.

A.3 Sledovat a pravidelně vyhodnocovat návštěvnost zvláště chráněných území. V případě zjištění neúměrného zatížení reagovat úpravou režimu zvláště chráněného území.

A.4 Podporovat vznik vhodně rozmístěné a dostatečně dimenzované nabídky ploch pro každodenní rekreaci v přírodním prostředí mimo zvláště chráněná území. Tímto způsobem snižovat rekreační zatížení zvláště chráněných území.

A.5 Zajistit dlouhodobé a pravidelné financování managementu zvláště chráněných území, včetně jejich účelné ochrany před invazními druhy.

A.6 Systémově zajistit odborný a vědecký výzkum zvláště chráněných území (ZCHÚ) a jeho vyhodnocování. Zjištěné výsledky využívat pro upřesnění režimu ZCHÚ a jeho managementu, pro případné zdůvodnění potřeby ochranného pásma a pro exaktně podloženou argumentaci orgánů ochrany přírody a krajiny ve správních řízeních.

- B. Smysluplné využití přírodního a plošného potenciálu, který představuje vysoký podíl zemědělské půdy ve správním území hlavního města Prahy. Preferovat jeho využití pro posílení mimoprodukčních funkcí příměstské krajiny a pro posilování a vytváření obytného charakteru pražské krajiny.

B.1 Výrazně omezit a zpomalit stávající trend intenzivního převodu zemědělské půdy na zastavěné a zpevněné plochy. Systematicky posoudit a vyhodnotit potenciální rozsah územních rezerv v již zastavěném území. Jedná se především o zastavěné a zpevněné plochy, jejichž stávající funkční využití bylo ukončeno nebo je z různých důvodů nežádoucí.

B.2 Nízký podíl lesů, které mají nezastupitelný význam pro zvláštní i obecnou ochranu přírody a krajiny, pro každodenní rekreaci obyvatel Prahy, pro vodní retenci území apod., je potřeba soustavně a výrazněji zvyšovat. Předpokládaný dlouhodobý útlum využití zemědělské půdy k produkci potravin vytváří možnost převodu zemědělské půdy na les. Tím nedojde k trvalé ztrátě přirozených půd a jejich potenciálu. Zalesňování zemědělských půd provádět na základě systémového vyhodnocení území z hlediska vhodnosti zalesnění.

B.3 Na území hlavního města Prahy nejsou rovnoměrně rozmístěny plochy, které by bylo možné využívat pro každodenní rekreaci v přírodním prostředí. Část zemědělské půdy perspektivně využít pro založení přírodně krajinářských parků s vybavením pro každodenní rekreaci.

B.4 Na základě výsledků v oblasti plánování vod využít část zemědělské půdy (např. v údolních nivách, pramenných oblastech) pro vodní retenci území a pro přírodě blízké formy protipovodňové ochrany (například rozlivová území, suché poldry).

B.5 Podporovat přírodě blízké formy obhospodařování zemědělské půdy (například ekologické zemědělství) ve vazbě na území se zvýšeným významem pro ochranu přírody a krajiny.

B.6 Ve vybraných okrajových polohách dlouhodobě připustit konveční formy zemědělského hospodaření, zejména ve vazbě na sousední oblasti s vysokým přírodním potenciálem pro zemědělskou produkci.

- C. Systémové zajištění prostupnosti městské a příměstské krajiny pro pěší a cyklisty. Účelové komunikace a stezky dimenzovat i s ohledem na potřebné plochy pro doprovodnou vegetaci.
- D. Nepřipouštět srůstání sídel v příměstské části území. Jejich dlouhodobou urbanistickou koncepci řešit tak, aby mezi jednotlivými sídly zůstávala „cezura“ nezastavěného území. Tyto meziprostory jsou důležité jak pro jejich obyvatele, tak pro přírodní systémy vázané na „volnou“ krajinu.
- E. Neztratit potenciál veřejných ploch se zelení, který poskytují současná sídliště. Jejich dlouhodobé využití řešit bez ztráty tohoto potenciálu (například výraznějším zahušťováním zástavby, vytvářením bariér pro pohyb jejich obyvatel).
- F. Účinnější koordinace a dělba společných zájmů v ochraně přírody a krajiny se sousedními správními obvody. Hranice přírodních jevů se nepřekrývají se správním členěním území. Systémové řešení zjištěných problémů (např. ÚSES, vodní režim v území, prostupnost širšího zázemí) nelze zajistit v rámci jednoho správního obvodu.
- G. Soustavná osvěta související s přírodním prostředím, s jeho ochranou, s možnostmi a limity jeho využití. S ohledem na rychle měnící se životní styl, ve kterém ubývají fyzicky náročné činnosti a převažuje sedavý způsob zaměstnání vázaný na monitory počítačů, představuje relaxace a pohyb v přírodním prostředí nenahraditelný způsob kompenzace. Logicky je nutné se soustředit na osvětu nejmladší generace, která se již v každodenním životě běžně nesetkává s přírodním prostředím.

Tab VII: Zdroje financování navržených opatření

	rozpočet HMP	OPPK	ostatní fondy	soukromé investice
Obecná ochrana přírody a krajiny – O				
O.1.1. Získat plochy ÚSES a CSZ do majetku města				
O.1.2. Navrhování a plánování ÚSES				
O.1.3. Realizace ÚSES			PPK, PRŘS, PRV-AEO, SFDI	
O.2.1. Doplnění dokumentací k přírodním parkům				
O.2.2. Aktivní působení v přírodních parcích				
O.2.3. Odlehčení tlaku na přírodní parky			PPK, SFDI	
O.3.1. Sledování a management VKP				
O.4.1. Ochrana ostatních přírodovědně hodnotných území a lokalit s bioindikačními druhy			PPK	
O.5.1. Plánování a příprava území celoměstského systému zeleně				
O.5.2. Ochrana a management vymezených ploch celoměstského systému zeleně			RS	
O.6.1. Podpora výsadby a úpravy zeleně v prostoru historického centra a kompaktního města			RS, SFDI	
O.6.2. Podpora rozvoje zelených ploch ve vnějším pásmu města			PPK, PRŘS, SFDI, PRV-AEO	
Ochrana vodních ekosystémů – V				
V.1.1. Obecná podpora vhodných přístupů k vodním tokům a nivám				
V.2.1. Koordinační a plánovací příprava revitalizací vodních toků a jejich území (podpora ekologizace správy vodních toků a vodo hospodářských revitalizací)				
V.2.2. Revitalizace říčních tepen (Vltava, Berounka) a jejich území			FS, PRŘS	
V.2.3. Revitalizace v rámci ostatních vodních toků			PRŘS	
V.3.1. Obnova a revitalizace pražských nádrží			PRŘS	
V.4.1. Opatření pro posílení retenční schopnosti krajiny			PPK	
V.5.1. Využití protipovodňových staveb a záměrů pro dosažení cílů OP				
Zvláštní územní ochrana – U				
U.1.1. Vytvářet podmínky pro spolupráci s orgány státní správy spravujícími CHKO				
U.2.1. V souvislosti se zapojováním ploch přírodních parků do velkoplošného typu ochrany přírody a krajiny využít především těch přírodních parků, které by měly vytvořit propojující biokoridory mezi severem a jihem a západem a východem města; u ostatních věnovat pozornost, vedle možnosti nenáročné rekreace, vytváření stepních porostů, parkových stepí a lesních porostů s přirozenou skladbou dřevin				

	rozpočet HMP	OPPK	ostatní fondy	soukromé investice
U.3.1. Udržet stav současné sítě maloplošných zvláště chráněných území v Praze a prověřit možnosti jejího doplnění o navržené lokality			PPK, PRŘS	
U.3.2. Vyhodnotit reprezentativnost současné sítě území NATURA 2000 a SPA v hlavním městě Praze a případně zpracovat návrhy na její doplnění			PPK, PRŘS	
Ekosystémová diverzita – E				
E.1.1. Přísně chránit stávající ekosystémovou diverzitu Prahy, a to jak prostřednictvím MZCHÚ, tak i všech dostupných forem ochrany přírody a krajiny				
E.1.2. Propagovat Prahu jako město s výjimečnou a výjimečně zachovalou přírodou				
Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů – D				
D.1.1. Udržet i do budoucna vysokou biodiverzitu druhů živých organismů v Praze, zejména druhů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb, zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených a endemitů, znamená postupovat se znalostí jejich výskytu a hlavních lokalit			PPK, PRŘS	
D.1.2. Propagovat hlavní město Prahu jako město s nebyvale zachovalou přírodou, její vysokou biodiverzitou, a to za účelem zvýšení mezinárodní prestiže přírody Prahy				
Invazní druhy – I				
I.1.1. Ze znalosti věci potlačovat všechny typy invazních druhů organismů, zejména pak ve zvláště chráněných územích a v jejich okolí				
Ochrana nerostného bohatství – N				
N.1.1. Osvěta veřejné správy k potřebě šetrného využívání ložisek nerostných surovin jako neobnovitelného zdroje tak, aby především sloužila k rozvoji a pro místní potřeby hlavního města Prahy				
N.1.2. Problematiku těžby ložisek nerostných surovin v hlavním městě Praze posuzovat komplexně s ohledem na ochranu krajinného rázu, na ochranu zvláště chráněných druhů organismů, zvláště chráněných území, území NATURA 2000 a ÚSES a také s dalšími možnými využitími ve vědě, výzkumu, výuce a dokumentaci geologických jevů				
N.2.1. Podporovat projekty směřující k citlivé revitalizaci opuštěných těžeben, a to při zohlednění aktuálního geologického fenoménu, biotopů rostlin a živočichů a ekologicko stabilizační funkce nově tvořené části krajiny				
Informování a osvěta – IO				
IO.1.1. Rozšíření informací o Koncepti, jejím účelu, jejích cílech a opatřeních				
IO.1.2. Zajištění informací o Koncepti u pracovníků veřejné správy				
IO.2.1. Rozvoj zdrojů informací o přírodě a krajině hl. m. Prahy				
IO.2.2. Podpora ekologického povědomí a zájmu o poznávání pražské přírody				
IO.2.3. Osvěta u dětí a mládeže				
IO.3.1. Informační podpora podnikatelské veřejnosti				
IO.3.2. Podpora realizace agroenvironmentálních opatření na zemědělských půdách				
IO.4.1. Cílená metodická podpora rozhodování veřejné správy v souladu s cíly ochrany přírody				

Příloha: Přehled cílů, opatření a úkolů k tabulce VII

Obecná ochrana přírody a krajiny – O

Cíl O.1. Získat plochy ÚSES a CSZ do majetku města

Opatření O.1.1. Výkupem či směnou pozemků zajistit plochy pro realizaci ÚSES

Opatření O.1.2. Vytvořit mechanismus umožňující směnu nebo výkup pozemků pro realizaci ÚSES a CSZ

Cíl O.2. Zajištění funkčnosti ÚSES

Skupina opatření/úkolů O.2.1. Navrhování a plánování ÚSES:

Koordinovat vymezování a management ÚSES s plánováním v oblasti vod, lesním plánováním, péčí o zvláště chráněná území, s péčí o historické zahrady a parky a s rekreačními aktivitami v území.

Do Strategického plánu zahrnout vytváření podmínek pro realizaci ÚSES, zajištění potřebných pozemků.

V rámci projektových dokumentací upřesňovat hranice prvků ÚSES do úrovně plánu ÚSES podle konkrétních podmínek stanoviště.

V exponovaných prostorech zadávat územní studie s cílem ověřit podmínky pro vymezení ÚSES.

Nepřipustit zmenšování plochy prvků jak jsou vymezeny v ÚP a pod minimální hranici danou metodikou ÚSES.

Iniciovat změny návrhu ÚSES ve prospěch rozšíření ploch zejména ve vnějším pásmu, za hranicí kompaktního města.

Rozšiřovat působnost ÚSES novými vazbami na plochy zeleně v rámci celoměstského i místního systému zeleně.

Podporovat koordinaci ÚSES s navazujícími prvky ÚSES v pražském regionu.

Při trasování stezek v prvcích ÚSES zohledňovat minimální funkční plochu prvku. Zmenšuje-li trasa plochu prvku danou minimálními parametry ÚSES, je nutno prvek rozšířit o plošný zábor liniové stavby. Prvek musí v minimálních parametrech plnit funkci posílení ekologické stability.

Evidovat konkrétní opatření provedená k zajištění funkčnosti ÚSES, projekty a realizační opatření a vyhodnocovat jejich účinnost.

Evidovat seznam ploch připravených k realizaci prvků ÚSES jako nabídku pro umístění náhradních výsadeb za investiční činnost ve výstavbě.

Skupina opatření/úkolů O.2.2. Realizace ÚSES:

U staveb procházejících ÚSES preferovat řešení, jež nevytváří migrační bariéry pro organismy.

Vytvořit nástroj podpory vlastníků pozemků souvisejících s plochami ÚSES, aby tyto mohly být zahrnuty do celkových vegetačních úprav nových obytných souborů, či jiných stavebních záměrů.

Podporovat postupnou přeměnu druhové skladby stávajících prvků ÚSES ve prospěch domácích dřevin odpovídajících danému stanovišti (vyjma prvků, které jsou součástí historických zahrad a parků).

Zamezit šíření invazních rostlin jejich cílenou likvidací.

Zajistit ochranu stávajících břehových a doprovodných porostů toků v prvcích ÚSES, kde zpravidla tvoří funkční základ.

Podporovat revitalizaci toků, které jsou součástí biokoridorů, včetně výsadeb pobřežních porostů.

Podporovat ochranu prvků ÚSES pomocí diferencovaného managementu, nabídkou příležitostí k rekreačním či sportovním aktivitám usměrnit návštěvníky do prostorů mimo prvky ÚSES, případně aktivity směřovat tak, aby jádro plochy bylo chráněno.

Při návrhu postupu realizace upřednostňovat lokality s nízkým podílem zeleně.

Cíl O.3. Snížit devastaci území přírodních parků a zamezit narušení krajinného rázu

Skupina opatření/úkolů O.3.1. Doplnění dokumentací k přírodním parkům:

Dokončit zpracování dokumentací „Vyhodnocení krajinného rázu a návrh regulativů“ pro přírodní parky Říčanka a Prokopské a Dalejské údolí.

Provéřit vymezení hranic parků ve vztahu ke skutečným přírodním podmínkám a provést případnou korekci území.

Vytipovat pohledově exponované okrajové části parků zejména s výraznou konfigurací terénu, kde předimenzovaná výstavba na horní hraně za hranicí parku může negativně ovlivnit krajinný ráz. Vymezit ochrannou zónu v kritických návazných územích a pro ni stanovit regulativy v obdobném rozsahu jako v zónách parku.

Skupina opatření/úkolů O.3.2. Aktivní působení v přírodních parcích:

Systematicky se zaměřit na osvětu návštěvníků – systém informačních tabulí o přírodních hodnotách, historii a vývoji parku, pořádání populárně naučných akcí a vycházek.

Iniciovat participaci občanů (pod odborným vedením) na úpravách rekreačních a odpočinkových ploch v rámci parku.

Skupina opatření/úkolů O.3.3. Odlehčení tlaku na přírodní parky:

Zakládat v rozvojových plochách prostorově adekvátní dobře přístupné plochy zeleně s možností rekreačního využití.

Nerovnoměrné rozložení parků na území Prahy kompenzovat přednostním rozvojem rekreačních ploch a zeleně v severovýchodní části území.

Usměrňovat rekreační a sportovní aktivity do méně zatěžovaných částí parků, případně na navazující plochy zemědělské půdy.

Cíl O.3. Zajistit ochranu a management významných krajinných prvků

Skupina opatření/úkolů O.3.1. Sledování a management VKP:

Prověřit ohrožené VKP (Stodůlky – mokřady U Paloučku a Smíchov – Pod Císařkou) a posoudit míru snížení krajinnotvorného významu a důvodu registrace.

Monitorovat potenciální VKP a na základě vyhodnocení vyhlášovat nové lokality.

Zajistit finanční prostředky na údržbu.

Využít grantových principů pro management VKP. Na základě odborného zajištění pracovních postupů využít participace občanských sdružení.

Cíl O.4. Dosáhnout vyššího stupně ochrany přírodovědně hodnotných území a lokalit s bioindikačními druhy

Skupina opatření/úkolů O.4.1. Ochrana ostatních přírodovědně hodnotných území a lokalit s bioindikačními druhy:

Monitorovat a vyhodnocovat přírodovědně hodnotná území a lokality s bioindikačními druhy, zajistit potřebný management s cílem eliminovat potenciální ohrožení.

Uvádět přírodovědně hodnotná území v podrobných dokumentacích jako hodnotná přírodní území a potenciální chráněná území, která by měla být respektována při realizaci rozvojových záměrů. Bioindikační plochy zanést do plánovacího procesu, omezit jejich jiné využití, případně je výrazně ztížit.

Výhledově zajistit územní ochranu např. v rámci regulativů územního plánu.

Cíl O.5. Zajištění funkčnosti celoměstského systému zeleně

Skupina opatření/úkolů O.5.1. Plánování a příprava území celoměstského systému zeleně:

V rozvoji zeleně preferovat podporu celoměstského systému zeleně dle ÚPn. Radiální propojení vychází z historického kontextu a přirozené konfigurace terénu. Podporovat a posilovat radiální propojení na region a tangenciální propojení v rámci sídla.

Aktualizovat a korigovat Systém zeleně hl. m. Prahy v návaznosti na rozvoj města.

Odstranit nepřesnosti či problematické části území z hlediska vymezení ÚSES a CSZ formou samostatných dokumentací.

V rámci ÚPD podporovat rozvoj ploch zeleně a jejich vazbu na CSZ pomocí místních propojení.

Při projektovém zpracování nových území podporovat mezirezortní projektové skupiny a posílení pozic odborníků na ochranu přírody.

Iniciovat vypracování metodiky přístupu hodnocení zeleně v jednotlivých pásmech. Hodnota zeleně ve vnitřní Praze je nesrovnatelně větší než ve vnějším pásmu.

Stanovit priority ochrany v rámci chráněných území, která mají charakter městského parku nebo tzv. lesoparku s vyšší výměrou (Hvězda, Stromovka). Vymezit jádrovou část území odpovídající managementu ochrany, zpracovat metodický postup preference managementu jednotlivých částí chráněných jako ZCHÚ a podle zákona č. 114/92 Sb.

Iniciovat zahrnutí oborových norem jako nástroje ochrany zeleně do příloh vyhlášky hl. m. Prahy č. 26/1999 Sb. HMP, o obecně technických požadavcích na výstavbu v hl. m. Praze.

Skupina opatření/úkolů O.5.2. Ochrana a management vymezených ploch celoměstského systému zeleně:

Minimalizovat úbytek stávajících i navržených ploch systému zeleně a zamezit výstavbě na monofunkčních plochách zeleně. Za úbytek ploch požadovat adekvátní kompenzaci.

Bilance nárůstu a úbytků zeleně v souvislosti se změnami ÚPn je třeba sledovat konkrétně vztažené na menší celky s přesnější vypovídající hodnotou, např. na jednotlivé městské části, vztaženo na obyvatele a funkci zeleně.

Bilance změn sledovat v rámci jednotlivých pásem, historické centrum, kompaktní město a vnější pásmo.

Zvýšit kvalitu stávajících ploch zeleně.

Urbání biotopy, jako zahrady, parky a zejména hřbitovy, představují potenciální plochy pro rozvoj obecné biodiverzity, prosazovat údržbu těchto ploch na základě ekologických principů.

K zakládání nových ploch zeleně využít institut náhradních výsadeb – zajistit metodický postup.

Důsledně dodržovat kontrolu nových výsadeb a stanovit postihy za nedodržení řádné péče s následným úhynem výsadeb.

Vyhodnocovat účinnost uplatňování „Zásad péče o zeleň v hl. m. Praze“.

Sdružovat prostředky a investovat komplexně tam, kde má zlepšení podmínek největší ekologický přínos.

Cíl O.6. Podpora zeleně v jednotlivých pásmech sídelního útvaru

Skupina opatření/úkolů O.6.1. Podpora výsadeb a úpravy zeleně v prostoru historického centra a kompaktního města:

V historickém centru podporovat úpravy atrií, uličních prostorů a drobných ploch zeleně a hlavně maximální využití vodních prvků.

Podporovat regenerace sídlištní zeleně v rámci humanizace sídlišť v koordinaci se státním programem oprav panelových domů. Využít příznivou prostorovou strukturu sídlišť a stávající potenciál zeleně k rehabilitaci celkového prostoru ve prospěch posílení možnosti krátkodobé rekreace.

Podporovat úpravy uličních prostorů a rozvoj stromořadí.

Podporovat budování zelených střech, úpravy vnitrobloků a využití popínavé zeleně.

Novým přístupem k úpravám ploch zeleně s minimalizací rozsahu zpevněných ploch zlepšovat retenční schopnosti území.

Skupina opatření/úkolů O.6.2. Podpora rozvoje zelených ploch ve vnějším pásmu města:

Podporovat trend zmenšování plochy orné půdy ve prospěch trvalých kultur, lesů, luk.

Podporovat rozšiřování prvků ÚSES, zejména biokoridorů podél vodotečí, a vytváření travnatých zasakovacích pásů s porosty dřevin.

V rozvojových plochách zakládat adekvátní plochy zeleně s rekreační a pobytovou funkcí a novou identitou (zalesnění, extenzivní parky k pobytové rekreaci atd.).

Ochrana vodních ekosystémů – V

Cíl V.1. Podporovat přírodě blízké přístupy ve vodním hospodářství a ekologizaci správy vodních toků

Skupina opatření/úkolů V.1.1. Obecná podpora vhodných přístupů k vodním tokům a nivám:

Ve vodním hospodářství podporovat komplexní přístupy k vodním tokům a nivám, založené na principech diferenciací jednotlivých konkrétních úseků podle skutečné pozice v povodí, zejména podle vztahu k zástavbě či volné krajině a podle pořadí významnosti funkcí. V úsecích souvisejících se zástavbou preferovat průtočnou kapacitu a stabilitu, potřebné pro zajištění ochrany této zástavby. V úsecích ve volné krajině preferovat přírodní či přírodě blízký charakter vodních toků a jejich niv.

Podporovat polyfunkčnost vodních toků a jejich niv, u nichž byly dosud jednostranně preferovány funkce odtokové, případně energetické a plavební. Rehabilitovat funkce přírodní, krajinné, pobytové a rekreační.

Prosazovat komplexní postupy při řešení protipovodňové ochrany v povodí. Současně s technickou protipovodňovou ochranou začít ve větší míře chránit, využívat a podporovat přirozené mechanismy, schopné nebezpečí vzniku povodní minimalizovat a příznivě ovlivňovat průběh povodní, a to zejména přirozenými rozlivy v nezastavěných plochách niv. Z hlediska ochrany přírody a krajiny nelze občasné rozlivy vody z vodotečí chápat jako jednoznačně negativní faktor. Naopak řada přírodních společenstev je na takovém režimu vod závislá.

Požadovat zajištění alespoň základní ekologické, vzhledové a pobytové hodnoty těch prvků vodního systému krajiny, vodohospodářských objektů a opatření, jejichž charakter je z objektivních důvodů technický. Například požadavek ekologicky a pohledově kultivovaného provedení technicky upravených koryt v intravilánech.

Chránit a vhodným managementem podporovat dochovaný přírodní nebo přírodě blízký stav vodních toků a niv.

Tam, kde je to možné a přijatelné (zejména se zřetelem na ochranu zastavěných území), chránit, využívat a systémem vhodně prováděné správy a údržby vodních toků podporovat samovolný renaturační vývoj vodních toků a jejich niv a vhodně využívat vývoje vodních toků a niv při povodňových událostech. Neorientovat správu a údržbu jednostranně na konzervaci existujících technických úprav, nýbrž na dosažení příznivého stavu těchto toků. Ve vhodných úsecích (například v návaznosti vodního toku na plochy se zvýšeným zájmem ochrany přírody a krajiny) podporovat obnovení přírodního či přírodě blízkého stavu části dříve technicky upravených vodních toků.

Podporovat úzkou koordinaci a spolupráci správců vodních toků, vodoprávních úřadů, orgánů ochrany přírody a odborných pracovišť ochrany přírody a krajiny při organizaci a plánování různých způsobů nakládání s vodními toky a nivami, a to v zájmu dosahování výše uváděných cílů. Spolupracovat zejména v oblasti provádění zásahů do významných krajinných prvků vodních toků a niv, vodohospodářské a ochrannářské evidence, vodohospodářských

revitalizací a navazujících podobných opatření, projednávání a řešení povodňových škod a opatření protipovodňové ochrany.

Podporovat a iniciovat využití dosud existující státní držby půd (Pozemkový fond ČR) pro zajištění veřejných vodohospodářských, přírodních, krajinných nebo rekreačních funkcí vodních toků a niv. Této držby přímo, či formou individuálních výměn využít pro zabezpečení dostatečně širokých přírodních a přírodě blízkých potočních nebo říčních pásů a ploch pro přirozené povodňové rozlivy.

Při zpracování nového územního plánu důsledně zajistit územní ochranu dosud nezastavěných částí údolních niv. Formulací územních regulativů připustit jen takovou stavební činnost, která úzce souvisí s vodohospodářskou a ekologickou funkcí údolní nivy. Na základě posouzení konkrétních úseků připustit výstavbu související s nepobytovou rekreační funkcí údolních niv (např. cyklistické stezky).

Při zpracování nového územního plánu doplnit drobné vodní toky, které jsou v současném ÚPn součástí jiných funkčních ploch a nejsou specifikovány. Při výstavbě nejsou většinou akceptovány, což se následně negativně projeví při přívalových deštích.

Cíl V.2. Zajistit revitalizaci a rehabilitaci vodních toků a jejich území

Skupina opatření/úkolů V.2.1. Koordinační a plánovací příprava revitalizací vodních toků a jejich území (podpora ekologizace správy vodních toků a vodohospodářských revitalizací):

Vytvořit Program hlavních vodohospodářských revitalizačních opatření pro období do roku 2015 (v návaznosti na Plány oblastí povodí Dolní Vltavy a Berounky), vycházející z hlavních poznatých problémů v síti vodních toků hl. m. Prahy.

Zajistit zpracování podkladových a realizačních studií revitalizačních opatření.

Zajistit standardní průběh vodohospodářských šetření ke stanovení povodňových škod a následných opatření, a to za účasti odborného pracoviště ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR).

Vytvořit trvalé pracovní skupiny ke koordinaci správy vodních toků, a to za účasti správců vodních toků, magistrátu a odborného pracoviště ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR).

Zajistit zpracování projekční a realizační metodiky vodohospodářských revitalizací na území hl. m. Prahy pro potřeby správců vodních toků, vodoprávních úřadů, orgánů ochrany přírody a dalších subjektů, vstupujících do procesu revitalizací.

Zajistit zpracování provozní metodiky péče o břehové porosty.

Pro pracovníky magistrátu, vodoprávních úřadů a orgánů ochrany přírody, odborná pracoviště ochrany přírody a krajiny a správce vodních toků pořádat pravidelné semináře k otázkám ekologizace správy vodních toků a povodí, vodohospodářských revitalizací, komplexní protipovodňové ochrany, včetně aktivace přirozených tlumení vzniku a průběhu povodní v povodích.

Zajistit městskou koncepci ekologizace správy vodních toků a integrace revitalizačních přístupů do systému protipovodňové ochrany.

Aktivně spolupracovat se státním systémem podpory revitalizačních opatření (např. Program revitalizace říčních systémů Ministerstva životního prostředí - PRŘS).

Zajistit zpracování podrobné městské koncepce migračního zprůchodnění vodních toků.

Zpracovat výsledky z plánování v oblasti vod do územně plánovacího procesu.

Koordinovat realizaci potřebných opatření se sousedními správními územími.

Pokračovat ve zpracování generelů vodních toků, závěry promítnout do územně plánovacího procesu.

Skupina opatření/úkolů V.2.2. Revitalizace říčních tepen (Vltava, Berounka) a jejich území:

Podporovat rehabilitaci významnějších částí říčního území, jako například v industriálně devastovaném levobřeží kolem jezu v Modřanech nebo na bývalém Holešovickém ostrově v Tróji a v oblasti Rohanského ostrova a Manin.

Rehabilitace území na soutoku Vltavy a Berounky umožňuje rozsáhlá vodohospodářsko-krajinářská opatření, jejichž základem může být obnova nebo nápodoba některého z původních členitých průběhů řeky, včetně obnovení průtoku vody z Berounky do starého ramene Krňáku. Na to může navazovat vytvoření (vytěžení) rozsáhlé a členité soustavy vodních ploch. Tyto plochy by představovaly jistou povodňovou retenční kapacitu a pro dobu mimo povodně by byly rozčleněny podle funkcí na přírodní území, plochy pro rekreaci a vodní sporty a plochy pro sportovní rybářství. Lze předpokládat, že vytváření těchto vodních ploch by bylo spojeno s těžením využitelných zásob písků a štěrků, což by mohlo významnou měrou příznivě ovlivnit nákladovou stránku těchto opatření. Významným aspektem celkového řešení revitalizace tohoto úseku Berounky musí být obnova prostředí vhodného pro vodní živočichy, včetně ryb – celková členitost, tvorba vhodných říčních habitatů, úkrytů, povodňových útočišť a zimních stanovišť. Využití vhodně kotveného mrtvého dřeva (mj. ve funkci stanovišť, chráněných před rybožravými ptáky – potenciálně významný příspěvek např. k řešení tlaku kormorána).

Rehabilitace přiléhajících ploch v nivě pro přiměřené přírodní a rekreační funkce (např. model povodňové průtočné veřejného přírodně-rekreačního parku).

Revitalizační rekonstrukce břehů řeky – rozčlenění, úpravy do mírnějších a proměnlivých sklonů, nahrazení dlažeb přírodě bližšími typy stabilizace – záhozy, pohozy, mírné sklonité šterkové břehy, umožnění pomístního přirozeného vývoje šterkových lavic.

Podpora, případně založení lokálních poříčních biotopů (obnova fragmentů nivních tůní, postranních ramen, nivních hájů apod.).

Rekonstrukce břehových porostů, včetně využití potenciálu přirozené obnovy.

V rámci rekonstrukce objektů podporovat zprůchodnění migračních překážek – jezů.

Skupina opatření/úkolů V.2.3. Revitalizace v rámci ostatních vodních toků:

Ekologický fond města rozšířit o dotační titul na podporu liniových revitalizačních akcí, který bude působit v součinnosti se státním PRRS. Z tohoto podtitulu dotovat investorům liniových revitalizací náklady na projektovou dokumentaci staveb a odůvodněné výkupy pozemků, potřebné pro obnovu potočních a říčních koridorů.

V horních částech povodí potoků podporovat:

- liniová revitalizační opatření na technicky upravených úsecích toků a v soustavě drobných přítoků, včetně obnovy potočních pásů,
- ochranná opatření a opatření zajišťující spolehlivé čištění odpadních vod v povodí za účelem ochrany toků před znečištěním,
- ekologicky orientovanou správu a údržbu přírodních a přírodě blízkých úseků toků a přirozený vývoj koryt a niv,
- optimalizaci nakládání s dešťovými vodami, zejména optimalizaci využívání dešťových retenčních nádrží (víceúčelovost, částečné otevření přírodním funkcím).

Na revitalizovaných úsecích toků provádět podrobný průzkum vodní fauny a flóry s cílem vyhodnocení jednotlivých revitalizačních zásahů.

Podporovat vytváření nových (též jako náhradních), případně obnovu zaniklých vodních ekosystémů.

Podél toků likvidovat invazní rostliny, zejména křídlatku japonskou.

U rekonstrukcí vodohospodářských objektů dbát na zajištění migrační prostupnosti.

Cíl V.3. Ochrana a revitalizace pražských nádrží, biotopů stojatých vod a mokřadů

Skupina opatření/úkolů V.3.1. Obnova a revitalizace pražských nádrží:

Pokračovat v projektu „Obnova a revitalizace pražských nádrží“, ukončení je stanoveno na rok 2010.

Vyhodnotit účinnost realizovaných opatření.

Podpora ekologizace správy vodních toků a vodohospodářských revitalizací; iniciovat podrobnou inventarizaci mokřadů s cílem zjistit jejich charakteristické druhy a společenstva, navrhnout a postupně realizovat odpovídající způsob ochrany a managementu.

Postupně zajišťovat územní ochranu mokřadů stabilizací v územně plánovacích dokumentacích.

Nadále prosazovat započatý směr mimoprodukční funkce rybníků a nádrží.

Při projednávání záměrů na vytváření nových vodních ploch (například po těžbě) vyžadovat ponechání jejich části přirozeným přírodním procesům (přirozené či řízené sukcese). Individuálně se posoudí jejich vhodný rozsah a lokalizace (například ve vazbě na plochy se zvýšeným zájmem ochrany přírody a krajiny). Vhodným způsobem zajistit vyhodnocování probíhajících přírodních procesů. Odborné závěry vyhodnocení využívat pro korekci způsobu a režimu využití dané lokality nebo při projednávání nových obdobných záměrů.

Cíl V.4. Posílení retenční schopnosti krajiny

Skupina opatření/úkolů V.4.1. Opatření pro posílení retenční schopnosti krajiny:

U odvádění dešťových vod preferovat vedení dešťových vod povrchově v otevřených odvodňovacích zařízeních.

V nově zastavěných územích podporovat odpovědný přístup k nakládání s dešťovými vodami. Při navrhování nových krajinných úprav využívat retence a retardace – otevřené příkopy, zasakovací muldy, vegetační pásy podél toků, upřednostňovat opatření vedoucí ke zlepšení kapilarity a vedení vody v půdě.

Iniciovat revitalizační opatření i v zastavěných plochách v rámci nového využití území, např. průmyslových a skladovacích areálů, u nových úprav uličních prostorů s využitím retardace nebo retence a cirkulace dešťových vod.

Podporovat omezení nepropustných povrchů na nezbytnou míru a podporovat budování propustných zpevněných ploch.

Podporovat odkanalizování urbanizovaných území v duchu principů trvale udržitelného rozvoje. Jedná se o systémy, v nichž zvláště dešťové vody nejsou odváděny nejkratší cestou, a tedy bez užítu z území, ale jsou využívány buď v místě spadu nebo se zpomalí jejich odtok. Smyslem je snížení návrhových průtoků a v odlehčovacích komorách počtu přepadů do recipientů a rovněž zmenšení velikostí dešťových zdrží. Tyto systémy snižují rizika povodní a zlepšují klima ve městě.

Zpracovat nové principy pro odvodňování urbanizovaných území do územního plánu, a tak účinně ovlivňovat potenciál stávající stokové sítě v souvislosti s novou výstavbou.

Jako základní ekologický požadavek podporovat podzemní retence a využití vody jako užitkové.

Požadovat vodotěsnost jako základní požadavek na rekonstrukci a výstavbu nových kanalizací a takové technologické postupy výstavby inženýrských sítí, které zamezí oddrenážování podzemních vod podsypovými a obšypovými vrstvami kolem potrubí.

Trasy odvodňovacích zařízení pokud možno nenavrhovat souběžně s tokem.

Při výstavbě dopravních tahů a kanalizačních systémů (v souvislosti s výstavbou průzkumných štol) důsledně požadovat navrácení vody do toků.

Vedle vodohospodářské funkce podporovat u poldrů a retenčních nádrží i jejich ekologickou a krajinnou funkci.

Vhodnou formou propagace posilovat ekologické uvědomění obyvatel. Stále ještě je voda některými skupinami obyvatel považována za nebezpečný, nevladatelný živý, který je nutné co nejrychleji z města odvést.

Cíl V.5. Využití aktivit v záplavových územích pro funkce ochrany přírody

Skupina opatření/úkolů V.5.1. Využití protipovodňových staveb a záměrů pro dosažení cílů OP:

Ve spolupráci se správcí toku uplatňovat opatření uvedená v části Opatření v rámci říčních tepen.

Podporovat využití území pro rekreaci a sport v takové míře, aby nebyly dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny.

Vyžadovat zajištění průchodnosti území.

Posuzovat činnosti v území i z hlediska krajinného rázu.

Podporovat realizaci ÚSES a celoměstského systému zeleně.

Respektovat omezení v navrhování a realizaci vegetačních úprav v zátopovém průtočném území.

Zvláštní územní ochrana – U

Velkoplošná zvláště chráněná území

Cíl U.1. Pohlížet na přírodu CHKO tak, že tvoří nedílnou součást přírody hlavního města Prahy a navíc důležité biokoridory, propojující přírodu Prahy s přírodou Středočeského kraje

Opatření U.1.1. Vytvářet podmínky pro spolupráci s orgány státní správy spravujícími CHKO

Spolupracovat se Správou CHKO Český kras tak, aby část CHKO, která zasahuje na území hlavního města Prahy, se stala účinným biokoridorem mezi Prahou a Středočeským krajem.

Cíl U.2. Zapojit plochy přírodních parků do velkoplošného typu ochrany přírody a krajiny, zejména v souvislosti s vytvářením stepních porostů, parkových stepí a lesních porostů s přirozenou skladbou dřevin, a využít je tak k prohlubování pestrosti přírody a krajiny v hlavním městě Praze

Opatření U.2.1. V souvislosti se zapojováním ploch přírodních parků do velkoplošného typu ochrany přírody a krajiny využít především těch přírodních parků, které by měly vytvořit propojující biokoridory mezi severem a jihem a západem a východem města; u ostatních věnovat pozornost, vedle možností nenáročné rekreace, vytváření stepních porostů, parkových stepí a lesních porostů s přirozenou skladbou dřevin

V místech dolního Povltaví, tj. v přírodních parcích Šárka-Lysolaje a Draháň-Trója byly vytvořeny takové podmínky, aby i v severní části Prahy vznikl účinný biokoridor mezi Prahou a Středočeským krajem; tento biokoridor by zasahoval od severních hranic Prahy a zahrnoval by PR Roztocký háj a Tiché údolí, maloplošná zvláště chráněná území po obou březích Vltavy v severní části Prahy, Dolní a Divokou Šárku, Oboru Hvězda a bělohorskou pláň až po Petřín čili do centra Prahy.

Vytvořit podmínky pro návaznost přírodních parků Radotínsko a Prokopské a Dalejské údolí, aby byl tak vytvořen biokoridor zasahující prakticky až do centra Prahy; věnovat tomuto biokoridoru mimořádnou pozornost po stránce vědecké, výzkumné i po stránce ochrany a péče o MZCHÚ v koridoru.

V ostatních přírodních parcích vytvářet podmínky pro zřizování stepních porostů, parkových stepí a lesních porostů s přirozenou skladbou dřevin.

Maloplošná zvláště chráněná území

Cíl U.3. Zachování cenných lokalit neživé i živé přírody v rámci sítě maloplošných zvláště chráněných území a péče o ně

Opatření U.3.1. Udržet stav současné sítě maloplošných zvláště chráněných území v Praze a prověřit možnosti jejího doplnění o navržené lokality

Udržet vysoký standard péče o v této chvíli vyhlášená maloplošná zvláště chráněná území Prahy prostřednictvím vědeckých výzkumů, inventarizačních průzkumů a na základě nich prováděné přímé péče o ně.

Při provádění vědeckých výzkumů a inventarizačních průzkumů více zapojit vysoké školy vypisováním tématických úkolů pro jejich vědecké pracovníky a pro doktorské, diplomové a bakalářské práce; k tomu vytvářet potřebné podmínky.

Projednat s MŽP účinnou údržbu zvláště chráněných území zařazených do kategorie NPP, aby se v nich zachovávaly ochranné podmínky, pro které byla vyhlášena za chráněná; zvýšenou pozornost věnovat odstraňování zarůstání profilů a nalezišť geologického charakteru, zejména těch, které patří k světově známým lokalitám.

Provéřít možnosti vyhlášení a případně vyhlásit za maloplošná zvláště chráněná území tyto navržené lokality: Nebušická strouha (k.ú. Nebušice a Jenerálka), Vltavské peřeje v Tróji (k.ú. Trója a Bohnice), Praha – ZOO (k.ú. Trója), Skály (k.ú. Kyje), Triangl (k.ú. Hostivař), Jižní svah Thomayerových sadů (k.ú. Libeň), Kovářovic mez (k.ú. Jinonice).

Uzavírat smluvní ochranu o MZCHÚ, pokud má vlastník pozemků zájem a smluvní ochrana je vhodnější než územní.

Podporovat pozemkové spolky jako nástroj dlouhodobé péče o MZCHÚ i o přírodně cenné lokality ležící mimo MZCHÚ.

Vytvořit grantový titul podporující péči o přírodovědecky nebo esteticky cenná území mimo MZCHÚ s ohledem na dlouhodobé cíle.

Ve smyslu zákona č. 114/92 Sb. a vyhlášek příslušejících posílit pravomoci dobrovolných pracovníků ochrany přírody a krajiny a prohloubit jejich spolupráci s Policií ČR a městskou policií; vyčlenit několik členů Městské policie, kteří by se zabývali přímo problematikou zvláště chráněných území, zvláště chráněných druhů organismů, památných stromů a dalších ustanovení výše citovaného zákona.

Propagovat zvláště chráněná území prostřednictvím naučných stezek, vysvětlujících tabulí a dalších prostředků, včetně prostředků elektronických; za tím účelem věnovat zejména naučným stezkám a vysvětlujícím tabulím trvalou péči.

Ucházet se o zřízení Geoparku v rámci přírodních parků Radotínsko, Prokopské a Dalejské údolí a Šárka-Lysolaje; v rámci Geoparku vytvořit (možno i dříve) expozici hornin hlavního města Prahy pod širým nebem (Ize v rámci NPP Požáry).

Provéřít možnosti zvláštní ochrany některých území, která byla dosud vedena jako významné krajinné prvky či se u nich se zvláštní ochranou či ochranou jako VKP dosud neuvažovalo; jde o území s výjimečnou faunou a flórou (puklinovou, písčnou či vázanou na hlinité terény); jde o tato území: VKP Čertův vršek (k.ú. Libeň), VKP křídový výchoz Na vrchách (k.ú. Běchovice), VKP Skalní útvar u Podolského profilu (k.ú. Podolí), VKP Řepská step (k.ú. Řepy), VKP Skalní výchozy v Dolních Chabrech (k.ú. Dolní Chabry), VKP Venušin pahorek (k.ú. Stodůlky) a dále Skály v pražské ZOO (k.ú. Trója), skalní útvary v ulici Pod útesy (k.ú. Hlubo- čepy), bývalá pískovna u silnice do Horoměřic (k.ú. Lysolaje), pískovny v Komořanech (k.ú. Komořany), bývalé pískovny na Baních (k.ú. Zbraslav), bývalá cihelna Na Kotlářce (dnes areál Stadionu mládeže) (k.ú. Dejvice), cihelna Jana Fialy ve Štěrboholech (k.ú. Štěrboholy), Vyšehradská skála a skalní útvary k ní přiléhající (k.ú. Praha 2-Vyšehrad).

Provéřít možnost rozšíření ochranných pásem u těchto přírodních památek: Čimické údolí (formou rozšíření stávajícího ZCHÚ o současné ochranné pásmo, i více), Hrnčířské louky (rozšířit ochranné pásmo na přilehlé zemědělské pozemky), Meandry Botiče (rozšířit ochranné pásmo o přilehlé zemědělské pozemky), Motolský ordovik (formou rozšíření stávajícího ZCHÚ o současné ZCHÚ a zejména o okolní břidlicové výchozy), Obora v Uhřetěvsi (velký tlak na ZCHÚ směrem od obce, kde absence ochranného pásma), Okrouhlík (formou rozšíření stávajícího ZCHÚ o další pískovcové útvary v okolí), Pitkovická stráž (formou rozšíření ZCHÚ o tok Pitkovického potoka, který protéká okolo strážě).

Natura 2000

Cíl U.4. Pečovat o území NATURA 2000 v hlavním městě Praze, pokrývající evropsky významné lokality živých organismů

Opatření U.4.1. Vyhodnotit reprezentativnost současné sítě území NATURA 2000 a SPA v hlavním městě Praze a případně zpracovat návrhy na její doplnění

Vyhodnotit reprezentativnost současné sítě území NATURA 2000 a SPA v hlavním městě Praze ve spolupráci s vědeckými a odbornými institucemi, vysokými školami a soukromými odborníky.

Na základě vyhodnocení reprezentativnosti současné sítě území NATURA 2000 zpracovat návrhy na doplnění o území dostatečně zajišťující přísné podmínky systému NATURA 2000.

Ekosystémová diverzita – E

Cíl E.1. Dlouhodobě zachovat stávající ekosystémovou diverzitu hlavního města Prahy a propagovat Prahu jako město s výjimečnou a výjimečně zachovalou přírodou

Opatření E.1.1. Přísně chránit stávající ekosystémovou diverzitu Prahy, a to jak prostřednictvím MZCHÚ, tak i všech dostupných forem ochrany přírody a krajiny

Zajistit záchranný výzkum a dokumentaci nechráněných částí přírody v Praze, zejména těch, které jsou v ohrožení trvalého poškození nebo zničení; využívat k tomu zejména zpracování podkladů EIA.

Vytvořit databázi o ekosystémech Prahy, včetně o nich publikovaných i nepublikovaných vědeckých a odborných prací.

Využívat této databáze při přísné ochraně ekosystémové biodiverzity hlavního města Prahy.

Na základě poznatků zjištěných záchranným výzkumem a dokumentací zvláště nechráněných částí přírody v Praze vytvářet v takových místech podmínky pro zřizování přírodě blízkých stanovišť zejména stepního a lesního charakteru a tím snižovat nepříznivé podmínky vytvářené především polními a ruderalními kulturami a uměle zpevňovanými plochami.

Opatření E.1.2. Propagovat Prahu jako město s výjimečnou a výjimečně zachovalou přírodou

Zpracovat a realizovat program propagace Prahy jako města s výjimečnou a výjimečně zachovalou přírodou prostřednictvím prezentace ZCHÚ a ostatních přírodovědecky cenných nebo esteticky významných území, památných stromů, mezinárodně oceněných území a území naplňujících kriteria mezinárodních úmluv a úvazků.

Spolupracovat za tím účelem nejen s vědeckými a odbornými ústavy a zařízeními a vysokými školami, ale s propagačními a turistickými agenturami a kanceláři, ale i s vybranými podniky, školami a školskými zařízeními všech stupňů, s kulturními zařízeními apod.

Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů – D

Cíl D.1. Udržet i do budoucna vysokou biodiverzitu druhů živých organismů v hlavním městě Praze; zvláštní pozornost věnovat pak druhům organismů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených a endemitů

Opatření D.1.1. Udržet i do budoucna vysokou biodiverzitu druhů živých organismů v Praze, zejména druhů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených a endemitů, znamená postupovat se znalostí jejich výskytu a hlavních lokalit

Vytvořit a při rozhodování o přírodě plně využívat databázi o výskytu organismů druhů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených, vzácných a endemitů v hlavním městě Praze.

Při tvorbě databáze podle úkolu 1.1.1 využít spolupráci s vědeckými a odbornými institucemi, vysokými školami a soukromými odborníky.

Během akcí, které trvale či částečně ničí či mění přírodní prostředí, zajistit záchranný výzkum dané lokality, zaměřený zejména na druhy organismů zvláště chráněných podle zákona č. 114/92 Sb., zaznamenaných v tzv. Červené knize, ohrožených, vzácných a endemitů; tento záchranný výzkum provádět v dostatečném předstihu.

Podporovat morálně a vytvářet plošné, finanční podmínky (např. formou grantů) i kontrolní podmínky pro činnost organizací a jednotlivců, zabývajících se péčí o handicapovaná zvířata a zookoutky v Praze.

I nadále provádět účinný biomonitoring na celém území Prahy; vedle tradičních skupin, které jsou v Praze dlouhodobě sledovány (měkkýši, střevlíci, fytofágní brouci, motýli, obratlovci), zařadit do biomonitoringu další skupiny bezobratlých (pavoukovci, stonožky a mnohonožky, koryši, máloštětinaté (*Oligochaeta*) a pijavky) a některé skupiny rostlin (mechy a lišejníky, z krytosemenných rostlin pak pryskyřníkovité, cistovité, violkovité, hořcovité, žabníkovité, šmelovité, kosatcovité a vstavačovitě) a houby.

Opatření D.1.2. Propagovat hlavní město Prahu jako město s nebývale zachovalou přírodou, její vysokou biodiverzitou, a to za účelem zvýšení mezinárodní prestiže přírody Prahy

Zpracovat a realizovat program propagace hlavního města Prahy jako města s nebývale zachovalou přírodou a její vysokou biodiverzitou.

Vydat knihu a DVD o vysoké biodiverzitě druhů živých organismů, zaměřenou však spíše na popularizaci této biodiverzity, než na výčet druhů organismů, zaměřenou na Prahu.

Zpracovat a vydat vědeckou publikaci o biodiverzitě druhů organismů hlavního města Prahy.

Natočit populárně naučný film (i pro VHS a DVD) o přírodě Prahy a zdůraznit v něm její vysokou biodiverzitu.

V programu propagace přírody hlavního města Prahy vyzvednout vysokou zodpovědnost škol všech stupňů (včetně vysokých) a všech mimoškolních zařízení zabývajících se propagací přírody a výchovou k ochraně přírody a prostředí (včetně tzv. ekologických center) za propagaci Prahy jako města s nebývale zachovalou přírodou a její vysokou biodiverzitou; všem zapojeným organizacím zajistit morální a finanční podmínky pro jejich činnost.

Invasní druhy – I

Cíl I.1.1. Potlačování všech typů invazních druhů organismů v hlavním městě Praze

Opatření I.1.1.1. Ze znalosti věci potlačovat všechny typy invazních druhů organismů, zejména pak ve zvláště chráněných územích a v jejich okolí

Vytvořit databázi rozšíření všech typů invazních organismů v Praze, zejména pak ve zvláště chráněných územích a v jejich okolí; u obratlovců pak po území celé Prahy; věnovat velkou pozornost i šíření dalších druhů nových invazních organismů.

Ve zvláště chráněných územích a v jejich okolí přednostně a intenzivně odstraňovat invazní druhy zejména rostlinných organismů; za tím účelem vyčlenit dvojnásobnou finanční částku proti současnému stavu na údržbu a péči o zvláště chráněná území.

Ve spolupráci s rybářským svazem zabránit šíření střevličky východní (*Pseudorasbora parva*) vinou nedbalosti na nové lokality; na stávajících lokalitách potírat fyzicky její výskyt.

Ve spolupráci s orgány péče o lesy a s mysliveckým svazem zabránit šíření norka amerického (*Mustela vison*) ve volné přírodě na území Prahy za cenu jeho fyzické likvidace.

Striktně dodržovat zákaz vysazování domestikovaných kachen ve všech zvláště chráněných územích s vodními biotopy a v nechráněné přírodě si vždy vyžádat stanovisko orgánu ochrany přírody a krajiny.

Ochrana nerostného bohatství – N

Cíl N.1. Šetrné využívání ložisek nerostných surovin jako neobnovitelného zdroje v souladu s principy ochrany přírody a krajiny

Opatření N.1.1. Osvěta veřejné správy k potřebě šetrného využívání ložisek nerostných surovin jako neobnovitelného zdroje tak, aby především sloužila k rozvoji a pro místní potřeby hlavního města Prahy

Zpracovat a realizovat program osvěty veřejné správy o šetrném využívání ložisek nerostných surovin jako neobnovitelného zdroje tak, aby především sloužila k rozvoji a pro místní potřeby hlavního města Prahy.

Opatření N.1.2. Problematiku těžby ložisek nerostných surovin v hlavním městě Praze posuzovat komplexně s ohledem na ochranu krajinného rázu, na ochranu zvláště chráněných druhů organismů, zvláště chráněných území, území NATURA 2000 a ÚSES a také s dalšími možnými využitími ve vědě, výzkumu, výuce a dokumentaci geologických jevů.

Problematiku těžby ložisek nerostných surovin v hlavním městě Praze posuzovat komplexně s ohledem na ochranu krajinného rázu, na ochranu zvláště chráněných druhů organismů, zvláště chráněných území, území NATURA 2000 a ÚSES a také s dalšími možnými využitími ve vědě, výzkumu, výuce a dokumentaci geologických jevů.

Cíl N.2. Revitalizace opuštěných těžeben při zohlednění aktuálního geologického fenoménu (zachování cenných profilů či nalezišť minerálů či zkamenělin) a biotopů rostlin a živočichů

Opatření N.2.1. Podporovat projekty směřující k citlivé revitalizaci opuštěných těžeben, a to při zohlednění aktuálního geologického fenoménu, biotopů rostlin a živočichů a ekologicko stabilizační funkce nově tvořené části krajiny

Podporovat projekty revitalizace těžeben po ukončení těžby nerostných surovin směřujících k zohlednění aktuálního geologického fenoménu (zachování cenných geologických profilů, nalezišť minerálů a zkamenělin) a biotopů rostlin a živočichů a ekologicko stabilizační funkce nově tvořené části krajiny.

Informování a osvěta – IO

Cíl IO.1. Informační podpora Koncepce ochrany přírody a krajiny hl. m. Prahy

Opatření IO.1.1. Rozšíření informací o Konceptu, jejím účelu, jejích cílech a opatřeních

Bezprostředně po schválení Koncepce zajistit mediální podporu – spolupráci s médii, tiskové zprávy, popř. tisková konference, informování na webu a v tiskovinách hl. m. Prahy a městských částí.

Zajistit umístění Koncepce na www stránky magistrátu, včetně stručné prezentace hlavních bodů.

Zpracovat výtah Koncepce pro veřejnost – buď ve formě informačního letáku nebo stručné publikace, zajistit její distribuci orgánům státní správy, městským částem, nevládním organizacím, odborné veřejnosti atd.

Opatření IO.1.2. Zajištění informací o Konceptu u pracovníků veřejné správy

Informační podpora odborných pracovníků MHMP a městských částí – rozeslání informací o Konceptu a jejího souhrnu pracovníkům odborů zaměřených na problematiku ochrany životního prostředí a územního rozvoje, zajištění odborného servisu k jednotlivým konkrétním otázkám, případně uspořádání semináře.

Informování členů samosprávy hlavního města a městských částí vhodnou formou – prezentace, seminář apod.

Cíl IO.2. Zvýšení informovanosti a zájmu pražské veřejnosti o přírodě Prahy a její ochraně, rozvoj informačních systémů pro laickou i odbornou veřejnost

Opatření IO.2.1. Rozvoj zdrojů informací o přírodě a krajině hl. m. Prahy

V návaznosti na projekt 2.2. Akčního plánu KK EVVO zajistit aktualizaci, rozvoj a provázanost tematických www aplikací široce souvisejících s ochranou přírody v Praze – Atlas ŽP, cyklomapy, naučné stezky, po Praze podél potoků atd., vytvořit integrované rozhraní pro vstup k těmto aplikacím. Zajistit provázanost www portálu Informačního servisu o ŽP a stránek „Praha cyklistická“.

Zpracovat do Informačního servisu tematické mapové vrstvy vzešlé z Koncepce a pravidelně je aktualizovat.

Zajistit v dostatečném rozsahu a aktuálnosti informační podporu i pro uživatele nepoužívající www mapové rozhraní – textové informace, fotodokumentace, videa.

Opatření IO.2.2. Podpora ekologického povědomí a zájmu o poznávání pražské přírody

V návaznosti na projekt 2.3. Akčního plánu KK EVVO zajistit dlouhodobou mediální podporu informování obyvatel o pražské přírodě.

V návaznosti na projekty 3.5. a 3.6. Akčního plánu KK EVVO zajistit pomocí vhodných aktivit motivaci občanů k aktivnímu pobytu v přírodě a k jejímu poznávání – např. podpora zájmových skupin, informačně-zábavné akce apod.

Zajistit informování obyvatel, zájmových sdružení a městských částí o možnosti čerpání podpor z grantů a fondů na realizaci aktivit k ochraně přírody v konkrétních lokalitách.

V dostatečném rozsahu a vhodnou formou zajistit také informování obyvatel ve zcela praktických otázkách (typu „co dělat když“). Konkrétně např. zjištění invazních druhů rostlin a jejich potlačování, nakládání s rostlinným odpadem, nález poraněného zvířete, podezření na ekologickou havárii apod.

Opatření IO.2.3. Osvěta u dětí a mládeže

Podpora vzdělávacích nebo zábavně-informačních programů ve školách a zařízeních předškolní výchovy (projekt 3.2. AP KK EVVO).

Podpora exkurzí, praktických cvičení, výchovných programů v ekocentrech apod. (projekt 3.3. AP KK EVVO).

Připravit pro rok 2008 profilové téma „Pražská příroda“ jako samostatný projekt v rámci KK EVVO.

Cíl IO.3. Podpora šetrného přístupu podnikatelských subjektů k přírodě Prahy

Opatření IO.3.1. Informační podpora podnikatelské veřejnosti

Zajistit podnikatelským subjektům působícím v území hl. m. Prahy, zejména pak potenciálním investorům, v dostatečném předstihu informace o dopadech různých typů činností v krajině Prahy (záběr volných ploch, omezení průchodnosti území, narušení krajinářsky či jinak hodnotných lokalit, překročení dopravní únosnosti, narušení vodních toků a vodního režimu atd.).

V návaznosti na takto prezentované skutečnosti intenzivně působit na tyto subjekty ve smyslu omezení negativních dopadů investic, případně zajištění dostatečné rozsáhlých kompenzací.

Zajistit odbornou argumentační podporu pro jasnou formulaci požadavků orgánů veřejné správy vůči investorům z hlediska ochrany přírody.

Dlouhodobě usilovat o dosažení dobrovolných dohod s rozhodujícími investory, kteří zajistí plnění alespoň základních požadavků ochrany přírody na dosud volných plochách určených územním plánem k nové zástavbě.

Opatření IO.3.2. Podpora realizace agroenvironmentálních opatření na zemědělských půdách

Zajistit zemědělsky hospodařícím subjektům dostatek informací o možnostech čerpání dotací na realizaci opatření, která jsou v souladu se zájmy ochrany přírody – zatravnňování, ošetřování travních porostů, biopásy atd.

Zajistit poradenskou činnost osobám předkládajícím žádosti o dotace.

Cíl IO.4. Podpora naplňování cílů ochrany přírody v praktickém rozhodování veřejné správy

Opatření IO.4.1. Cílená metodická podpora rozhodování veřejné správy v souladu s cíly ochrany přírody

Zajistit pravidelné proškolení a informování pracovníků MHMP a úřadů městských částí z oblastí s přímým vlivem na přírodu – odbory stavební, územního rozhodování, dopravy apod., a to po stránce odborné i legislativní.

Vypracovat a distribuovat metodickou příručku obsahující příklady nejčastějších konfliktů mezi zájmy ochrany přírody a zájmy ostatními a doporučení vhodných řešení.

Zajistit přístup pracovníků veřejné správy k datům a mapovým aplikacím z oblasti ochrany přírody a odborné proškolení k jejich využívání při běžné rozhodovací praxi.

3 Dokladová část

**Osnova pro zpracování prognózy, koncepce a strategie ochrany
přírody a krajiny v územní působnosti krajů
(§ 77a zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
v platném znění)**

1. Úvod

Kraj jako veřejnoprávní korporace a územní společenství občanů chrání při plnění svých úkolů v péči o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů též veřejný zájem ochrany přírody a krajiny, vyjádřený v příslušných zákonech a jiných právních předpisech (§ 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích).

V souvislosti s tím zastupitelstvo kraje v rámci své pravomoci schvaluje (§ 35 zákona č. 129/2000 Sb.) jak regionální operační program, program rozvoje kraje, sektorový operační program pro oblast životního prostředí, tak i prognózu a koncepci strategie ochrany přírody ve své územní působnosti. Ve smyslu ustanovení § 77a odst. 1 zákona č. 114/92 Sb., v platném znění, kraje zpracovávají ve spolupráci s ministerstvem životního prostředí prognózu, koncepci a strategie ochrany přírody ve své územní působnosti, nejde-li o národní park, chráněnou krajinnou oblast, národní přírodní rezervaci, národní přírodní památku nebo jejich ochranné pásmo.

2. Účel a cíl koncepce

Návrh cílů a principů koncepce vychází z cílů a principů Státního programu ochrany přírody a krajiny, dokumentu schváleném usnesením vlády č. 415 ze dne 17. června 1998.

Základním principem pro tvorbu koncepce strategie ochrany přírody a krajiny je skutečnost, že zachování a obnova biodiverzity a ekologické stability krajiny je základem trvale udržitelného hospodaření v krajině a předpokladem udržení ekologicky vyváženého stavu s respektováním měnících se podmínek prostředí.

Při přípravě koncepce kraje v oblasti ochrany přírody a krajiny je nutné vycházet z podrobné analýzy stávajícího stavu přírodního prostředí, jeho příčin a vývojových trendů i s ohledem na již realizovaná opatření v rovině právní, ekonomické a informační. Na základě tohoto vyhodnocení by mělo dojít k formulování cílů, které bude kraj v oblasti ochrany přírody a krajiny prosazovat a respektovat a samozřejmě i návrh opatření, jak těchto cílů dosáhnout.

3. Analytická část

3.1 Charakteristika současného stavu přírodního prostředí, jeho příčiny a vývojové trendy

3.1.1. Stav zemědělských ekosystémů

statistické údaje – cca rozloha, % z celkové plochy orné půdy, luk, pastvin, vymezení ploch ohrožených erozí, % zastoupení přírodě blízkých ekosystémů na ZPF, počet ekologicky hospodařících subjektů a příp. % neobhospodařovaných zemědělských pozemků

3.1.2. Stav lesních ekosystémů

statistické údaje – rozloha, % zastoupení stanovištně odpovídajících a přírodě blízkých ekosystémů, % lesů zvláštního určení a lesů ochranných a jejich vymezení, vyhodnocení zdravotního stavu porostů, rozbor možných příčin tohoto stavu

3.1.3. Stav vodních ekosystémů

rybníky, vodní toky, rašeliniště, mokřady, statistické údaje, poměr upravených vodních toků a ponechaných v přirozeném stavu, údaje o znečištění povrchových a podzemních vod, rozbor zdrojů znečištění, bariery migrace

3.1.4. Stav krajiny

3.1.4.1. územní systémy ekologické stability (vymezení, % funkčních SES, plány, projekty)

3.1.4.2. přírodní parky (evidence)

3.1.4.3. významné krajinné prvky (evidence registrovaných VKP, zhodnocení)

3.1.4.4. invazní druhy – výskyt, šíření, likvidace

3.1.4.5. využívání krajiny v současné době, stav urbanizované krajiny, ekologická stabilita, přístupnost a prostupnost krajiny, posouzení celkového vodního režimu a retenční schopnosti krajiny, estetika krajiny.

3.1.5. Zvláště chráněná území, NATURA 2000, památné stromy

statistické údaje – základní údaje z Ústředního seznamu ochrany přírody pro kategorie zvláště chráněných území, která jsou v zájmovém území vyhlášena, soustava NATURA 2000 – ptačí oblasti a evropsky významné lokality (tzv. národní seznam) schválené příslušnými nařízeními vlády ČR; vyhodnocení stavu těchto území z hlediska předmětu a cílů jejich ochrany, přehled památných stromů

3.1.6. Zvláště chráněné rostliny a živočichové v ČR

(statistické údaje – mapování druhů, záchranné programy, výzkumné úkoly)

3.1.7. Ochrana přírody v sektorových politikách kraje

vyhodnocení a specifikace možných problémů mezi potřebami ochrany přírody a krajiny a opatřeními, které jsou obsaženy v sektorových politikách kraje s vazbou na oblast územního plánování, zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství, dopravy, těžby surovin, turistiky a rekreace

3.1.8. Vyhodnocení údajů analytické části, formulace možných vývojových trendů

4. Cíle ochrany přírody a krajiny v regionální politice

4.1. Cíle ve vybraných sektorech

v členění dlouhodobé (10 let), střednědobé(5 let) a krátkodobé (2 roky)

Návrh cílů v jednotlivých sektorech je příkladný výčet, lze jej doplnit a upravit na základě výsledků analytické části podle potřeb jednotlivých regionů

4.1.1. Lesní hospodářství

- podporovat mimoprodukční funkce lesů,
- prosazovat zvýšení podílu lesních ekosystémů s druhovou skladbou blízkou se stanovištně odpovídající druhové skladbě,
- podporovat zachování ekotonů
- nezalesňovat luční a nivní enklávy uvnitř lesních komplexů.

4.1.2. Zemědělství

- prosazovat ekologicky žádoucí hospodaření na zemědělských plochách,
- kombinovat stimulační a regulativní opatření k rozvoji ekologicky příznivého a krajinnotvorného zemědělského hospodaření v míře, která odpovídá zájmům ochrany a ekologickému významu území.
- přednostně podporovat projekty vycházející ze zpracovaných koncepčních dokumentů
- podporovat zachování ekotonů

4.1.3. Vodní hospodářství

- prosazovat obnovu vodního režimu blízkého přírodě v kontextu celého povodí, jehož se týká,
- podporovat funkci ekosystémů významných údolních niv a mokřadů,
- iniciovat revitalizaci významných říčních systémů,
- prosazovat podporu mimoprodukčních funkcí rybníků
- obnovovat přirozené retenční prvky v krajině

4.1.4. Turistika a rekreace

- podporovat rozvoj šetrné, ekologicky únosné turistiky,
- využívat ekoturistiku k vytváření nových pracovních příležitostí pro místní obyvatele,
- zajišťovat trvalé podmínky pro pěší a cyklistickou přístupnost krajiny

4.1.5. Doprava

- při stanovení základních parametrů rozvoje dopravy vycházet z hlediska ekologické únosnosti území
- zajištění průchodnosti krajiny, omezení fragmentace populací

4.1.6. Ochrana nerostného bohatství

- stanovit územní limity těžby v územně plánovacích podkladech,
- stanovit možnosti a meze účelného dotěžení otevřených dobývacích prostorů s respektováním charakteru neobnovitelných přírodních zdrojů a s důrazem na rekultivaci a revitalizaci lokalit narušených těžbou

4.1.7. Územní plánování

- rozpracovat systém kategorizace krajiny (území kraje) z hlediska
- limitů rozvoje území kraje, definovaných ve vztahu k ochraně přírodního a krajinného prostředí, ekologické stability ekosystémů, antropického narušení a vhodnosti pro základní rozvojové aktivity

5. Prioritní úkoly a opatření v ochraně přírody a krajiny

5.1. Úkoly a opatření v ochraně přírody a krajiny v oblasti obecné ochrany

při péči o

- územní systémy ekologické stability
- lesní ekosystémy
- zemědělské ekosystémy
- vodní ekosystémy

- druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- krajinný ráz

ochrany

5.2. Úkoly a opatření v ochraně přírody a krajiny v oblasti zvláštní při péči o

- zvláště chráněná území a soustavu NATURA 2000
- zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
- památné stromy

5.3. Úkoly v oblasti ekonomických nástrojů

5.4. Úkoly v oblasti informačních nástrojů

5.5. Mezinárodní spolupráce

6. Ekonomické vyhodnocení

7. Projednání koncepce v kraji a její schválení zastupitelstvem PK

8. Přílohy

8.1. Textová část (v analogové i digitální podobě)

8.2. Grafická část (digitální mapy ve formátu Arc view SHP v měřítku 1:10 000 dle jednotlivých kapitol analýzy s aktivními odkazy do textové části)